

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra technické a informační výchovy

Diplomová práce

Václav Kočí

Návrh bezbariérové základní školy Buttulova v Chotěboři (z pohledu
vozičkáře)

Olomouc 2014

vedoucí práce: RNDr. Miroslav Janu, Ph.D.

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil uvedenou literaturu, která je vypsána v použitých zdrojích.

V Olomouci dne 14.4.2014

Václav Kočí

Poděkování

Rád bych poděkoval RNDr. Miroslavu Janu, Ph.D., za odborné vedení diplomové práce, poskytování rad a věcných podkladů k jejímu zpracování. Dále bych chtěl poděkovat paní ředitelce základní školy Buttulova v Chotěboři a vedoucí odboru majetku a investic v Chotěboři, díky kterým jsem mohl zpracovat svoji empirickou část diplomové práce a také své rodině za podporu během celé doby studia.

Obsah

Úvod.....	- 9 -
A Teoretická část	
1 Definování základních termínů	- 10 -
1.1 Definice vztahující se ke škole	- 10 -
1.1.1 Definice škola	- 10 -
1.1.2 Definice žáka	- 11 -
1.1.3 Definice učitelka.....	- 11 -
1.1.4 Definice učitel	- 11 -
1.1.5 Definice handicapovaný žák	- 11 -
1.2 Definice tělesně postižených jedinců a bezbariérovosti	- 12 -
1.2.1 Definice handicap	- 12 -
1.2.2 Definice tělesné postižení.....	- 12 -
1.2.3 Vrozené a získané postižení.....	- 13 -
1.2.4 Definice osoby s omezenou schopností pohybu a orientace	- 14 -
1.3 Definice bariéry.....	- 14 -
1.4 Definice bezbariérového prostředí	- 16 -
1.4.1 Parametry bezbariérovosti	- 16 -
1.5 Definice bezbariérového užívání stavby	- 16 -
2 Druhy tělesného postižení	- 17 -
2.1 Kategorie.....	- 17 -
2.1.1 První kategorie	- 17 -
2.1.2 Druhá kategorie	- 17 -
2.1.3 Třetí kategorie.....	- 18 -
2.1.4 Čtvrtá kategorie	- 18 -
2.2 Průkazy osob se zdravotním postižením	- 18 -
2.2.1 Průkaz TP.....	- 19 -

2.2.2 Průkaz ZTP	- 20 -
2.2.3 Průkaz ZTP/P	- 20 -
2.3 Posuzování stupně závislosti.....	- 20 -
2.3.1 Osoba mladší 18 let života	- 21 -
2.3.2 Osoba starší 18 let	- 21 -
3 Národní rozvojový program mobility pro všechny (NRPM).....	- 23 -
3.1 Charakteristika současné situace.....	- 23 -
3.2 Cíl programu mobility	- 26 -
4. Práva osob s poruchou hybnosti.....	- 27 -
4.1 Výchovně – vzdělávací proces	- 27 -
4.1.1 Fokus Vysočina.....	- 29 -
4.2 Integrace žáků se zdravotním postižením v běžných základních školách	- 30 -
4.2.1 Individuální integrace	- 32 -
4.2.2 Skupinová integrace.....	- 33 -
4.2.3 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání.....	- 33 -
4.2.4 Podmínky vzdělávání žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním	- 34 -
4.2.5 Školní vzdělávací program základní školy Buttulova	- 35 -
4.3 Charta práv osob s tělesným postižením.....	- 36 -
5 Komunikace osob s omezenou schopností pohybu.....	- 38 -
5.1 Rady a doporučení pro komunikaci	- 40 -
5.2 VozejkMap	- 41 -
6 Bezbariérové užívání staveb – od historie k současnosti	- 42 -
6.1 Přístupné a plnohodnotné prostředí	- 42 -
6.2 Zákonné prostředí k odstranění bariér	- 43 -
6.2.1 Vývoj legislativy handicapovaných v České republice	- 43 -
6.2.2 Současná právní úprava zabezpečující bezbariérové užívání staveb	- 45 -

6.3 Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace v České republice, o.s.....	- 45 -
6.4 Metodické zajištění bezbariérového prostředí staveb	- 46 -
7 Kompenzační pomůcky pro žáky s tělesným postižením	- 49 -
7.1 Žák s tělesným postižením	- 49 -
7.2 Osobní asistent	- 50 -
7.3 Přehled kompenzačních pomůcek pro tělesně postižené	- 51 -
7.3 Vozík pro osobu plně, nebo částečně imobilní	- 51 -
7.4 Překonávání bariér	- 54 -
B Empirická část	
9 Pojednání empirické části	- 56 -
10 Stručná historie Základní školy Chotěboř, Buttulova 74	- 58 -
10.1 ZŠ v historických souvislostech	- 58 -
10.2 Nová budovy školy v Buttulově ulici	- 59 -
11 Budova ZŠ před a po rekonstrukci	- 61 -
11.1 Budova ZŠ.....	- 61 -
11.2 Přístupnost objektu.....	- 61 -
11.3 Dostupnost stavby	- 62 -
11.4 Vstupní prostory vnější i vnitřní	- 62 -
11.4.1 Stará budova	- 63 -
11.4.2 Nová budova	- 63 -
11.4.3 Přístavba zajišťující bezbariérový přístup do budovy	- 64 -
11.4.4 Vnitřní vstupní prostory	- 65 -
11.5 Horizontální pohyb v objektu	- 66 -
11.5.1 1NP základní školy	- 67 -
11.5.2 2NP základní školy	- 69 -
11.5.3 3NP základní školy	- 70 -

11.5.4 4NP základní školy	- 71 -
11.6 Vertikální pohyb v objektu.....	- 72 -
11.6.1 Schodiště.....	- 73 -
11.6.2 Výtah zajišťující bezbariérový pohyb	- 73 -
11.7 Hygienická zařízení.....	- 74 -
11.7.1 Hygienická zařízení staré budovy.....	- 74 -
11.7.2 Hygienická zařízení v podkroví přístavby.....	- 76 -
11.7.2 Bezbariérové hygienická zařízení vzniklé po rekonstrukci v 1NP	- 77 -
11.7.3 Hygienická zařízení nové části budovy	- 79 -
11.8 Speciální vybavení a interiér	- 80 -
11.9 Informační orientační systém	- 80 -
12 Aplikace dodatečného návrhu na základní školu.....	- 82 -
12.1 Vstupní prostory vnější i vnitřní.....	- 82 -
12.2 Vertikální pohyb v objektu.....	- 83 -
12.2.1 Změna přístupnosti v 1NP.....	- 84 -
12.2.2 Změna přístupnosti v 2NP.....	- 86 -
12.2.3 Změna přístupnosti ve 4NP.....	- 87 -
12.3 Hygienická zařízení.....	- 89 -
12.3.2 Nové bezbariérové hygienická zařízení ve 3NP	- 89 -
12.3.3 Nové bezbariérové hygienická zařízení ve 4NP	- 92 -
12.4 informační a orientační systém	- 94 -
12.4.1 Informační a orientační systém bezbariérových toalet.....	- 95 -
12.4.2 Informační a orientační systém výtahu a plošin.....	- 96 -
12.4.3 Informační a orientační systém jednotlivých podlaží	- 98 -
13 Závěr empirické část	- 99 -
Závěr	- 100 -

Seznam použitých zdrojů	- 101 -
Literatura a časopisy	- 101 -
Zákony a vyhlášky	- 102 -
Elektronické zdroje	- 103 -
Ostatní zdroje.....	- 104 -
Seznam použitých zkratk	- 105 -
Seznam tabulek, diagramů a obrázků.....	- 106 -
Seznam příloh	- 109 -
Přílohy	- 110 -
ANOTACE	

Úvod

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolil Návrh bezbariérové základní školy Buttulova v Chotěboři (z pohledu vozíčkáře). Toto téma jsem si zvolil kvůli svému zájmu o danou problematiku, která byla už v době studia na střední škole. Kde jsem zpracoval práci podobně zaměřenou na téma Město Chotěboř a jeho bariéry pro tělesně postižené-vozíčkáře. Proto jsem využil příležitosti k tomu, abych se o dané problematice dozvěděl mnohem více a prohloubil své znalosti.

Hlavním cílem teoretické části diplomové práce je vytvoření přehledného materiálu, který popisuje problematiku osoby/žáka s tělesným postižením, který je odkázaný na ortopedický vozík s přihlédnutím ke školnímu prostředí. Cílem empirické části bylo na základě výkresové dokumentace vytvořit základní 3D model školy (v programu ArciCAD). Tento model upravit dle stavební dokumentace rekonstrukce, zajišťující bezbariérové užívání s výčtem nedostatků. Třetí model slouží jako aplikace mého návrhu na dodatečné zpřístupnění celého objektu školy s úpravou chyb během rekonstrukce. Empirická část je zpracována dle platné vyhlášky č. 398/2009 Sb. o obecných a technických požadavcích zajišťující bezbariérové užívání staveb.

Práce je členěna na dvě části. V první části jsou definovány základní pojmy pro práci, jako je např. žák, škola, handicap, bariéra atd. Dále zde jsou blíže specifikovány druhy tělesného postižení, včetně jejího hodnocení. Důležitou část tvoří tzv. Národní rozvojový program mobility pro všechny, který je základem zpřístupňování osobám se sníženou schopností pohybu a orientace. Nacházejí se zde i kapitoly o právní legislativě, komunikaci a kompenzačních pomůckech pro žáky s tělesným postižením. Poslední část je věnována empirické části diplomové práce, jejíž součástí je přiblížení objektu školy s pořízenými fotografiemi.

A Teoretická část

1 Definování základních termínů

V úvodu diplomové práce je nutné nejdříve vymezit základní pojmy a poukázat na případné rozdíly mezi některými z nich. Je tak učiněno z důvodu, že nejenom publikace zaměřující se na danou problematiku používají různé interpretace.

1.1 Definice vztahující se ke škole

Před poukazováním rozdílu a to nejen v odborných publikacích zaměřených na problematiku tělesně postižených a bezbariérovosti je nutné vymezit základní definice které se vztahují ke škole, žákovi a učitelů v ní.

1.1.1 Definice škola

„Obecně místo určené pro organizované vzdělávání, řídčeji skupina, kroužek lidí (odborníků, umělců) sdílejících podobný názor. Jeden z nejfrekventovanějších a nejkompexnějších pedagogických pojmů. Používá se v následujících významech:

1. Společenská instituce pro řízenou edukaci, pověřená vzděláváním a výchovou dětí a mládeže příslušných věkových stupňů v organizovaných, hromadných formách, podle určených vzdělávacích programů, jeden z pilířů institucionální struktury společnosti. Plní socializační, osobnostně rozvojovou, kulturní a profesionalizační funkci, připravuje děti a mládež na samostatný vstup do života a občanského, osobního a pracovního. Soustava škol navazujících stupňů tvoří strukturu školství.(1, st.297)

2. Organizační jednotka se značnou mírou autonomie, realizující program formálního vzdělávání na určeném místě a v daném čase, s formálně stanovenými hierarchiemi rolí a vztahů zúčastněných subjektů v organizovaném a účelově vybaveném prostoru. Škola jako organizace s právní subjektivou vstupuje do formálně určených vztahů s dalšími subjekty a organizacemi (zřizovatel, školská administrativa a správa, kontrolní orgány apod.).(1, st.297)

3. Společenství lidí, dospělých a dospívajících, specifické kulturní prostředí pro učení a setkávání generací, v němž se utvářejí vztahy a budoucí konfigurace dětí a mládeže v dospělosti.(1, st.297)

1.1.2 Definice žáka

„1. Označení pro člověka v roli vyučovaného subjektu, bez ohledu na věk. Žákem může být dítě, adolescent, dospělý.“ (1, st.389)

2. Označení dítěte, které navštěvuje základní školu. Diskusi vyvolává užívání tohoto výrazu též pro studující (mládež a dospělé) na středních školách. Bohužel česká pedagogická terminologie nemá ekvivalent anglického výrazu "learner", který je neutrální, pokud jde o věk subjektu, a přitom vyjadřuje jeho začlenění do nějakého edukačního procesu. => počet žáků na třídu, počet žáků na učitele, vztah učitel-žák, vztah žák-žák.“ (1, st.389)

1.1.3 Definice učitelka

„Žena, příslušnice učitelské profese, vykonávající funkce a role učitele. Vzhledem k feminizaci školství převažují v učitelské profesi ženy. Termín "učitelka" se nyní v legislativních dokumentech ČR zpravidla nepoužívá, i když jazykové rozlišení čeština umožňuje.“ (1, st.326)

1.1.4 Definice učitel

„Obecně osoba podněcující a řídící učení jiných osob, vzdělavatel. Jeden z hlavních aktérů vzdělávacího procesu, profesně kvalifikovaný pedagogický pracovník, vykonávající učitelské povolání. Na kvalitě učitele do značné míry závisí výsledky vzdělávání. Tradičně byl učitel považován především za předavatele poznatků žákům ve vyučování. V nynějším pojetí, vycházejícím ze současných funkcí školy a profesního modelu učitelství se zdůrazňují subjektivně-objektivní role učitele v interakci se žáky a prostředím.“ (1, st.326)

1.1.5 Definice handicapovaný žák

„1. Žák, který je na základě svého tělesného či mentálního postižení znevýhodněn ve své školní práci, výkonnosti a sociálních vztazích ve školském prostředí. (1, st.89)

2. V širším pojetí jedince, který je znevýhodněn z hlediska kognitivního vývoje, řečových a komunikativních dovedností aj. v důsledku toho, že vyrůstá v socio-kulturně nepříznivém prostředí rodiny, vrstevníků apod.“ (1, st.89)

1.2 Definice tělesně postižených jedinců a bezbariérovosti

Nyní je nutné uvést definice tělesně postiženého jedince, bezbariérovosti a ostatních které se v dané problematice používají. Mnohdy se jedná o odborné publikace, kterých pro danou problematiku na našem trhu není mnoho.

1.2.1 Definice handicap

„Česky též varianta hendikep. Znevýhodnění jedince v důsledku jeho postižení (tělesného, mentálního, smyslového) nebo příslušnosti k určité skupině (např. etnické minoritě). Zasahuje jak vzdělávací dráhu postiženého jedince, tak jeho sociální vztahy. Míra handicapu závisí nejen na samotném postižení, ale i na podmínkách, které společnost k jeho vyrovnávání poskytuje. => integrace žáků zdravotně postižených, inkluzivní škola, rovnost vzdělávacích příležitostí.“ (1, st.89)

Handicap je porucha, respektive disabilita (znemožnění vykonávat některou, nebo některé běžné činnosti, způsobeno poruchou orgánů) do sociální role člověka, ve které se nachází. Společnost svým postojem handicapovanému člověku může zvýšit, nebo naopak snížit jeho subjektivní pocit. Klasifikace handicapu zahrnuje handicap v orientaci, ve fyzické soběstačnosti, v pohyblivosti, v zaměstnání, v sociální interakci a ve finanční soběstačnosti. (2, st.255)

Na handicap můžeme nahlížet dle literatury různě, ale vždy se bude jednat o znevýhodnění jedince v důsledku jeho postižení, které může být fyzické, mentální a smyslové. Toto postižení ho oproti ostatním znevýhodňuje ve všech vrstvách lidské činnosti a díky společnosti může dojít ke snížení, nebo zvýšení jeho subjektivní pocit.

1.2.2 Definice tělesné postižení

„Osoba postižená defekty pohybového a nosného ústrojí (kostí, kloubů, svalů aj.) nebo poruchou či poškozením nervového ústrojí, jestliže se projevuje porušenou hybností. Hlavním znakem těchto osob je celkové nebo částečné omezení hybnosti (omezení chůze, sedění ve třídě, zacházení s učebními pomůckami apod.), které jim způsobuje velké obtíže v běžných činnostech ve škole i denním životě. Ke zmírnění poruch hybnosti slouží některé speciální pomůcky, např. invalidní vozík, protézy.“ (1, st.310)

Postižení je tedy vadou tělesnou, duševní nebo smyslovou, která může mít trvalé nebo dočasné omezení vykonávané v běžných denních podmínkách. Jestliže začne toto postižení omezovat osobu v jejím společenském životě, jde o handicap. (3, st.5)

„Tělesné postižení je postižení, které brání mobilitě, pracovní činnosti, dělí se na přechodné a trvalé, vrozené a získané“ (Hartl, Hartová 2000, st. 442)

Kraus, Šandera (1964, st. 16) vymezují tělesné postižení jako "vady pohybového a nosného ústrojí, tj. kostí, kloubů, šlach i svalů a cévního zásobení, jakož i poškození nebo poruchy nervového ústrojí, jestliže se projevují postižení nebo poruchy nervového ústrojí, jestliže se projevují postižením hybnosti". Vítková (2003, st. 4) vymezuje tento termín takto: "Osoby s tělesným postižením představují velmi heterogenní skupinu, jejichž společným znakem je omezení pohybu, a toto tělesné postižení postihuje člověka v celé jeho osobnosti." (4, st.12)

„Postižení, tak jak ho definuje Světová zdravotnická organizace (WHO 1980), tj. částečné nebo úplné omezení schopnosti vykonávat některou činnost nebo více činností, které je způsobeno poruchou nebo dysfunkcí orgánů.“ (4, st.13)

Hlavním znakem tělesně postiženého jedince je celkové postižení, nebo částečné omezení hybnosti (kloubů, kostí a svalů). Toto postižení je trvalé, vrozené, nebo přechodné.

1.2.3 Vrozené a získané postižení

Vrozené postižení získané v raném věku, které ve větší míře ovlivňuje vývoj jedince. Vývoj dítěte je od počátku jiný, než je tomu za stejných podmínek u zdravých dětí. Člověk narozený s vrozeným postižením je lépe adaptovaný do tohoto prostředí, které nastane, protože mu chybí zkušenost srovnání dvou světů – nemoci a zdraví.

U postižení vzniklých v průběhu života dochází k horšímu přijetí nové identity jedince, na které se podílí j postoje okolí a celé společnosti. Člověk má možnost porovnávat odlišné světy, má srovnání. Dochází k uvědomování, co ztratil, musí hledat nové způsoby fungování. Může dojít k duševním traumatům a těžce prožívání tohoto období. (5, st.10)

1.2.4 Definice osoby s omezenou schopností pohybu a orientace

Jedná se o osoby s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálním postižením. Dále o osoby pokročilého věku, těhotné ženy, osoby doprovázející dítě v kočárku nebo dítě do tří let života. (6, st.6)

Je osoba se zdravotním postižením, senioři, osoby s dočasným pohybovým omezením, osoby doprovázející lidi s mentálním postižením, osoby malého či nadměrného vzrůstu. (3, st.5)

Druhá definice osob s omezenou schopností pohybu a orientace říká skoro to samé co první, až na výjimku kdy přidává do této kategorie osoby malého či nadměrného vzrůstu. Mimo jiné přidává k osobám doprovázející dítě v kočárku i osobu doprovázející lidi s mentálním postižením.

1.3 Definice bariéry

Jedná se o překážky vytvářející omezení aktivity, nebo participace ve společenském životě. Pokud se mluví o bezbariérovosti, jedná se o bariéry architektonické, dopravní, komunikační a v neposlední řadě i bariéry mentální. (3, st.5)

Bariéry mentální nebo psychické jsou zakořeněné právě v nás. Ve zdravých lidech, tak i v samotných zdravotně postižených. Jde o vyhýbání se dané osobě, pokud ji zahlédnou, nebo zůstávání v ústraní mimo pohledy okolí. Může se jednat o banalitu nevědomosti jak komunikovat s osobou, nebo neschopnost se na ni podívat. Příčiny jsou různé, co člověk to jiný úhel pohledu.

Bariéra, nebo též překážka. Může být fyzická, nebo psychická. Fyzická je překážka, která brání osobě s handicapem v pohybu v objektu, v něm, po městě apod. Psychická je neschopnost přijmout osobu s postižením jako plnohodnotnou osobu. (7, st.97)

Bariéry můžeme definovat nejenom jako technickou překážku, ale i jako bariéry společenské a psychické. Fyzické bariéry jsou skutečným omezením v prostředí, ve kterém žijeme, a která znemožňují pohyb osobě s postižením. Oproti tomu bariéry psychické jsou

v samotných lidech s postižením a v lidech „zdravých“. Můžeme dále hovořit i o bariérách v oblasti rovnosti šance, bariéry v informačních technologiích apod. (8, st.142)

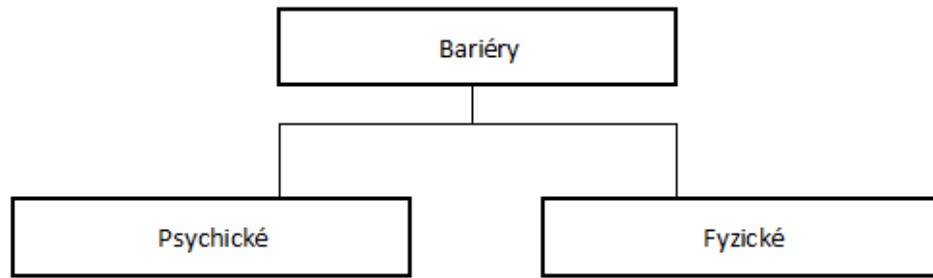


Diagram č. 1 - Existující bariéry (8, st.142)

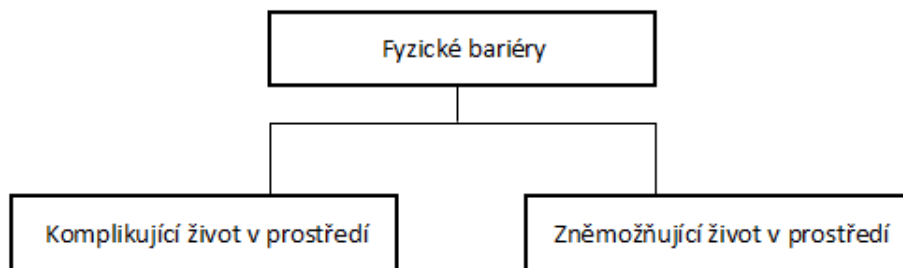


Diagram č. 2 – Charakteristika fyzických bariér (8, st. 143)

Bariéry lze rozlišit na psychické a fyzické, přičemž fyzické bariéry rozlišujeme na komplikující život v prostředí a zněmožňující život v prostředí. Bariéry komplikující život v prostředí jsou takové, které osobě s tělesným postižením nějak komplikují pohyb v daném prostředí, ale nezněmožňují jako tomu je v druhém případě. Příklad komplikujících bariér je vysoký obrubník chodníku, než je přípustné. Příklad zněmožňujících bariér je schodiště v budově bez výtahové šachty, kdy jednotlivá patra jsou zcela nepřístupná pro osobu s postižením.

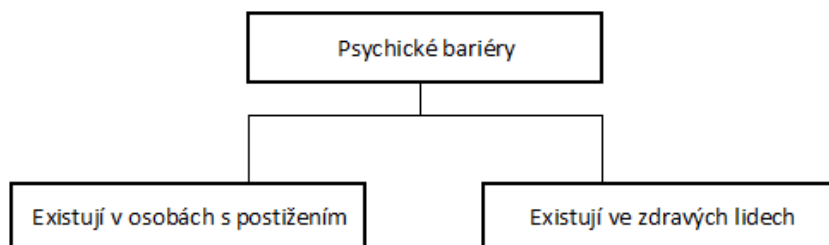


Diagram č. 3 – Charakteristika psychologických bariér (8, st. 143)

1.4 Definice bezbariérového prostředí

O bezbariérovém prostředí mluvíme tehdy, jestliže vlastnosti prostředí a jeho parametry, ve kterém nedochází k omezení aktivit nebo participace ve společenském životě. (3, st.5)

1.4.1 Parametry bezbariérovosti

Jsou hodnoty stanovené manipulačními nároky osob s omezenou schopností pohybu a orientace, dle platné legislativy. (3, st.5)

Platná česká legislativa tyto parametry určuje ve vyhlášce č. 398/2009 Sb. o obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb.

1.5 Definice bezbariérového užívání stavby

Bezbariérové užívání stavby umožňuje celé užívání stavby, nebo její části osobami s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentální postižením. Dále osobami pokročilého věku, těhotnými ženami, osobami doprovázející dítě v kočárku nebo dítě do tří let života. (6, st.6)

Z toho vyplývá, aby stavba mohla splňovat všechny kritéria bezbariérového užívání, tak musí dovolit všem těmto osobám volný a svobodný pohyb uvnitř a vně budovy.

2 Druhy tělesného postižení

Provést tzv. kategorizaci je složité, protože existuje mnoho druhů nemocí, úrazů a postižení. Tělesná postižení jsou různá a různé jsou i jejich nároky na přístupnost a dostupnost. Samotný pohyb a užívání je nutné zajistit všem skupinám postižených. Klade to velké nároky na řešení, kdy je nutné spojit požadavky na základní potřeby různých skupin lidí např.: osoby s těžkým postižením pohybového ústrojí, osoby se sníženou schopností pohybu, osoby zrakově postižené, sluchově postižené osoby, osoby vnitřně postižené a v neposlední řadě i část zdravé „normální“ populace (těhotné ženy, matka s kočárkem, osoby v pokročilém věku apod.).

Posuzování zdravotního stavu a pracovního stavu občanů posuzují lékaři posudkové služby České správy sociálního zabezpečení, kteří vypracovávají odborné posudky. Za tímto účelem se posuzuje stupeň invalidity, změna stupně invalidity, dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav dítěte, schopnost zvládat základní životní potřeby v oblasti mobility nebo orientace, stupeň závislosti na fyzické osobě, pracovní neschopnost, dávky státní podpory osobě těžce zdravotně postižené, dlouhodobě zdravotně postižené nebo o dítě dlouhodobě nemocné. (44)

2.1 Kategorie

Provedení kategorizace je složité. V literárních zdrojích se naleznou různé druhy kategorizace a sama posudková komise se řídí svými, dle příslušné vyhlášky. Jako základní, nejpřehlednější a nejsrozumitelnější kategorizaci, lze použít od Filipiové (7, st.12-13), která osoby rozdělila na čtyři skupiny s rozdílnými potřebami a orientací.

2.1.1 První kategorie

Jsou lidé s lehčím tělesným postižením, kteří se pohybují pomocí hole nebo francouzské hole, nebo jde o starší osoby. Problémem pro tuto kategorii jsou vysoké schodišťové stupně, kluzký terén, vstávání i ze židle. (7, st.12)

2.1.2 Druhá kategorie

Zařadit sem můžeme i osoby pohybující se za pomoci francouzských holí i různých protetických a ortopedických pomůcek. Tyto osoby mají potíže s chůzí jako takovou. Jsou

schopni chůze pouze na omezenou vzdálenost a je pro ně vyčerpávající. Těžce vstávají a často potřebují oporu druhé osoby. Nepřekonatelným problémem mohou být schody, jsou-li provedeny bez zábradlí. Kluzký terén jak tomu je v kategorii první je nebezpečný a dopravní prostředky jsou pro ně zcela nepřístupné. (7, st.12)

2.1.3 Třetí kategorie

Sem se řadí „vozičkáři“, ovšem mezi nimi existují rozdíly. Je skupina vozičkářů co potřebuje vozík pro pohyb venku, protože nejsou schopni delší dobu stát či chodit. Pohyb na vozíku vyžaduje sílu paží. Řešením je elektrický vozík, na ten ale nemá každý nárok ze zákona. (7, st.12)

Další skupina vozičkářů jsou osoby, trvale připoutáni na ortopedický vozík, ale jsou samostatní. Vozičkáři, kteří vyžadují k některým úkonům asistenci druhé osoby. Potřebují pomoc při přesunu se z vozíku na lůžko apod. Osoby v této skupině mohou mít postižené i ruce. (7, st.13)

Existují vozičkáři, kteří potřebují pomoc druhé osoby nepřetržitě, tedy čtyřicet hodin denně. Jedná se například o osoby s ochrnutými všemi čtyřmi končetinami – tzv. kvadruparetik. Zvláštní skupinka jsou jedinci se specifickými potřebami, kteří se pohybují na elektrickém vozíku, protože mají postiženy i ruce. Vyžadují zvýšené nároky na prostor. (7, st.13)

2.1.4 Čtvrtá kategorie

Jedná se osoby s progresivní nemocí. Kdy se zprvu neprojevuje, ale postupně prochází jednotlivými kategoriemi zde uvedenými. Při řešení je nutné pamatovat na nároky, které se budou časem zvyšovat. (7, st.13)

2.2 Průkazy osob se zdravotním postižením

Posuzování zdravotního stavu dané osoby zvládat životní potřeby v oblasti orientace a mobility posuzuje příslušná posudková komise s doložením zdravotního stavu od posudkového lékaře a ošetřujícího. Pakliže je stanoven druh postižení dle kategorizace, dostává osoba příspěvek dle zákona o sociálních službách, stejně jako i příspěvky na péči.

Veškeré dávky a příspěvky lze dohledat v zákonu číslo 329/2011 Sb. o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením – v pozdějším znění.

Jestliže je stanovena kategorie postižení, je osobě vydán průkaz „osoby se zdravotním postižením“. Tuto průkazku vydává příslušná krajská pobočka Úřadu práce. Průkaz osoby se zdravotním postižením přísluší osobě starší jednoho roku života, kdy kvůli dlouhodobě nepříznivému zdravotnímu stavu není schopna zvládat základní životní potřeby v již zmiňovaných oblastech orientace a mobility.

osoby mladší 18 let	osoby starší 18 let	celkem
30	640	670

Tabulka č. 1 – počet majitelů průkazek se zdravotním postižením v Chotěboři ke konci roku 2012 (36)

Druh průkazek	počet osob mladších 18 let	počet osob starších 18 let
TP	10	226
ZTP	14	901
ZTP/P	24	166
celkem	48	1293

Tabulka č. 2 – počet majitelů průkazek se zdravotním postižením v Chotěboři ke konci období 2008 (37)

S porovnáním oproti statistice z roku 2008, není vydaných průkazek tolik. Snížil se počet držitelů u osob mladších i starších 18 let. Hlavní důvod je v přísnějších pravidlech pro vydávání průkazek.

2.2.1 Průkaz TP

Dle zákona 329/2011 Sb. §34, bod 1 je osoba s těžkým zdravotním postižením taková, která je závislá na péči jiné osoby a proto jí připadají příspěvky dle zákona o sociálních službách. Jedná se o stupeň 1, tzv. lehká závislost.

2.2.2 Průkaz ZTP

Podle zákona 329/2011 Sb. §34 bod 2 náleží průkaz osoby se zvláště těžkým zdravotním poškozením osobě, která je závislá na pomoci jiné osoby ve druhém stupni tzv. středně těžká závislost. A osobě straší 18 let, která nezvládá základní životní potřeby v oblasti orientace a mobility z důvodu úplné hluchoty.

2.2.3 Průkaz ZTP/P

Stanovuje opět zákon 329/2011 Sb. §34 odstavec pátý, kdy průkaz ZTP patří osobě se zvláště těžkým zdravotním postižením s potřebou průvodce. Z toho vyplývá, že osoba je závislá na jiné osobě ve třetím stupni tzv. těžká závislost, nebo stupni čtyři – úplná závislost. A pak osobě, která není schopna zvládat základní životní potřeby v oblasti orientace a mobility, s výjimkou osob z odstavce 4 z podkapitoly 2.2.2.

2.3 Posuzování stupně závislosti

Posuzování probíhá dle 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách §9. Při posuzování schopností zvládat základní životní potřeby se hodnotí dopad z dlouhodobého hlediska nepříznivého zdravotního stavu na schopnost zvládat tyto základní životní potřeby. Hodnotí se následující životní potřeby:

- a) mobilita,*
- b) orientace,*
- c) komunikace,*
- d) stravování,*
- e) oblékání a obouvání,*
- f) tělesná hygiena,*
- g) výkon fyziologické potřeby,*
- h) péče o zdraví – hodnotí se ke konkrétnímu zdravotnímu postižení a režimu stanovenému ošetřujícím lékařem,*
- i) osobní aktivity – nehodnotí se u osob mladší 18 let života,*
- j) péče o domácnost. (21, §9)*

Dle životních potřeb dojde k hodnocení stupně, které má za následek přiřazení příslušného stupně závislosti. To se děje podle 108/2006 Sb. §8 a §9, kdy je osoba rozlišována:

- a) *osoba mladší 18 let,*
- b) *osoba starší 18 let. (21, §8)*

2.3.1 Osoba mladší 18 let života

Osoba se považuje za závislou, tehdy potřebuje-li pomoc jiné fyzické osoby.

- a) Stupeň 1 tzv. lehká závislost, jestliže není schopná zvládat tři základní životní potřeby z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.
(21, §8 odstavec 1a)
- b) Stupeň 2 tzv. středně těžká závislost, není-li schopna zvládat čtyři nebo pět základních životních potřeb z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.
(21, §8 odstavec 1b)
- c) Stupeň 3 tzv. těžká závislosti, nedokáže-li zvládnout šest nebo sedm základních životních potřeb z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.
(21, §8 odstavec 1c)
- d) Stupeň 4 tzv. úplná závislost, vyžaduje-li každodenní mimořádnou péči jiné osoby, nebo nezvládne-li osm nebo devět základních potřeb. (21, §8 odstavec 1d)

2.3.2 Osoba starší 18 let

Osoby starší 18 let se považují za závislé, pokud potřebují pomoc jiné osoby.

- a) Stupeň 1 tzv. lehká závislost, není schopen zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.
(21, §9 odstavec 1a)
- b) Stupeň 2 tzv. středně těžká závislost, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopen zvládnout pět nebo šest životních potřeb.
(21, §9 odstavec 1b)
- c) Stupeň 3 tzv. těžká závislost, kdy osoba nezvládne sedm nebo osm základních životních potřeb z dlouhodobě nepříznivé zdravotní situace. (21, §9 odstavec 1c)

- d) Stupeň 4 tzv. úplná závislost, není schopen zvládnout devět nebo deset základních životních potřeb, a vyžaduje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné osoby.
(21, §9 odstavec 1d)

Posuzování osob mladších i starších 18 let se provádí na shodných základních životních potřebách, kdy za závislou jsou považováni vždy při dlouhodobé nepříznivé zdravotní situaci. Rozlišují se jen v počtu neschopnosti zvládnutí základních potřeb a to o jednu potřebu.

Podle autora diplomové práce se tak děje proto, že osoba mladší 18 let se hůře vyrovnává se svoji závislostí na rozdíl od osoby dospělé (starší 18 let). Osoba dospělá již má naučené tyto dovednosti a musí proto upravit jen styl a techniku provádění. Oproti tomu dítě se musí naučit „od nuly“ tyto postupy, které musí být přizpůsobeny ke stavu postižení.

3 Národní rozvojový program mobility pro všechny (NRPM)

V současné situaci komplexní řešení dopravních komunikací a služeb veřejné a státní správy je řešen dle vládního výboru pro zdravotně postižené občany a Národní radou České republiky tzv. Programem zvyšování bezpečnosti dopravy a jejího zpřístupňování osobám se sníženou schopností pohybu a orientace. Stalo se tak 16. dubna 2002 a později byl tento program přejmenován na Národní rozvojový program mobility pro všechny. Finanční výdaje tohoto programu jsou kryty dle ustanovení vlády č. 706 ze dne 14.7.2004. Peníze jdou nejen ze státního rozpočtu dopravní infrastruktury, ale i jednotlivých ministerstev. (9, st.24-25)

3.1 Charakteristika současné situace

Důležitým faktorem kvality lidského života hraje bezbariérovost infrastruktury, dopravních řetězců a přístupnost veřejných budov. A hraje klíčovou úlohu pro volbu místa bydliště a pracoviště. Hlavní podmínkou zapojení osob se sníženou schopností pohybu a orientace do aktivního života a zvýšení jejich ekonomické aktivity, je přístupná dopravní infrastruktura. V dnešní době zajišťuje hromadnou dopravu v ČR 96 měst, je provozována autobusová, tramvajová, trolejbusová a v Praze i metrem. Trendem je zavádění tzv. integrované městské dopravy, kdy jsou všechny dostupné druhy veřejné dopravy integrovány dohromady s preferencí na kolejovou dopravu pod společnou tarifní politiku. (10, st.9)

I když Národní rozvojový program mobility pro všechny zní nádherně a v praxi funguje, autor diplomové práce nemyslí, že reakce na něj je v dostatečné míře. Města provozující městskou dopravu již zaregistrovala potřebu osob se sníženou schopností pohybu a orientace a přidala do svých tras i bezbariérové spoje. Velmi dobrým příkladem je město Olomouc, kde jezdí bezbariérové tramvaje i autobusy.

Města reagují na tyto potřeby v nedostatečné míře. Vezmeme-li v úvahu, že většina měst se rozšiřuje a přibírá pod svůj územní rozvoj i menší vesničky v okolí, je předpokladem, že osoby žijící v nich budou dojíždět do zaměstnání i na nákupy. V těchto případech města s bezbariérovou dopravou nereagují moc pružně a dostupnost dopravy pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace je nedostatečná. Hlavně, pokud

vezmeme trend vedoucí k omezování dopravních spojů a útlumu železniční dopravy, tak se dostává tato skupina obyvatel do problémů.

„Zdraví“ lidé proto přechází na automobilovou dopravu. Ne každá osoba se sníženou schopností pohybu a orientace má tuto možnost, z důvodu šetření na příspěvcích pro tuto skupinu obyvatel. Z toho vyplývá, že tito obyvatelé se dostávají do nevýhody oproti ostatním obyvatelům a dochází tak k jejich postupnému vyčleňování ze společnosti.

Dalším kritickým místem mimo dopravy je přetrvávající problém bezbariérového přístupu do budov, jak státních tak i veřejných institucí a služeb. Jedná se o přístupnost k úřadům, poštám, obchodům, školám, sociálním, zdravotním a rekreačním zařízením apod. Pokud se objeví projekt řešící tento problém bezbariérového vstupu, tak se zcela zapomene na propojení s bezbariérovou pěší trasou, či bezbariérovou dopravou města. (10, st.10)

Z tohoto důvodu je nutné řešit nejenom jednotlivé projekty objektů zajišťující bezbariérovost, ale podívat se na daný problém v širším pohledu a zajistit vzájemné propojení objektu s dopravou nebo jiným druhem bezbariérového projektu (bezbariérová trasa).

Za špatný příklad řešení přístupnosti objektu lze uvést řešení bezbariérového přístupu do lékárny ve městě Chotěboř (obr. č. 1). Lékárna spolu s dalšími obchody je na vyvýšeném chodníku oproti ostatním budovám v linii budov. Vyřešení výškového rozdílu je řešeno správně pomocí šikmé plošiny (obr. č. 2), která má odpovídající sklon.



Obrázek č. 1 Lékárna



Obrázek č. 2 Nájezdová rampa (levá strana)

Druhá strana není řešena, z důvodu místa (obr. č. 3). Problém nastává při pokusu o přejítí na druhou stranu náměstí. Jsou zde vytvořeny nájezdy pomocí zešíkmení žulových kostek (obr. č. 4), které mají sklon 45° - neumožňují přístup osobě na vozíku. Dalším zde použitým řešením je snížení obrubníků (obr. č. 5), který vytváří schod mezi vozovkou a chodníkem (výškový rozdíl přesahuje 20mm). I toto řešení je pro vozíčkáře značným problémem.



Obrázek č. 3 Schody z pravé strany



Obrázek č. 4. Řešení chodníku (sklon 45°)



Obrázek č. 5 Řešení chodníku (výškový rozdíl 25mm)

Další špatný příklad z pohledu řešení bezbariérové dopravy lze uvést řešení tramvajové zastávky před Pedagogickou fakultou v Olomouci. Na této trase jezdí pravidelně bezbariérová tramvaj. Osoba se sníženou schopností pohybu a orientace má možnost se až sem svést a taky vystoupit na nástupní ostrůvek (obr.č.6 následující strana), který se zde nachází. Ovšem pokud potřebuje přejít na chodník k fakultě, tak musí vjet do vozovky přes výškový rozdíl, který se nachází mezi ostrůvkem a vozovkou (obr.č.7 následující strana). Ze strany druhé je chodník napojen na komunikaci (obr.č.8 následující strana), ale ostrůvek není nijak přizpůsoben na nájezd vozíku. Není zde vyřešen žádný nástupní/výstupní pruh pro vozíčkáře, který by jim zaručoval bezpečí a bezstarostný

přejezd na chodníky z obou stran. Proto je důležité řešit bezbariérovost z mnohem širšího pohledu a ne se jenom zaměřit na daný projekt.



Obrázek č. 6 – Pohled na nástupní ostrůvky



Obrázek č. 7 – Výškový rozdíl



Obrázek č. 8 – Nájezd z jedné strany

3.2 Cíl programu mobility

Cílem projektu, je zajisti všem skupinám osob svobodný pohyb. Dosahování cílů programu mobility se děje pomocí specifických cílů, které jsou:

- a) zvýšení kvality bezbariérovosti komunikace pro chodce v obcích;
- b) bezbariérová dostupnost veřejných, státních služeb, zdravotních a sociálních služeb, vzdělávacích a pracovních příležitostí a možnost kulturního vyžití;
- c) zlepšení přístupu k dopravě všem obyvatelům;
- d) zavedení informačních a signalizačních prostředků ve veřejné dopravě. (10, st.10)

4. Práva osob s poruchou hybnosti

Stejně jako „zdravý“ člověk, tak i osoba s omezenou schopností pohybu má svoje práva a povinnosti. Vzhledem k tématu diplomové práce nás bude nejvíce zajímat právo na vzdělání a práva osob s tělesným postižením. Zvláštním případem charty práv pak je práva dítěte, ovšem pro mé potřeby vztahující se k dané problematice nejsou tak důležitá.

4.1 Výchovně – vzdělávací proces

V resortu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se výchovně-vzdělávací proces žáků s poruchou hybnosti opírá o školský zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním odborném a jiném vzdělávání. Ten byl naposledy novelizovaný zákonem číslo 370/2012 Sb., který nabírá platnost od 1.1.2013.

Zákon 370/2012 §16 říká, že dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Dále pak zdravotní postižení se myslí mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení. Vyžaduje-li to povaha zdravotního postižení žáka či studenta, zřizují se školy, případně v rámci školy jednotlivé třídy, oddělení nebo studijní skupiny s upraveným vzdělávacím programem.

Žáci s tělesným a kombinovaným postižením mají nárok na speciální vzdělávání, v České republice existují dvě formy speciálního vzdělávání (integrace) – integrace individuální a integrace skupinová. Žáci se zdravotním postižením mají možnost volby typu vzdělávání na rozdíl od žáků se sociálním a zdravotním znevýhodněním (speciální škola). Dle vyhlášky o vzdělávání žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami uvádí, že žák se zdravotním postižením se přednostně vzdělává na škole běžného typu formou individuální integrace – pokud to odpovídá jeho potřebám, možnostem a podmínkám školy. O způsobu vzdělávání by se mělo na základě posouzení individuálních potřeb každého žáka. Rozhodnutí o zařazení žáka do některého z forem speciálního vzdělávání jsou v kompetenci ředitele, který rozhodne na základě doporučení školského poradenského řízení. Ovšem vždy poslední slovo má zákonný zástupce žáka, který rozhodně o formě plnění školní docházky. (11, st.16)

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami má dle vyhlášky nárok na podpůrná opatření, které jsou následující: (11, st.17)

- a) speciální metoda, forma a postup,
- b) didaktický materiál, speciální učebnice,
- c) kompenzační pomůcky,
- d) snížení počtu žáků,
- e) služba asistenta pedagoga,
- f) poskytnutí pedagogicko-psychologické služby
- g) zařazení předmětů speciálně pedagogické péče. (11, st.17)

V podpůrných opatření se nachází formy organizační (počet dětí, asistent pedagoga) nebo instituce (pedagogicko-psychologická služba), ale většina z nich je na učiteli. (11, st.17)

Přesné počty žáků s konkrétním typem postižení na školách, je možné dohledat na stránkách Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v tzv. statistické ročence. Ředitelé školy tyto údaje vyplňují každoročně, a proto by se nemělo jednat o zkreslené údaje.

Tabulka č. 3 – Statistická ročenka školství 2012/2013 (základní vzdělávání – postižení žáci podle formy integrace) (25)

Území	postižení žáci						
	celkem		ve speciálních třídách			individuálně integrovaní	
	počet škol	celkem žáků	počet škol	počet tříd	celkem žáků	počet škol	celkem žáků
Česká republika	3448	72110	598	3950	31222	3045	40888
Vysočina	199	3223	29	160	1220	182	2003

Tabulka č. 4 – Statická ročenka školství 2012/2013 (základní vzdělávání – žáci podle druhu postižení) (25)

Území	celkem	v tom postižení					
		mentální	sluchové	zrakové	vadami řeči	tělesné	více vadami
Česká republika	72110	18475	1113	632	3367	1256	5275
Vysočina	3223	720	27	27	66	49	322

Podle listiny základních práv a svobod (2/1993 Sb.), článku 33 má každý právo na vzdělání. Kdy školní docházka je povinná po dobu, kterou stanoví zákon.

Výchovně vzdělávací-proces by měl v ideálním případě začít již od narození dítěte, která má poruchu hybnosti, tzv. ranou péčí. Později je výchovný proces osob s poruchou hybnosti institucionalizován – to znamená, že dítě nejdříve navštěvuje mateřskou školu, nebo mateřskou školu pro tělesně postižené. Poté se žák dostává do základní školy či základní školy pro tělesně postižené. Tím to ale nekončí, pak mohou na vzdělání navázat na střední škole, ať pro tělesně postižené nebo na klasické střední škole. A po ukončení střední školy, nebo odborného učiliště s maturitním vysvědčením může navázat na vysokoškolské vzdělání. (12, st.13)

V současné době některé církevní skupiny, nebo neziskové organizace přebírají otěže v oblasti vzdělávání osob s omezenou schopností pohybu. Děje se tak formou pořádání různých školení, besed, instruktáží, sportovních akcí, zájmových kroužků apod. V každé obci, kde jsou osoby s omezenou schopností pohybu, nalezneme tyto organizace - jako je např. Fokus Vysočina, který působí i v Chotěboři.

4.1.1 Fokus Vysočina

Nejvíce známou a rozšířenou co do služeb v Chotěboři je nezisková organizace Fokus, jejím posláním je podporovat lidi s duševním onemocněním, případně jiným handicapem. Nejdříve fungovalo sdružení Fokus jako celostátní a v roce 1992 došlo ke vzniku samostatného Fokus Vysočina. Má čtyři střediska, tři se nacházejí v kraji Vysočina – Havlíčkův Brod, Pelhřimov a Chotěboř. Jedno středisko je v kraji Pardubickém v Hlinsku.

V roce 2012 bylo zapojeno v dobrovolnických centrech 174 dobrovolníků. Služby klientům jsou rozděleny pro duševně nemocné a pro zdravotně postižené. Mimo služby zaměřené na zlepšení sociálních dovedností, nabízejí integraci do pracovního procesu v sedmi chráněných dílnách a programy podpory v zaměstnání. (26)

Středisko Chotěboř vzniklo v roce 2004 převzetím do té doby městského Stacionáře pro osoby s mentálním, tělesným a kombinovaným postižením zvané jako Čtyřlístek. V Chotěboři je k dispozici ze služeb denní stacionář, osobní asistence a chráněné dílny pro zdravotně handicapované. (26)

Denní stacionář nabízí vzdělávací činnosti, fyzickou rehabilitaci, pracovní činnosti a volnočasové aktivity. Je určen lidem s tělesným a mentálním postižením od dovršení 15 let. Nejdříve je pobyt na zkoušku, kdy si osoba vyzkouší život ve stacionáři. Po tuto dobu mu je přidělen klíčový pracovník, který ho doprovází po dobu čerpání služeb. (13, st.19-20)

Osobní asistence určena osobám s mentálním postižením a osobám s tělesným postižením, včetně stavů kdy je osoba upoutána na lůžko od 7 let věku. Služba může být poskytována i v domácím prostředí. Každá osoba má jednu asistentku, v případě většího rozsahu služeb se střídá více asistentek. Poskytování služeb je ohraničeno pracovními dny v časovém rozmezí od 7 do 17 hodin. (13, st.20)

4.2 Integrace žáků se zdravotním postižením v běžných základních školách

Téma diplomové práce se týká základní školy běžného typu, proto je nutné vymezit integraci žáka na tomto typu školy. Integrace žáků se zdravotním postižením je jednou z již uvedených forem vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Tato forma výchovně-vzdělávacího procesu vyžaduje jisté nároky na danou základní školu v rámci ŠVP (úprava obsahu vzdělávání), případně dle doporučení vypracování tzv. individuálního vzdělávacího plánu žáka.

Při integraci žáků s tělesným postižením existují individuální rozdíly při integraci do školského systému. Základní podmínkou pro vzdělávání žáka je vhodné architektonické uspořádání budovy školy s bezbariérovým přístupem. Žák s tělesným postižením nemusí

zpravidla zvládat lehce psát, proto je vhodné použití kompenzačních pomůcek (nástavce na psaní, psát na notebooku, nahrávat si hodinu, kopírovat texty od spolužáků apod.). Je nevhodné nechat žáka po celou dobu hodiny zcela pasivním a odměňovat ho dobrými známkami. Při klasifikování neporovnáváme žáka s ostatními spolužáky, ale přihlížíme k jeho možnostem, sledujeme individuální pokrok – to vše patří k úspěšné integraci žáka do školy. Učitelé musí respektovat zvýšenou unavitelnost těchto žáků a respektovat ji. Dlouhodobě vynucená poloha pro žáka s tělesným postižením je velice únavná.

(14, st. 24-25)

Vhodná doporučení pro práci se žákem s tělesným postižením:

- a) zajištění vhodného sezení imobilního žáka;
- b) využívání počítačových technologií;
- c) volba činnosti, která odpovídá psychomotorickým možnostem žáka;
- d) přihlížet na aktuální zdravotní stav a nijak žáka nepřetěžovat po stránce fyzické a psychické;
- e) používat individuální přístup při plnění úkolů ve všech předmětech;
- f) tolerovat pracovní tempo žáka;
- g) při omezené motorické funkci, preferovat u žáka ústní nebo testové formy zkoušení – dle možností žáka;
- h) častější motivace k plnění úkolů a činnosti. (14, st.25)

Individuální integrace žáka je možná v běžném typu škol, nebo ve škole zřízené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení. V případě běžné základní školy, kde bude vzděláván žák se zdravotním postižením, je možné k rozsahu speciálních vzdělávacích potřeb integrovat nejvýše pět žáků se zdravotním postižením. Přednostně jsou žáci vzdělávání individuální integrací v běžné škole, pokud to odpovídá možnostem, potřebám žáka a podmínkám, možnostem školy. (27, st.1)

Vzděláváním žáků ve třídě, oddělení nebo studijní skupině zřízené pro žáky se zdravotním postižením (nebo jiným) v běžném typu školy/škole zřízené pro žáky s jiným druhem zdravotního postižení, mluvíme o skupinové integraci. (27, st.1)

Minimální a zároveň maximální počet žáků do třídy nebo studijní skupiny zřízené pro žáky se zdravotním postižením stanovuje vyhláška č. 73/2005 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, kterou novelizovala vyhláška č. 147/2011 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Dle §10 odstavec 4 ve třídě běžné základní školy nebo střední školy lze integrovat nejvýše 5 žáků se zdravotním postižením. Odstavec 1 – třída, oddělení, studijní skupina pro žáky se zdravotním postižením a třída ve škole při zdravotnickém zařízení může mít nejméně 6 a nejvíce 14 žáků s přihlédnutím k věku a speciálním vzdělávacím potřebám.

Možnosti vzdělávání žáků se zdravotním postižením v běžné základní škole existuje ve formě individuální a skupinové integrace.

4.2.1 Individuální integrace

Žák s vadami řeči, vývojovými poruchami, smyslovým nebo tělesným postižením je vzděláván podle individuálního vzdělávacího plánu, který vychází ze školního vzdělávacího programu dané školy, které je zpracováno podle rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Předpokladem individuálního vzdělávání jsou vhodné podmínky a podpůrné opatření. Pokud je ve škole integrován žák (s tělesným postižením) s individuálním vzdělávacím plánem, tak škola nemusí zpracovávat samostatný školní vzdělávací program. (27, st.2)

Individuální integrace je možná na základě školského poradenského zařízení:

- a) škola vypracovává individuální vzdělávací plán na základě doporučení; (obsah dán vyhláškou č. 73/2005 Sb.);
- b) doporučení na vzdělávání podle upraveného vzdělávacího programu, kdy individuální vzdělávací plán je vypracován dle upraveného školního vzdělávacího programu;
- c) pokud se nedoporučí vzdělávat podle upraveného vzdělávacího programu, tak se individuální vzdělávací plán vypracovává jen na některé vyučovací předměty dle potřeb žáka. (27, st.2)

Individuální vzdělávací plán se zpracovává před nástupem žáka do školy, nejpozději však do 1 měsíce po nástupu na školu, nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Upravování a doplňování plánu je možné v průběhu celého školního roku. Za jeho zpracování odpovídá ředitel školy, který spolupracuje se zákonným zástupcem žáka a školským poradenským zařízením. (28)

4.2.2 Skupinová integrace

Je realizovaná zřízením třídy, nebo samostatným oddělením či studijní skupinou ve třídě jak uvádí vyhláška č. 147/2011 Sb. o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných. Pro žáky se smyslovým, tělesným postižením nebo vadami řeči a s vývojovými poruchami učení nebo chování škola vypracovává samostatný školní vzdělávací program formou přílohy ke stávajícímu vzdělávacímu programu. (27, st.2-3)

4.2.3 Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

Součástí rámcového vzdělávacího programu je kapitola 8 (část D), která se zabývá vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Aktuální RVP pro základní vzdělávání je platné od 1.9.2013.

Za žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou považováni žáci:

- a) se zdravotním postižením (tělesné, zrakové, sluchové, mentální, autismus, vady řeči, poruchy chování nebo učení apod.);
- b) se zdravotním znevýhodněním (zdravotní oslabení, dlouhodobé onemocnění, lehčí zdravotní znevýhodnění vedoucí k poruchám učení a chování);
- c) se sociálním znevýhodněním (rodiny s nízkým sociálně kulturním postavením, ohrožené sociálně patologickými jevy, ústavní výchova apod.). (29, st.122)

U žáků se zdravotním postižením či zdravotním znevýhodněním je nutné uplatňovat při vzdělávání kombinace speciálně pedagogické postupy a alternativní metody s modifikovanými metody používány u vzdělávání běžné populace. Toto vzdělávání klade důraz na odbornou připravenost pedagogických pracovníků, vstřícné a podnětné prostředí ve škole, které za všech podpůrných opatření vede k rozvíjení žáků a směřuje k celoživotnímu učení a pracovnímu uplatnění. (29, st. 122)

Vzdělávací obsah školního vzdělávacího programu je možné upravit a přizpůsobit pro žáky, tak aby bylo dosaženo souladu mezi vzdělávacími požadavky a skutečnými možnostmi žáků. Vyučovací hodiny mohou mít odlišnou délku. Škola si do vzdělávacího programu zařazuje speciální vyučovací předměty a předměty speciálně pedagogické péče, které odpovídají individuálním vzdělávacím potřebám žáků se zdravotním postižením či zdravotním znevýhodněním. Jde o předměty jako logopedická péče, čtení a psaní Braillova písma, zdravotní tělesná výchova, komunikační a sociální dovednosti apod. V ŠVP školy dále musí být uvedeny jaké kompenzační a didaktické pomůcky, speciální učebnice a výukové programy budou použity při vzdělávání těchto žáků. (29, st. 122)

4.2.4 Podmínky vzdělávání žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním

Každý žák se zdravotním postižením nebo zdravotním znevýhodněním má své individuální vzdělávací potřeby a liší se v možnostech. Proto když mají žáci společné vzdělávací potřeby a stejný druh pedagogické podpory, je nutné mít tuto skutečnost na mysli. Z toho vyplývá, že výuka předmětů speciálně pedagogické péče musí probíhat v souladu s principem individualizace a diferenciaci vzdělávání žáků. (29, st. 123)

Podmínky, které je nutno zabezpečit pro úspěšné vzdělávání žáků se zdravotním postižením a znevýhodněním:

- a) respektovat zdravotní hledisko, individualitu a potřeby žáka;
- b) možnost využít všech vzdělávacích opatření při vzdělávání;
- c) diferenciaci a individualizaci vzdělávacího procesu;
- d) předměty speciálně pedagogické péče zabezpečit odbornou výukou;
- e) při hodnocení zohlednit druh, stupeň a míru postižení nebo znevýhodnění;
- f) odstranit architektonické bariéry nebo provádět případné úpravy prostředí;
- g) spolupracovat se zákonnými zástupci žáka, pracovníky se školskými poradenskými; a odborníky školního poradenského pracoviště, případně i dalšími pracovníky;
- h) spolupracovat se školami, které vzdělávají žáky se zdravotním postižením nebo znevýhodněním. (29, st.123)

Další podmínky vzdělávání žáků se zdravotním postižením:

- a) možnost vyšší časové dotace předmětů, které žáci ke druhu postižení vyžadují;
- b) maximální časová dotace pro jednotlivé ročníky k zařazení předmětů speciálně pedagogické péče;
- c) očekávané výstupy ke vzdělávacím oborům, tak aby byly pro žáky z hlediska možností splnitelné a tím přizpůsobit výběr učiva;
- d) umožnit ve vzdělávacím programu školy, možnost nahradit předmět, který nelze realizovat předmětem s podobným, nebo příbuzným vzdělávacím obsahem, který vyhovuje možnostem žáka;
- e) alternativní formy komunikace (znaková řeč, Braillovo písmo apod.);
- f) umožnit v případě potřeby asistenta pedagoga ve třídě nebo studijní skupině. (29, st. 123)

4.2.5 Školní vzdělávací program základní školy Buttulova

Základní škola Buttulova v Chotěboři má školní vzdělávací program, který vyplývá z příslušného rámcového programu pro základní vzdělávání. Název ŠVP „škola nás baví“, platný od 1.9.2007 a do dnešního platného znění (2014) prošel čtyřmi úpravami. Je volně ke stažení na stránkách školy a zaměření školy je všeobecné. ŠVP strukturou vychází z RVP ZV a je přehledný a dobře se v něm hledají potřebné informace. Pro účel diplomové práce je důležitá kapitola o zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

Škola chce vytvářet prostor pro rozvoj osobnosti každého žáka. Při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami spolupracuje s výchovným poradcem a speciálním pedagogem pedagogicko-psychologické poradny. Tito žáci jsou integrováni v běžných třídách a v případě některých předmětů se vzdělávají dle individuálního vzdělávacího plánu. Škola je připravena se věnovat všem žákům se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním. Podmínky, které škola nabízí pro vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami: (38)

- a) spolupráce rodičů žáka s učiteli;
- b) spolupráce s odborným školským zařízením;
- c) připravenost učitelů na vzdělávání žáků se specifickými vzdělávacími potřebami;
- d) možnost vypracování individuálního vzdělávacího programu, jeho dodržování, vyhodnocení a případné úpravy dle potřeb žáka; (38)

- e) využití kompenzačních pomůcek a relaxačních technik;
- f) v případě potřeby žáka zajištění pedagogického nebo osobního asistenta;
- g) snížení počtu žáků v dané třídě;
- h) využití logopedické péče;
- i) slovní hodnocení. (38)

4.3 Charta práv osob s tělesným postižením

Byla vyhlášena Valným shromážděním OSN v roce 1975. Kdy každá osoba tělesně postižená má stejná práva a povinnosti jako kdokoliv jiný. Osoba s tělesným postižením má omezené pohybové aktivity a je do jisté míry závislá na svém prostředí, blízkých a celé společnosti. Proto je povinností společnosti pomáhat osobám s tělesným postižením s integrací do normálního života. (12, st.15)

- a) Článek 1 – způsob života;

Každá osoba má právo na nezávislý výběr způsobu života a místa;

- b) Článek 2 – rodina a okolí;

Má právo založit vlastní rodinu, rozvíjet ji a působit na rozvoj přátelských i rodinných vztahů;

- c) Článek 3 – právo na kvalitní a kvalifikovanou pomoc;

Osoba s tělesným postižením má právo na kvalitní a kvalifikovanou pomoc. Kdy přátelství, které vznikne mezi poskytovatelem a příjemcem je na vzájemném respektu, důvěře a úctě;

- d) Článek 4 – právo na lékařskou péči;

Tělesně postižená osoba má právo na volbu svého ošetřujícího lékaře, dále právo na informovanost o svém zdravotním stavu a možnost podílet se na rozhodování o své osobě; (12, st. 15)

- e) Článek 5 – bydlení a okolí;

Postižený má právo se sám za sebe rozhodnout, na jakém místě bude bydlet. Místo musí odpovídat jeho požadavkům a potřebám;

- f) Článek 6 – právo na technickou pomoc;

Má právo na úplné financování technického vybavení a pomoci nutné pro nezávislý život; (12, st. 16)

g) Článek 7 – účast na společenském životě;

Osobě s tělesným postižením musí být umožněna komunikace, přístup a pohyb do společnosti, vzdělávání, úřadům, profesním i volnočasovým aktivitám;

h) Článek 8 – právo na ekonomickou podporu;

Každý tělesně postižený má právo na dostatečný příjem pro své zajištění života i pohodlí. (12, st.16)

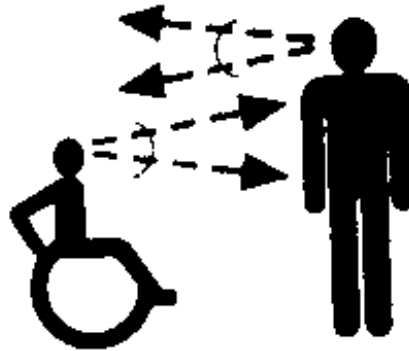
5 Komunikace osob s omezenou schopností pohybu

V literatuře nalezneme pravidla, která by se měli dodržovat při komunikaci s osobou na vozíku. Autor diplomové práce měl možnost být nějakou dobu v kolektivu osob na vozíku a podle těchto zkušeností, se pravidla člověk nejlépe naučí při komunikaci a práci s danou osobou. Každá osoba s omezenou schopností pohybu má jiné potřeby na komunikaci a pohyblivost. Jako každý jiný člověk, tak i osoby na vozíku vnímají své osobní zóny zcela podle svého. Nesmíme zapomenout ani na osoby na ortopedickém vozíku (dále jen vozíku), kteří mohou mít problémy s řečí, nebo jiným postižením.

Nejdůležitější pravidlo při komunikaci je si uvědomit, že člověk se kterým se bavíte, není nemocný na mozku ale na těle. Proto je vhodné se k němu nechovat jak k malému dítěti, nebo mentálně postiženému jedinci. Ale jako k úplně normálnímu člověku, jen s tím rozdílem, že je na vozíku. Pokud budeme chtít konverzovat s vozíčkářem, tak se natočíme tak aby se mohl i on zapojit do rozhovoru. Pro každého by bylo velice nepříjemné si vyvracet krk. Dalším prvkem může být podání ruky na uvítání, kdy člověk nesmí zapomenout, že „zdravý“ vozíčkář má ze svého sedu do jisté míry omezenou pohyblivost ruky. Nemluvě o tom, že existují lidé na vozíku, kteří mají skutečně omezenou pohyblivost horních končetin. Strach oslovit osobu na vozíku a navázat konverzaci není na místě. Důležité je nemluvit jen s případným doprovodem (asistentem), ale ptát se přímo osoby na vozíku. Nevhodné jsou případy, kdy obsluha v obchodě se raději ptala asistenta, co si ještě přejí, než aby oslovila osobu na vozíku.

Velmi důležité je nenechat se ovlivnit tzv. haló efektem, účinek prvního dojmu. Který může být právě spojen s nepříjemnými pocity, obavami, či i odporem a nejistotou k dané osobě. Důležité je překonat počáteční ostych, strach a zbytečné předsudky. Pak přijde poznání, že mluvíme ze zcela normálním člověkem. Přístup k lidem s těžkým postižením nebo závažným onemocněním by měl být citlivý, ovšem nikdy ne litující. Mnozí jedinci s tělesným handicapem pociťují jako ponižující. Většina osob s omezenou schopností hybnosti se již vyrovnala se svou situací a nevnímá svůj život jako tragický a zničený. Právě naopak, handicap je pro ně nezdárka i výzvou k překonávání překážek, které ostatním v cestě nestojí. (15, st.36)

Při setkání s osobou s tělesným postižením je zcela zbytečné se vyhýbat kontaktu o tématu jeho postižení. Musíme se ptát, ale tak abychom neurazili, a jen tehdy je-li připraven na naše otázky odpovídat. Ten kdo se nemůže pohybovat, nemusí mít vždy narušen komunikační schopnosti. Jestliže je po nějakém úrazu, které nepostihla řečová centra ani mluvidla, naše komunikace je ovlivněna pouze polohou dotyčného. Tato osoba vnímá prostor kolem sebe jinak a je omezena v neverbálních projevech. Člověk na vozíku také vnímá prostor kolem sebe zcela jinak, v podstatě z nižší úrovně než ti, co kolem něho stojí. Tuto odlišnost je nutné si uvědomit a při komunikaci se k němu sklánět, tak aby naše komunikace byla skutečně partnerská. Zároveň je doporučeno udržovat zrakový kontakt, vnímat mimiku v obličeji, gestikulaci a dění v prostoru sledovat ze stejného úhlu. Stát při delším rozhovoru nad osobou na vozíku je neslušné a pro dobrou komunikaci i nepříliš efektivní. (15, st.37)



Obrázek č. 10 - Rozdíl mezi zorným úhlem stojícího člověka a člověka na ortopedickém vozíku (15, st.38)

Na obr. č. 11 je vyobrazení znaku pro osobu na vozíčku, jedná se o mezinárodní symbol přístupnosti. Symbol je vyobrazen bílou barvou, kdy se stylizuje postava sedící na vozíku pro invalidy a je umístěna v modrém čtverci. Nejmenší rozměry tohoto symbolu jsou 100 mm x 100 mm. Měl by být umístěn všude na informačních tabulích navádějící osoby na vozíku v jejich zorném poli. (19, příloha č.4 - symboly)



Obrázek č. 11 – Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby na vozíku (19, příloha č.4 -
Symboly)

5.1 Rady a doporučení pro komunikaci

„Hned na začátku pracovní schůzky zažil advokát, který zastupoval tělesně handicapovaného klienta na vozíku. Když se klient dostavil na jednání společně se svým osobním asistentem, advokát je uvítal, nabídl židli a zdvořile pronesl obvyklou frázi „Posaďte se, prosím“. Klient na vozíku zahlédl jeho rozpaky poté, co si uvědomil situaci, a s úsměvem pravil: „Děkuji, já mám vlastní“. „ (15, st.44)

1. Při komunikaci s člověkem na vozíku mluvíme se snížené úrovni, nebo se posadíme vedle něho, je-li to možné. Nikdy se neopíráme o vozík, rozhodně ne bez svolení.
2. Doprovází-li člověka s tělesným, nebo jiným postižením jiná osoba (asistent apod.). Vždy hovoříme s handicapovaným jedincem, úkolem doprovodu není hovořit za handicapovaného. Při rozhovoru se obracíme vždy na toho, s kým a o kom mluvíme.
3. Tělesné postižení není vždy spojeno s postižením mentálním a smyslů. Proto k osobě s tělesným handicapem nepřistupujeme závažněji, než ve skutečnosti je.
4. Pokud osoba se vyjadřuje obtížněji, tak ponecháme dostatek času k formulaci informace. Pozorně nasloucháme a ověřujeme si její správnost.
5. je-li to nezbytné, využijeme doplňujícím způsobem komunikaci o mimiku, gesta, obrázky, písemné sdělení apod. Důležité se jakkoliv domluvit.
6. Osobě s tělesným postižením pomoc můžeme vždy nabídnout, ale slušně a nikdy ji nevnučujeme. Má-li u sebe asistenčního psa, nikdy bychom jej neměli rušit při práci (volat, hladit, krmit apod.). (15, st.44)

5.2 VozejkMap

VozejkMap je určena pro vozíčkáře, pro jejich lepší orientaci v místech, kde to neznají nebo nemají zmapovaná. Jedná se o mapu České republiky, do kterých mohou sami uživatelé zanášet bezbariérová místa, vkládat mohou i zahraniční lokace. Mapa s místy je na elektronické stránce <http://vozejkmap.cz>. Stránky s informacemi jsou dostupné i přes aplikaci v mobilních telefonech, volně ke stažení na Googleplay a AppStore. Umožňuje rychlou orientaci, vyhledávání, prohlížení fotografií, navigování a spoustu dalších věcí. Stránky s aplikací vznikly díky České asociaci paraplegiků v ČR za finanční podpory nadace Vodafene a spolupráce s firmami COEX a BIOPORT. (30)



Obrázek č. 12 – Elektronická stránka VozejkMap.cz (31)

Velmi užitečná aplikace, díky níž se uživatel ortopedického vozíku dozví, kde jsou bezbariérové přístupy do hradů, zámků, nákupních center, restaurací, muzeí, divadel, kin, škol, pošt, městských úřadů apod. Podobná aplikace u nás nemá obdoby. Aplikace je určena nejenom osobám na vozíku, ale i zdravým lidem za účelem osobní asistence apod.

6 Bezbariérové užívání staveb – od historie k současnosti

Od listopadu 2009 je platná vyhláška číslo 398/2009 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb, která se ruší a nahrazuje vyhláškou č. 369/2001 Sb. z roku 2001 o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, v pozdějším znění vyhlášky č. 492/2006 Sb.

V aktuální vyhlášce 398/2009 Sb. je aplikován nový pohled na problematiku bezbariérovosti a celé její řešení je rozděleno na tři základní druhy zdravotních postižení – pohybové, zrakové a sluchové. V historii se jedná o čtvrtý případ úpravy této vyhlášky, která upravuje užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace. Původní vyhláška, která poskytovala právní normu a pohled na bezbariérové řešení byla č. 53/1985 o obecných technických požadavcích zabezpečující užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace.

6.1 Přístupné a plnohodnotné prostředí

Není moc vhodné pracovat s pojmy bezbariérovost a handicap, protože tyto termíny nejsou dostatečně výstižné. Pod pojmem bezbariérovost je mnohdy chápána úprava možností pohybu a manipulaci vozíčkáře. Termín handicap je ztráta nebo omezení příležitostí, ať z důvodu zdravotně postižené, starší osoby, dočasné vlivem úrazu nebo osoby s nadměrnými lidskými proporcemi. Proto je daleko vhodnější používat a pracovat s termínem přístupné prostředí. To v sobě navozuje představu vstřícného prostředí pro každého bez rozdílu věku či zdravotního postižení. (32, st.1)

V literatuře lze nalézt tento termín různě vysvětlen. Podle Zdařilové R. (6, st.5), která vymezuje pojem přístupné a plnohodnotné prostředí dle šesti charakteristických znaků.

1. Přístupnost – každá osoba musí mít zajištěný přístup do budovy a vnějšího prostředí bez druhé pomoci.
2. Orientace – každému musí být umožněno se budově a vnější prostředí pohybovat bez druhé pomoci.
3. Použití – každý musí v co největší míře užívat stavby se stejným vybavením.(6, st.5)

4. Požitek – každá osoba si zaslouží stejnou radost z dobře a vstřícně navrženého prostředí.
5. Bezpečnost – Návrh budovy a její provedení musí zajistit bezpečnost pro všechny její uživatele. Každý má právo na život, práci a odpočinek v bezpečném prostředí budovy.
6. Ohleduplnost – při návrhu a realizaci projektu musíme zohlednit specifické požadavky a potřeby přístupného prostředí. (6, st.5)

V běžném životě každý člověk zažil, nebo zažije minimálně dva určitý stupně pohybového omezení. První jako dítě a druhý na sklonku života jako senior. Potom lze rozdělit čtyři základní skupiny osob s omezenou schopností pohybu a orientace. (31, st.1)

1. Osoby se zdravotním postižením – těžké pohybové postižení, dočasné zdravotní postižení a smyslové postižení;
2. senioři;
3. osoby s dočasným pohybovým omezením – těhotné ženy, rodiče s malými dětmi, rodiče s kočárkem, osoby přepravující objemné nákupy či zavazadla apod.;
4. osoby malého nebo nadměrného vzrůstu. (32, st.1)

Tyto možnosti omezení pohybu a orientace vyžadují komplexní řešení staveb z hlediska stavebních i technických. Toto řešení jim musí umožnit se pohybovat volně a bez omezení ve vnitřním i vnějším prostředí. (32, st.1)

6.2 Zákonné prostředí k odstranění bariér

Řešení otázek integrace zdravotně postižených osob v České republice prošla dlouholetým vývojem. Před rokem 1985 nebyla problematika řešení bezbariérového užívání staveb nijak výrazně řešena právní formou. Tomu odpovídalo zřejmě i chování společnosti, kdy tito jedinci byli sociálně izolováni od normálního života a dění ve společnosti.

6.2.1 Vývoj legislativy handicapovaných v České republice

Ucelený pohled na bezbariérové řešení přináší jako první v České republice vyhláška č. 53/1985 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečující užívání staveb osobami

s omezenou schopností pohybu. Tu vydala Státní komise pro vědeckotechnických a investiční rozvoj. Stala se tak prvním platným předpisem, který řešil navrhování, užívání a přípravy staveb pro užívání osobami s omezenou schopností pohybu. Vztahovala se na bytové domy, domy s byty určenými pro užívání invalidních osob, ústavy sociální péče, stavby občanské vybavenosti a na stavby pro výrobu. Ustanovení první části říkalo, že se musí použít při navrhování, přípravě a povolování změn staveb, bohužel tato část nebyla ve většině případů dodržována. (3, st.13)

Pro snadnější orientaci v problematice bezbariérovosti byla 1. ledna 1987 zřízena Svazem invalidů Krajská konzultační střediska pro potřeby všech složek výstavby. Po změně po roce 1989 se v této oblasti změnil i přístup státní správy, kolektivů, jednotlivců i dobrovolných občanských iniciativ ve prospěch integrace zdravotně postižených osob do společnosti. V roce 1991 se stává nástupcem Svazu invalidů ČSR pro odstraňování architektonických bariér tzv. Sdružení pro životní prostředí zdravotně postižených v ČR (SŽPZP v ČR). Cílem tohoto sdružení byla péče o životní prostředí zdravotně postižených a to zejména po stránce technického řešení, poradenské činnosti pro všechny druhy zdravotního postižení a otázek odstraňování bariér spojených s daným typem postižení. (32, st.2)

Dne 16. února 1994 byl schválen zákon č. 43/1994 Sb. který doplňoval zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu o ustanovení, která nařizovala zajišťovat užívání osobám s omezenou schopností pohybu a orientace. Následně byla vydána vyhláška č. 174/1994 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečující užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, která nahrazovala vyhlášku č. 53/1985 Sb., a podpořila průběh integrace zdravotně postižených osob do společnosti. (18, st.13)

Vyhláška č. 174/1994 Sb. o obecných a technických požadavcích zabezpečující užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace byla v roce 2001 novelizována Ministerstvem pro místní rozvoj a to vyhláškou č. 369/2001 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečující užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace. Novelizovaná vyhláška nabyla účinnosti 15. prosincem 2001. Změnu, kterou přinesla, bylo doplnění o některé požadavky pro zrakově postižené. (32, st.2)

Nejvýraznější posun v oblasti stavebního práva a problematiky bezbariérového prostředí nastal zákonem č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu, který přinesl změny v oblasti bezbariérového přístupu. Bezbariérový řešení je veřejný zájem a vlastníky stavby či stavebního pozemku mohl stavební úřad nařídit bezbariérový přístup a užívání. (32, st.2)

6.2.2 Současná právní úprava zabezpečující bezbariérové užívání staveb

Dnem 18.11.2009 vstoupila platnost nová vyhláška č. 398/2009 Sb. o obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb. Kterou se rušila a nahradila dřívější vyhláška 369/2001 Sb. o obecných technických požadavcích zabezpečujících užívání staveb osobami s omezenou schopností pohybu a orientace, ve znění vyhlášky č. 492/2006 Sb. Vyhláška stanovila obecné technické požadavky na stavby a jejich jednotlivé části, tak aby bylo zabezpečeno užívání osobami s pohybovým, zrakovým, sluchovým a mentálním postižením, osobami v pokročilém věku života, těhotnými ženami, osobami doprovázející dítě v kočárku, nebo dítě do tří let života. Vyhláška doznala důležitých a výrazných změn v oblasti technických požadavků oproti předchozím předpisům z minulých let. (18, st.14)

Struktura vyhlášky vychází z předchozí č. 369/2001 Sb., z paragrafového znění a navazujících čtyř přílohových částí. Při aplikaci se vychází z paragrafového znění a následně se aplikuje příslušná příloha a její body. (18, st.14)

6.3 Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace v České republice, o.s.

Zkráceně NIPI ČR, o.s. je občanské sdružení založené dle zákona č. 83/1990 Sb. Tvoří jej 62 organizací s odvozenou právní subjektivitou působící v sociální oblasti. Náplní činnosti organizace je přispět v oblasti podpory tvorby prostředí, které mohou využívat všichni členové skupin obyvatelstva, které jsou ohroženy sociálním vyloučením. Mezi hlavní činnosti patří metodická, odborná a konzultační činnost k otázkám integrace osob s omezenou schopností pohybu a orientace. Má celostátní síť konzultačních středisek s 85 konzultanty. Poskytuje poradenství v oblasti projektové, stavební činnosti a v oblasti

pomůcek pro potřeby postižených, vázaných na stavby. NIPI ČR, o.s. realizuje svoji činnost ve dvou oblastech: (33)

- A. Oblast svobodného pohybu a užívání infrastruktury osobami s omezenou schopností pohybu a orientace. (33)
 - Hodnocení stavební činnosti včetně problematiky dopravy, posuzování architektonických a technických bariér, včetně návrhů po stránce technického řešení. (33)
 - Poskytování odborných konzultací a poradenství v přípravě stavby. (33)
 - Posuzování návrhů legislativních změn a opatření. Sledování plnění ustanovení stavebního zákona. Spolupráce při vyhledávání vhodných výrobků pro vybavení staveb z hlediska osob s omezenou schopností pohybu a orientace. (33)
 - Podpora a realizace osvětových, informačních a vzdělávacích kampaní. (33)
- B. V ostatních oblastech rozvoje občanské společnosti a podpory znevýhodněných skupin občanů ohrožených sociální exkluzí. (33)
 - Zprostředkování finančních zdrojů veřejných nebo i soukromých za účelem naplnění cílů. (33)
 - Vytvářet podmínky pro zvýšení informovanosti, podporovat centra a spolupráci s veřejností. Zajišťovat osvětu a vzdělanost lidí, včetně podpory udržitelného rozvoje. (33)
 - Vytváření podmínek pro podporu znevýhodněných skupin občanů, podpora rovných příležitostí. Činnost propagační, výuková, poradenská, mediační, informační, styk s veřejností apod. (33)
 - Inicie spolupráce, vytváření a podpora regionálních a místních partnerství. (33)

6.4 Metodické zajištění bezbariérového prostředí staveb

Pro zajištění bezbariérové přístupnosti a uplatnění požadavků vyhlášky je nutné dodržet i metodický postup, který konkrétní stavbu zhodnotí z hlediska zajištění podmínek bezbariérového užívání pro jednotlivé skupiny zdravotně postižených – především pro

pohybové, sluchové a zrakové. Z přílohy vyhlášky vyplývá, že jednotlivé zdravotní omezení mají zcela jiné požadavky na prostor, orientaci, úpravy staveb, které je nutno řešit samostatně. Základem metodického zajištění bezbariérového prostředí staveb je stanovení jednotlivých podmínek přístupnosti a užívání staveb pro osoby: (18, st. 184)

- a) pohybově postižené;
 - těžce pohybově postižené – osoby na vozíku;
 - omezeně pohybově postižené – francouzské hole apod.;
- b) zrakově postižené;
 - nevidomé;
 - slabozraké;
- c) sluchově postižené;
 - neslyšící;
 - nedoslýchavé. (18, st. 184)

Při hodnocení stavby si odpovídáme na jednotlivé otázky, podle diagramu číslo 4 (následující strana). Zda jsou splněny podmínky pro jednotlivé skupiny osob s omezenou schopností pohybu či orientace a sledujeme aspekty bezbariérového přístupu takto: (18, st. 184)

- dostupnost stavby nebo její části od zastávky veřejné dopravy, komunikace pro pěší a parkovacích ploch;
- vstupní prostory budovy – zádveří a zívěří, vstupní hala apod.;
- pohyb horizontální po jednotlivých podlaží;
- pohyb vertikální a dostupnost jednotlivých pater podlaží – výtahy, rampy, plošiny, schodiště;
- hygienické prostory, šatny, WC, převlékáací kabinky apod.;
- speciální vybavení a zařízení budovy;
- informační a orientační systém budovy. (18, st. 184)

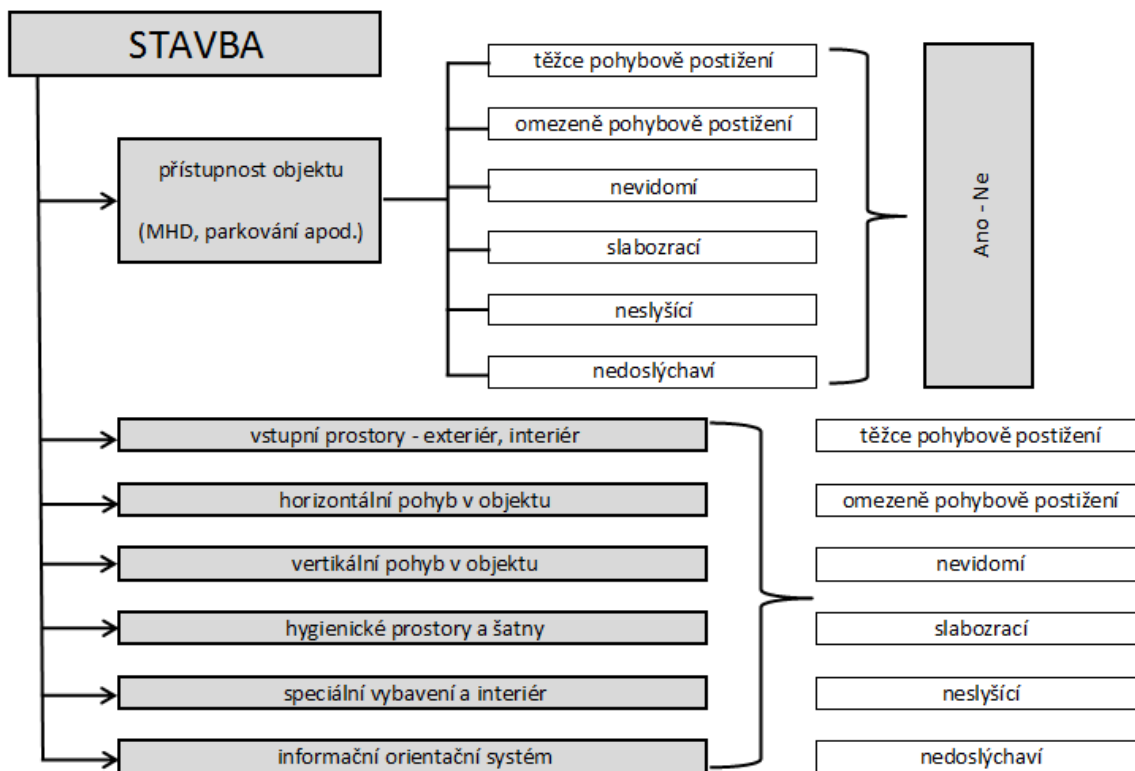


Diagram č. 4 – obecný princip metodiky tvorby bezbariérového prostředí (18, st.185)

Pokud bychom chtěli provést podrobnější analýzu dopravních bariér z pohledu bezbariérového užívání, postupovalo by se dle diagramu č. 5. Na rozdíl od diagramu č. 4, kde jsme hodnotili stavbu, se zde hodnotí pouze dopravní bariéry.

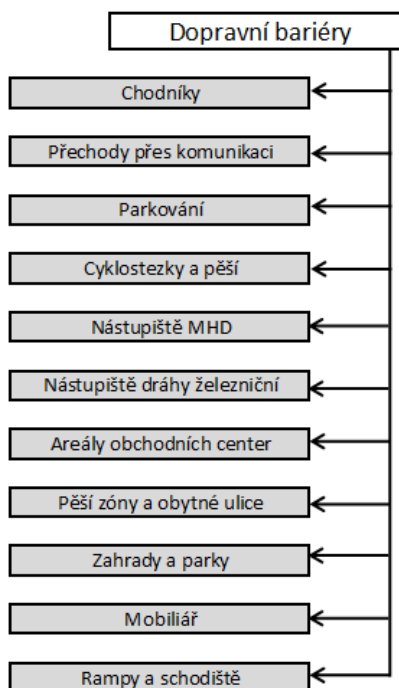


Diagram č. 5 – analýza dopravních bariér (6, st. 120)

7 Kompenzační pomůcky pro žáky s tělesným postižením

Při vzdělávání žáků s tělesným postižením je třeba kompenzovat poruchy hybnosti, které mohou u žáka zasahovat do jemné i hrubé motoriky. Žáci tělesně postižení mají i vedlejší omezující faktory - nepřítomnost ve škole z důvodů lékařských zákroků, následné péče, pobytu v lázních. Na zřeteli musí být učitelé v případech, kdy jsou žáci více unavitelní a potřebují více času na relaxaci. Škola musí pro vzdělávání žáka s tělesným postižením položit základ pro celoživotní vzdělávání. Jednou z forem, která lze uplatnit je tzv. distanční forma výuky. Kdy žáci s těžkým tělesným postižením jsou vzděláváni na dálku v domácím prostředí, dle svého individuálního tempa. Dokonce mohou být připojeni do výuky pomocí počítače a internetu do výuky e třídě. (16, st.6)

7.1 Žák s tělesným postižením

Základním znakem tělesného postižení je omezení hybnosti jedince. Tato porucha hybnosti se pojí často s jiným postižením. Může se jednat o postižení vrozená nebo vzniklá v důsledku onemocnění či úrazu. Primárně o postižení pohybového aparátu jedince (chybějící končetina), ale často o neurologické onemocnění, jehož projevem je právě omezená schopnost hybnosti (dětská mozková obrna, degenerativní onemocnění apod.) Nejčastějším případem omezení funkce hybnosti v předškolním a školním věku dítěte je dětská mozková obrna. Jedná se o onemocnění vrozené, které se projevuje poruchou hybnosti, ale pojí se i další vady (mentální postižení, epilepsie, vady zraku a sluchu apod.). (11, st.9)

V případě, že žák má postiženy dolní končetiny (pohyb o berlích nebo pomocí vozíku), výuka žáka, může probíhat bez omezení. Potíže mohou nastat při přesunu třídy do třídy, z patra do patra apod. Tento problém lze odstranit změnou rozvrhu a to tak, aby třída po celý den zůstávala v jednom patře, popřípadě v jedné třídě. (11, st.7)

S odkazem na praktickou část diplomové práce na základní školu Buttulovu, lze jen konstatovat, že tyto organizační přesuny neexistují. Žáci se po celý den vzdělávají ve své třídě. Až na pár výjimek, kdy výuka informačních a komunikačních technologií probíhá v učebně k tomu určena. Tato učebna se nachází na patře pro druhý stupeň - tudíž přesun není komplikovaný, jako by tomu bylo v případě tělesné výchovy (tělocvična v přízemí

nové budovy). Tento problém řeší plánovaná úprava podkroví s přístavbou s bezbariérovým vstupem do objektu a výtahem pro snadnější pohyb po škole. Nemluvě o tom, že by žák upoutaný na vozík byl od tělesné výchovy osvobozen.

Žák s postižením horních končetin, bude mít problémy s manipulací s předměty apod. Plně se tento handicap projeví při školní práci (psaní, obkreslování, doplňování). Z tohoto důvodu je nutné žákovi připravovat speciální potřeby - pro psaní, čtení, obkreslování apod. (11, st.8)

Žáci s postižením motoriky mluvidel, kdy se obtížně vyjadřují a mnohdy jsou zcela nesrozumitelní. Od učitele je vyžadována velká trpělivost a takt vůči žákovi. (11, st.8)

Velkou skupinu tvoří žáci zdravotně oslabení a nemocní. V praxi se učitelé s těmito dětmi velmi často setkají např.: žák-diabetik, který si musí při celodenním zájezdu aplikovat inzulin - pro školu velmi náročné rozhodnout, zda-li je schopen zvládnout svoji nemoc sám či ne. (11, st.8)

Učitel by měl být zaškolen pro používání kompenzačních pomůcek, hlavně pokud jde o učitele na základní škole, který pracuje s jedním integrovaným žákem. Školy by měli zajistit možnost potřebných konzultací v oblasti techniky a odborných konzultantů. (11, st80)

7.2 Osobní asistent

Existují případy, kdy žák potřebuje péči další dospělé osoby. Rozumí se tím vychovatel školy, osobní asistent nebo pracovník civilní služby.

Osobní asistent, jehož činnost je hrazena ze sociálních nebo sponzorských prostředků. Ve škole by měl být "neviditelný", ovšem k pomoci žákovi - nikoliv za něho pracovat ve škole. Pomoc asistenta žáka pro učitele je velmi vhodná a měla by pomáhat při procesu vzdělávání žáka. Za asistenta by neměla fungovat osoba s příbuzenským poměrem k žákovi, protože školní docházka má za cíl i socializaci dítěte a postupné osamocování. (16, st.9)

7.3 Přehled kompenzačních pomůcek pro tělesně postižené

Žáci, ale obecně lidé s tělesným postižením používají různé kompenzační pomůcky. Mnoho z nich je technicky velmi náročných, jako je např. elektrický vozík a z toho důvodu odpovídá u některých i cena. V knihách o kompenzačních pomůčkách nalezneme různou kategorizaci, proto je vhodné při jejich výčtu se nezaměřit pouze na děti, ale na všechny věkové kategorie.

- a) vozíky;
- b) pomůcky pro dopravu (automobily upravené pro dopravu imobilních, automobily s upraveným řízením a elektrické skútry);
- c) pomůcky pro překonávání bariér;
- d) lokomoční pomůcky (pohybové pomůcky);
- e) pomůcky pro manipulaci;
- f) polohovací pomůcky (pomůcky pro novorozence, fixační pomůcky, polohovací postele);
- g) pomůcky pro běžné denní aktivity (pomůcky a vybavení pro hygienu WC, vany, sedačky a sprchy);
- h) pomůcky pro sport a volný čas;
- i) kompenzační pomůcky pro práci na počítači;
- j) pomůcky pro komunikaci;
- k) další ortopedické pomůcky. (11, st.80)

7.3 Vozík pro osobu plně, nebo částečně imobilní

Další názvy jako ortopedický vozík a invalidní vozík je základní pomůckou pro osoby plně, nebo částečně imobilní. Na trhu existuje nepřehledné množství vozíků, které se liší cenou, pohonem, konstrukcí a dalších kritérií.

Vozíky můžeme z několika rozlišovat podle několika hledisek:

- a) podle velikosti a tvaru;
- b) podle způsobu pohonu;
- c) podle možností skladování;
- d) podle konstrukce. (8, st.29)

Dle způsobu pohonu se rozlišují vozíky na:

- a) mechanické - ovládaný doprovázející osobou nebo jedincem na vozíku prostřednictvím obručí na kolech vozíku;
- b) elektrické - obsluhovaný uživatelem vozíku, ale mohou být upraveny pro obsluhu doprovázené osoby. (11, st. 80)

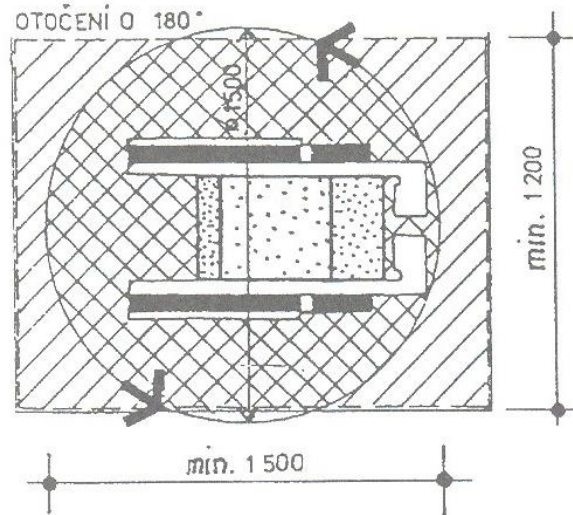


Obr.č.13–mechanický vozík Breezy BasiX (34) Obr.č.14–elektrický vozík QUICKIE F55 (35)

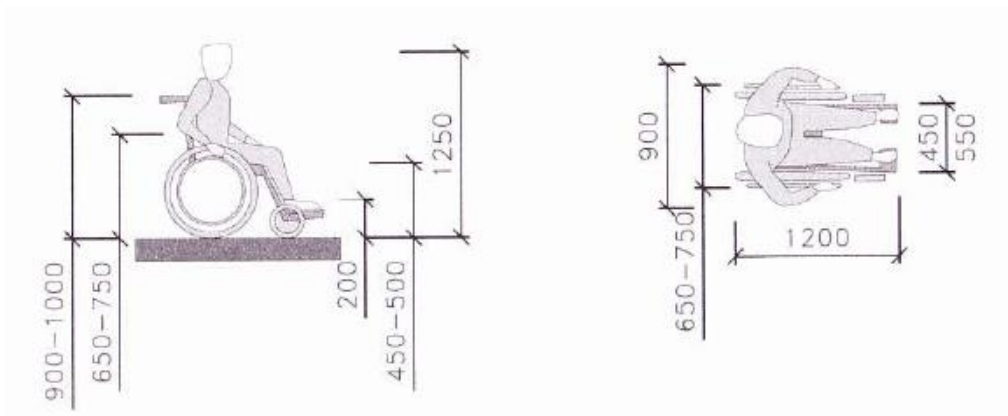
Další možné dělení vozíků:

- a) standartní - pro jedince, kteří jsou schopni sedu a nemají potřebu speciální úpravy;
- b) transportní - tento typ se používá hlavně ve zdravotnických zařízeních, ovládání není možné pro uživatele;
- c) aktivní - určeny pro celodenní užívání, lehčí a ovladatelnější než vozíky standartní, mají větší volitelnost doplňků;
- d) sportovní - určené pro různé druhy sportu; (11, st.81)
- e) speciální - pro jedince s těžším typem tělesného postižení, obsluhováni jsou osobou doprovázející nikoliv uživatelem vozíku;
- f) toaletní - určené pro hygienu, existují v provedení sprchové;
- g) se zvýšenou nosností - základní hmotnost vozíků je do 120 kg, existují i vozíky speciální do 160 kg a i s nosností až do 320kg. (11, st.82)

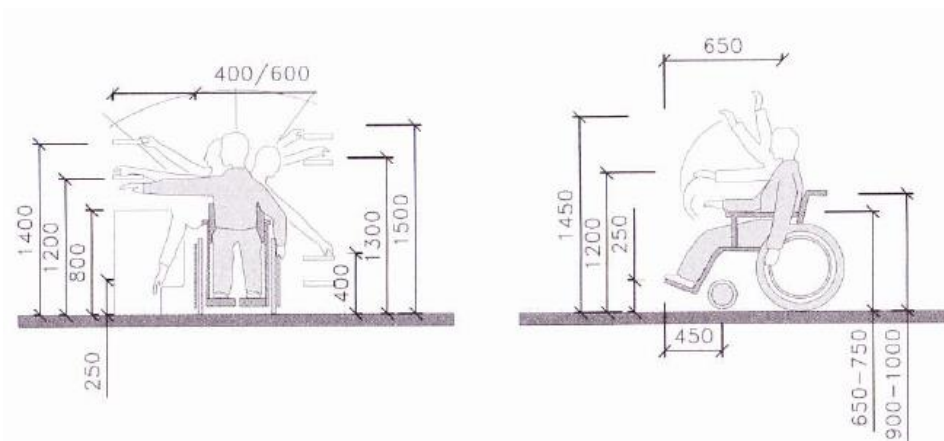
Minimální manipulační prostor pro manipulaci s vozíkem do různých směrů (360°) je kruh o průměru 1500 mm a nejmenší možný prostor pro otáčení vozíku (90°-180°) je obdélník o rozměru 1200 mm x 1500 mm. (18, příloha č. 1 odstavec 1.1.4.)



Obrázek č. 15 – manipulační prostor pro vozík (17, st.21)



Obrázek č. 16 – základní rozměry invalidního vozíku (18, st.46)



Obrázek č. 17 – dosahové vzdálenosti osob na vozíku (18, st.46)

Elektrické vozíky můžeme také členit dle rozdílu do kategorií:

- a) běžné exteriérové - běžný typ, umožňuje pohyb v interiéru i exteriéru, na jedno nabití zvládne dojet desítek kilometrů;
- b) speciální exteriérové – určené pro pohyb venku a v náročnějším terénu, mají větší dojezd oproti běžným exteriérovým vozíkům; (11, st.82)
- c) interiérové - vozíky určené pro pohyb po budovách, dobré manévrovací schopnosti a lehčí s menším dojezdem a pomalejší;
- d) speciální elektrické - možnost vykonávat běžné aktivity spolu s dalšími, jako je např. možná vertikalizace. (11, st.83)

7.4 Překonávání bariér

Pomůcky pro překonávání bariér, umožňují překonat shody, obrubníky a podobné bariéry:

- a) Nájezdová rampa - pevné nebo mobilní. Dnes se používají převážně hliníkové nebo ocelové s různou nosností, nebo pevné a teleskopické s různou délkou. (11, st.85)
- b) Schodišťové plošiny - umožňuje překonávat interiérové a exteriérové schodiště všeho druhu (lomené, točité, rovné). Vodicí lišty jsou kotveny do zdi nebo vedle schodiště ve formě samostatných sloupků. Převážná deska je sklopná a umožňuje převoz jedné osoby na vozíku. Používají se tehdy, není-li možné bezbariérovost vyřešit výtahem. (11, st.85)
- c) Schodišťová sedačka - zařízení, které funguje obdobně jako schodišťová plošina. Ale místo sklopné plošiny je opatřena sedačkou. Je určena osobám, které jsou částečně imobilní a nedokáží překonat schodiště. Schodišťová sedačka se instaluje na rozdíl od schodišťové plošiny pouze do interiéru budovy. (11, st.85)
- d) Vertikální zdvižné plošiny - umožňují uživateli pouze vertikální přesun. (11, st.85)
- e) Výtah - jedná se o nejjednodušší a nejpraktičtější řešení bezbariérovosti v budově, kterou mohou využívat vozíčkáři, osoby bez zdravotního postižení (matky s kočárky atd.) a osoby s problémy s lokomocí. V současné době je možné tuto úpravu provést bez náročných stavebních úprav to uvnitř nebo zevně budovy. (11, st.85)

- f) Schodolez - zařízení ovládané doprovázející osobou. Na ližiny se připevní vozík a schodolez se pomocí housenkových pásů pohybuje po schodech nahoru i dolu. Využívá se u schodišť, které neumožňují jiné řešení. (11, st.85)

Rozměrům a konkrétnímu využití nájezdové rampy, schodišťové plošiny a výtahu jsou popsány podrobněji v empirické části diplomové práce, kde jsou požadavky pro bezbariérové užívání aplikovány na konkrétní základní školu.

B Empirická část

9 Pojednání empirické části

Empirická část diplomové práce je založena na vytvoření podrobného 3D modelu základní školy (obr. č. 18-21), díky zapůjčené výkresové dokumentaci a studentské verzi programu ArchiCad. Na základní model stavu školy před rekonstrukcí je vytvořen model nový po rekonstrukci. Tento stav rekonstrukce je popsán v metodickém zajištění užívání stavby osobou na vozíku, včetně výčtu nedostatku z budoucího pohledu vzdělávání žáka na ortopedickém vozíku.

Autorův model diplomové práce vychází ze stavu budovy po rekonstrukci a nedostatky návrhu upravuje zasazením novým prvků.



Obr. č. 18 3D pohled na jižní stranu ZŠ



Obr. č. 19 3D pohled na jihozápadní roh budovy



Obr. č. 20 3D pohled na severní část ZŠ



Obr. č. 21 3D pohled na severovýchodní roh budovy

Empirická část diplomové práce je zpracována dle aktuální platné vyhlášky č. 398/2009 Sb., O obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb. V práci jsou použity termíny a pojmy, které jsou v daném oboru zavedeny a používány (398/2009 Sb. O obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb, Filipiová, Zdařilová, Skopec, Šnajdrová, Poláčková, Šestáková a Lupač).

10 Stručná historie Základní školy Chotěboř, Buttulova 74

Budova základní školy Buttulova se nachází v Buttulově ulici 74, 583 01 Chotěboř. Objektem je budova stávající se ze dvou částí (obr. č. 22-25), kdy každá má čtyři nadzemní a jedno podzemní podlaží. Ve všech nadzemních podlažích jsou jednotlivé třídy, kabinety, šatny, sborovny a ostatní místnosti školního provozu.



Obr. č. 22 Stará budova (pohled zpredu)



Obr. č. 23 Stará budova (pohled ze dvora)



Obr. č. 24 Nová budova (pohled zpredu)



Obr. č. 25 Nová budova (pohled ze dvora)

10.1 ZŠ v historických souvislostech

Budova školy, která se nachází v Buttulově ulici je nejstarší a první budovou svého druhu v Chotěboři, jež byla postavena za tímto účelem. Před samotným postavením se vyučovalo v několika budovách:

- malé stavení čp. 60 na někdejším hřbitově (Klášterní ulice);
- v roce 1800 se škola přestěhovala do čp. 62; (39, st.5-6)

- od 40. let 19. století se začala využívat pro školní potřeby budova s čp. 63;
- dům čp. 235 se začal využívat od 60. let 19. století;
- výstavba nové budovy v dnešní Buttulově ulici a pojmenována po jednom ze slavných učitelů školy, Františku Buttulovi (1820-1886). (39, st.5-6)

Několik desetiletí byla školní budovou ve městě:

- gymnázium dostavěné v roce 1920;
- ZŠ ve Smetanově ulici (1928). (39, st. 5-6)

10.2 Nová budovy školy v Buttulově ulici

- základní kámen byl položen 16. července 1867;
- dokončení školy v létě roku 1869 a v neděli 26. září byla slavnostně vysvěcena (viz. obr. č. 26); (39, st.43-44)



Obr. č. 26 Budova školy těsně po výstavbě (39, přílohová část I.)

- od roku 1919/1920 byla považována za školu čistě chlapeckou; (39, st. 84)
- v roce 1942 byl ve sklepech budovy zřízen protiletický kryt; (39, st. 86)
- ve školním rok 1944/45 zabrala německá ochranná policie tři místnosti, později byla celá škola obsazena říšským vojskem; při ústupu vojska byla škola použita jako shromaždiště odzbrojených Němců a ve druhém patře byl zřízen německý vojenský lazaret. (39, st. 87-88)
- 1964 proběhla rekonstrukce elektroinstalace v celé budově a začali se budovat odborné učebny pro chemii, fyziku a přírodopis; (39, st. 97)
- září 1968 stavební úpravy – přístavba školy a souvislé úpravy ve staré budově;
- školní rok 1970/1971 dokončena přístavba školy; (39, st.95-99)

- ve školním roce 1992/93 se započalo s kompletní rekonstrukcí staré budovy z důvodu jejího havarijního stavu; (39, st. 116)
- 2006 započata rekonstrukce toalet v nové budově. (39, st. 117)

11 Budova ZŠ před a po rekonstrukci

Tato kapitola se zaměřuje na rozbor stavů budovy ZŠ před rekonstrukcí, která započala v roce 2013 a po jejím ukončení. Bude zde upozorněno i na nedostatky návrhu, dle kterého se budova rekonstruuje.

Metodické zajištění bezbariérového užívání stavby je zpracováno podle vzoru Zdařilové Renaty (18, st.185).

11.1 Budova ZŠ

Základní škola Chotěboř, Buttulova 74. Výměra parcely je 1701 m², užitná plocha vestavby podkroví 415,2 m² a užitná plocha přístavby vstupu s výtahem je 10,1 m². (44, st.3)



Obr. č. 27 3D pohled s okótováním rozměrů budovy

11.2 Přístupnost objektu

Budova ZŠ před plánovanou rekonstrukcí byla přístupná pouze „zdravým“ žákům, bez jakéhokoliv tělesného postižení. Rekonstrukce má zajistit její přístupnost pro žáky s omezenou schopností pohybu (žák např. s francouzskými holemi) a pro těžce pohybově postižené (žák na vozíku).

11.3 Dostupnost stavby

Budova se nachází v těsné blízkosti náměstí T.G.Masaryka v Chotěboři (obr. č. 28), kde jsou dostupné autobusové zastávky. Objekt je situován v severozápadním rohu centra města a v těsné blízkosti Městského úřadu. Mimo to navazuje na komunikaci pro pěší a automobilovou dopravu, včetně parkovacích ploch.

Silniční komunikace je dostupná ze severozápadní a jihozápadní strany objektu, ze severovýchodní strany je umožněn vstup na dvůr ZŠ.



Obr. č. 28 – Letecký snímek na nám. T.G.M. a ZŠ Buttulova (40)

11.4 Vstupní prostory vnější i vnitřní

Stará i nová část budovy disponují vlastními vstupy, které jsou pro vstup žáka na vozíku nevhovující. Proto bude přistavena přístavba, zajišťující bezbariérový vstup pomocí rampy do budovy. Přístavba bude opatřena výtahem, který zpřístupní budovu pro pohyb vertikální – viz. kapitola vertikální pohyb.

11.4.1 Stará budova

Vstup staré části budovy neslouží jako hlavní vstup, je vybaven dvoukřídlými dveřmi o rozměrech 1650 x 2600 mm (obr. č. 29). Minimální šířka dveří by měla být nejméně 1250 mm, hlavní křídlo dveří musí umožnit otevření nejméně 900 mm. Čímž minimální šířku dveří splňuje, ale hlavní křídlo neumožňuje otevření 900 mm a nejsou opatřeny vodorovnými madly přes celou jeho šíři (obr. č. 30). Před vstupem se dále nenachází minimální manipulační prostor pro vozík, který má být 1500 x 1500mm a délku ve směru vstupu min. 2000 mm.



Obr. č. 29 Vstup do staré části budovy



Obr. č. 30 Dvoukřídlové dveře

11.4.2 Nová budova

Vstup nové části budovy slouží jako hlavní vstup do budovy ZŠ. Jedná se opět o dvoukřídlé dveře o rozměrech 1650 x 2300 mm (obr. č. 31). Před vstupem se nachází dostatek manipulačního prostoru, bohužel jsou dveře vyvýšené oproti pěší komunikaci o výškový rozdíl přesahující 20 mm (pro vozíčkáře nedostupné). Z vnitřní strany hlavní křídlo není opatřeno vodorovným madlem (obr. č. 32)



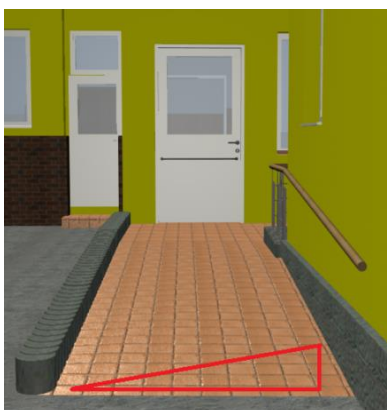
Obr. č. 31 Hlavní vstup ZŠ (nová část budovy)



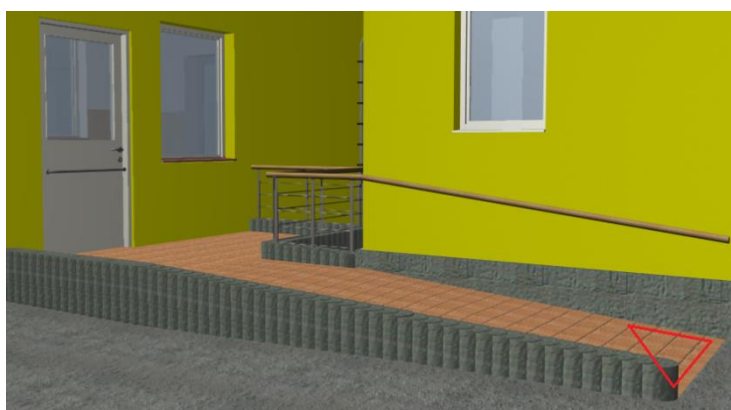
Obr. č. 32 Hlavní vstup do budovy

11.4.3 Přístavba zajišťující bezbariérový přístup do budovy

Nová přístavba bude poskytovat bezbariérový vstup. Dva dveřní otvory o rozměrech 1100 x 2200 mm budou osazeny dveřmi, které mají světlou šířku 1000 mm. Budou opatřeny vodorovným madlem ve výši 800 – 900 mm po celé šíři, zaskleny jsou ve 2/3 dveří a tím chráněny proti mechanickému poškození (obr. č. 33). Před vstupem a mezi dveřmi je dostatečný manipulační prostor pro vozík (obr. č. 34).

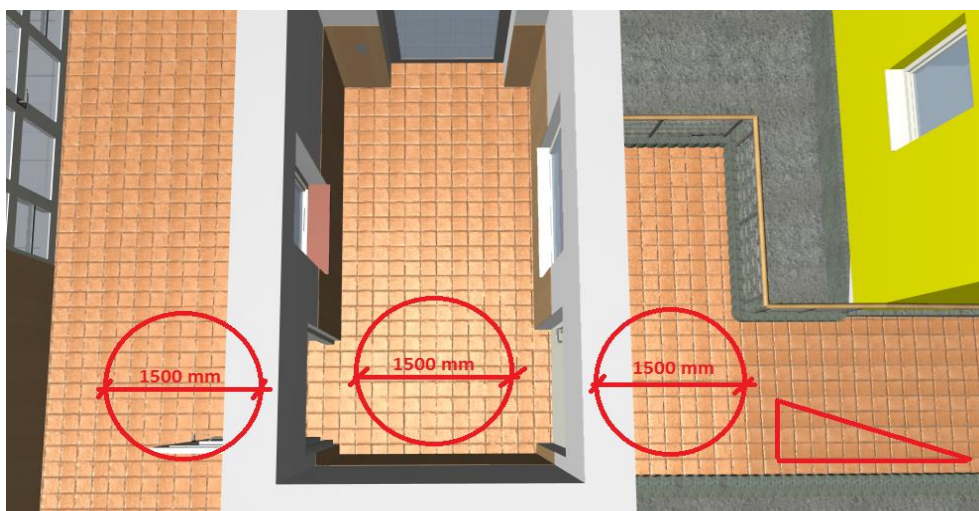


Obr. č. 33 Bezbariérový vstup



Obr. č. 35 Nájezdová rampa bezbariérového vstupu

Výškový rozdíl vstupu a okolního terénu činí 240 mm, který je vyřešen pomocí nájezdové rampy (obr. č. 35). Její sklon činí 7%, ale vyhláška udává nejvyšší podélný sklon rampy 6,25%. Ovšem jedná se již o změnu dokončené stavby a zde sklon smí být 12,5%, pokud nepřesáhne délku 3000 mm. Délka rampy je 4000 mm a přesahuje o 1000 mm povolenou délku dle již zmíněných kritérií. Šířka rampy je 1720 mm a splňuje min. rozměry, které činí 1500 mm. Po straně je vybavena madlem ve výši 750 mm, které přesahují začátek i konec rampy o 150 mm. Ovšem druhé madlo dle výkresové dokumentace chybí. Po stranách je vybavena 150 mm soklem zabraňujícím sjetí vozíku.



Obr. č. 34 Přístavba s dostatkem manipulačního prostoru

11.4.4 Vnitřní vstupní prostory

Ve všech stávajících podlažích v místnostech přístupným žákům se vyskytují dveře o šířce 800 mm nebo 900 mm (obr. č. 36), výjimku tvoří dvoukřídlé dveře ve 3NP staré budovy, které mají celkovou šíři 1400 mm. Práh dveří nikdy nepřesahuje výškový rozměr 20 mm, který by mohl činit místnost nepřístupnou či hůře dostupnou. Kliky se nachází ve výškové dostupnosti vozíčkáře 1000 mm nad úrovní podlahy.

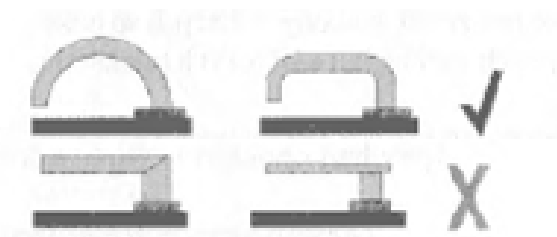


Obr. č. 36 Dveře učebny



Obr. č. 37 Dveře se členěním

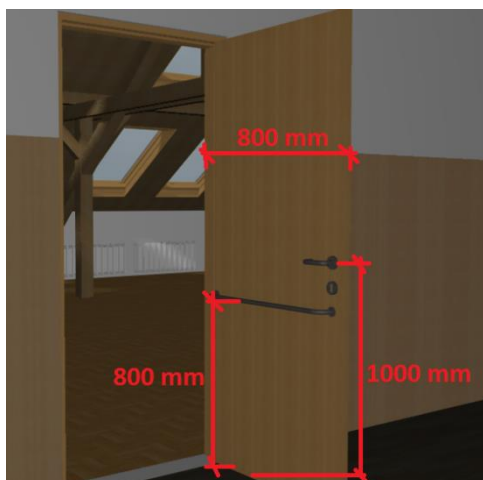
Žádné ze dveří nejsou opatřeny vodorovným madlem přes celou jeho šíři, na opačné straně než jsou závěsy. Dveře do většiny učeben jsou plné, výjimečně z části prosklené (obr. č. 37). Toto prosklení zasahuje do horní poloviny dveří, tudíž jsou ochráněny proti mechanickému poškození vozíkem. Tvar použitých klik neodpovídá osobám se špatnou pohyblivostí horních končetin (obr. č. 38). Z obou stran dveří je dostatečný manipulační prostor pro otočení na vozíku o 360°.



Obr. č. 38 Ergonomie klik - na ZŠ použity nevhodné (18, st 140)

V půdní vestavbě při rekonstrukci vznikly nové prostory pro vzdělávání. Dveře jsou plné a mají šíři 800 mm a 900 mm (obr. č. 39 následující strana). Všechny jsou bez prahů, opatřeny vhodným tvarem klik, na opačné straně závěsů mají umístěné vodorovné madlo

pro lepší manipulaci žáka na vozíku (obr. č. 40) a před dveřmi je dostatek prostoru pro manipulaci s vozíkem.



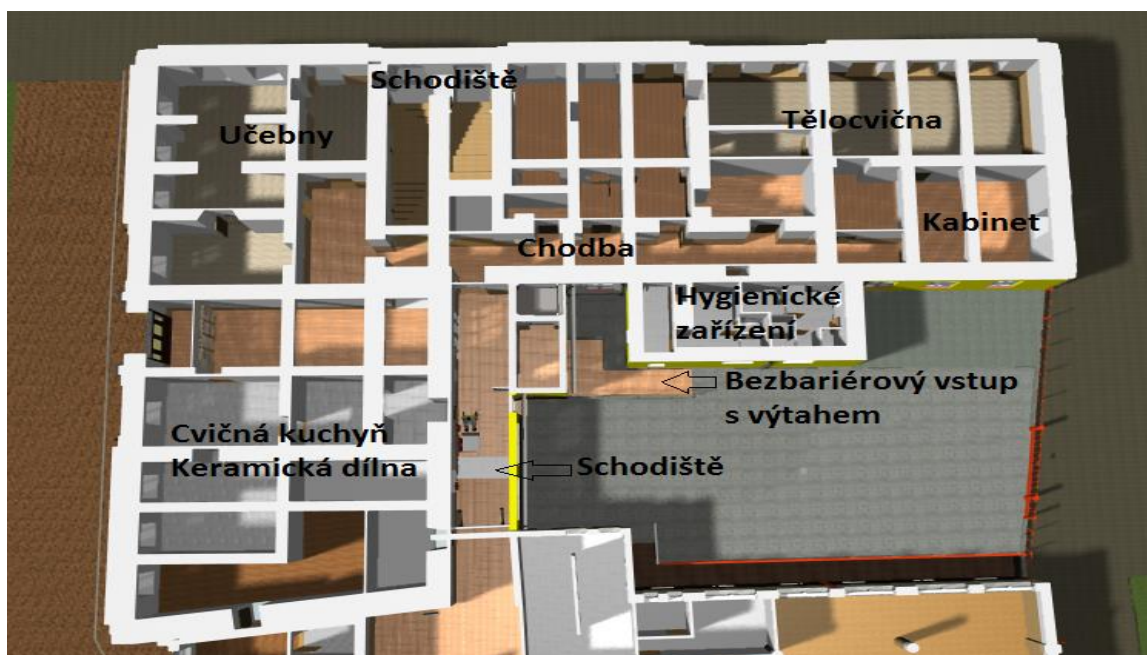
Obr. č.39 Dveře do učebny v podkroví Obr. č.40 Zavírání vodorovným madlem (18, st 141)

11.5 Horizontální pohyb v objektu

Pohyb v objektu ZŠ na horizontální úrovni v jednotlivých částech budovy není překážkou pro žádnou kategorii osob.

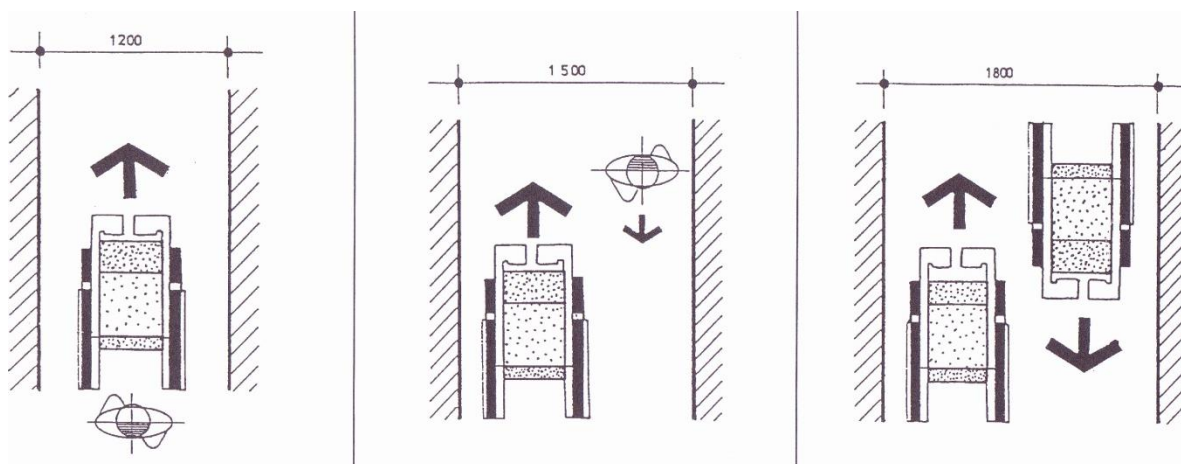
Problém nastává s přechodem mezi jednotlivými částmi budovy. V 1NP a 2NP existuje výškový rozdíl mezi jednotlivými částmi budovy, tato skutečnost je řešena vyrovnávacími schodišti. 4NP nové a staré budovy (před i po rekonstrukci) neumožňuje průchod, pohyb je proto umožněn pouze v jednotlivých částech objektu.

11.5.1 1NP základní školy



Obr. č. 41 3D řez 1NP staré budovy

Komunikační prostor 1NP staré části budovy (obr. č. 41) odpovídá šířkovými rozměry dvousměrnému intenzivnímu provozu, kdy se míjí dvě osoby na vozíku (obr. č. 42). V nejužších částech má chodba šíři 1850 mm a v nejširších 2400 mm. Díky těmto rozměrům je zde dostatek manipulačního prostoru pro otočení vozíku o 180° (průměr 1500 mm, nebo čtverec 1200 x 1500 mm) a otočení vozíku s asistentem (1600 x 1500).

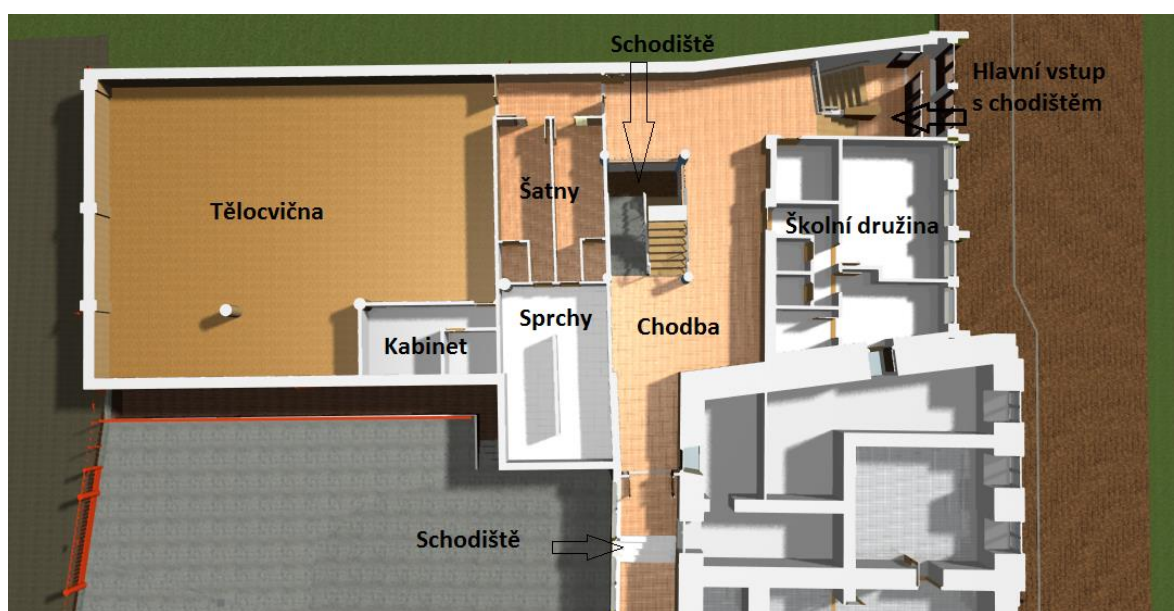


Obr. č. 42 Prostorové požadavky na komunikační prostor (17, st.23)

Překážkou při možném vstupu do nové části na daném podlaží činí schodiště(obr.č. 43), které není nijak vyřešeno v návrhu rekonstrukce. Jelikož se předpokládalo, že žák bude mít individuální vzdělávací program. I přes tuto skutečnost v nové části se nachází školní družina, kam by mohl docházet. Ale kvůli absenci řešení vstupu není možné se tam dostat.



Obr. č. 43 Schodiště v 1NP při přechodu ze staré do nové budovy



Obr. č. 44 3D řez 1NP nové budovy

Komunikační prostor v nové budově 1NP (obr. č. 44) vyhovuje svými šířkovými rozměry pro dvousměrný intenzivní provoz. Manévrovacího prostoru je zde dostatek pro otočení o více než 180°. V tomto prostoru se nachází přístup do velké tělocvičny, šatny a školní družiny. Tyto místnosti jsou ale nepřístupné, kvůli již zmíněnému schodišti.

11.5.2 2NP základní školy



Obr. č. 45 3D řez 2NP staré budovy

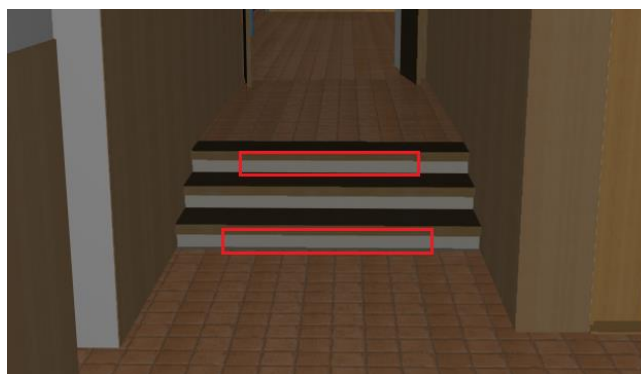
Šířka hlavního komunikačního prostoru ve 2NP (obr. č. 45) je 2000 mm, tento rozměr odpovídá intenzivnímu dvousměrnému provozu, kdy se mohou míjet dva vozíčkáři vedle sebe. Tím je zaručen dostatek manipulačního prostoru.

Spojovací chodba mezi učebnami A a B, navazuje na hlavní chodbu otvorem o celkové šíři 1000 mm. Spojovací chodba má šíři 1500 mm, proto je vhodná pro dvousměrný provoz, kdy se mívá osoba na vozíku s pěším uživatelem.

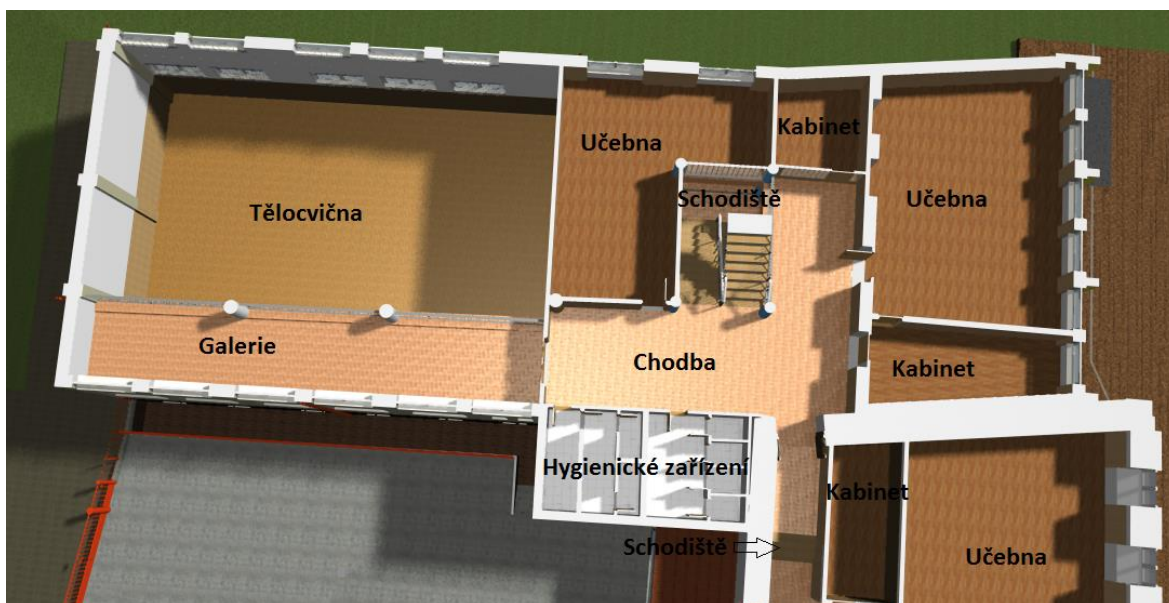
V 2NP se nachází mezi starou a novou (obr. č. 46 následující strana) budovou vyrovnávací schodiště (obr. č. 47 a 48), které má výšku 450 mm. Tento problém rekonstrukce opět neřeší, tudíž nová část budovy je pro vozíčkáře nedostupná.



Obr. č. 47 Vyrovnávací schodiště 2NP



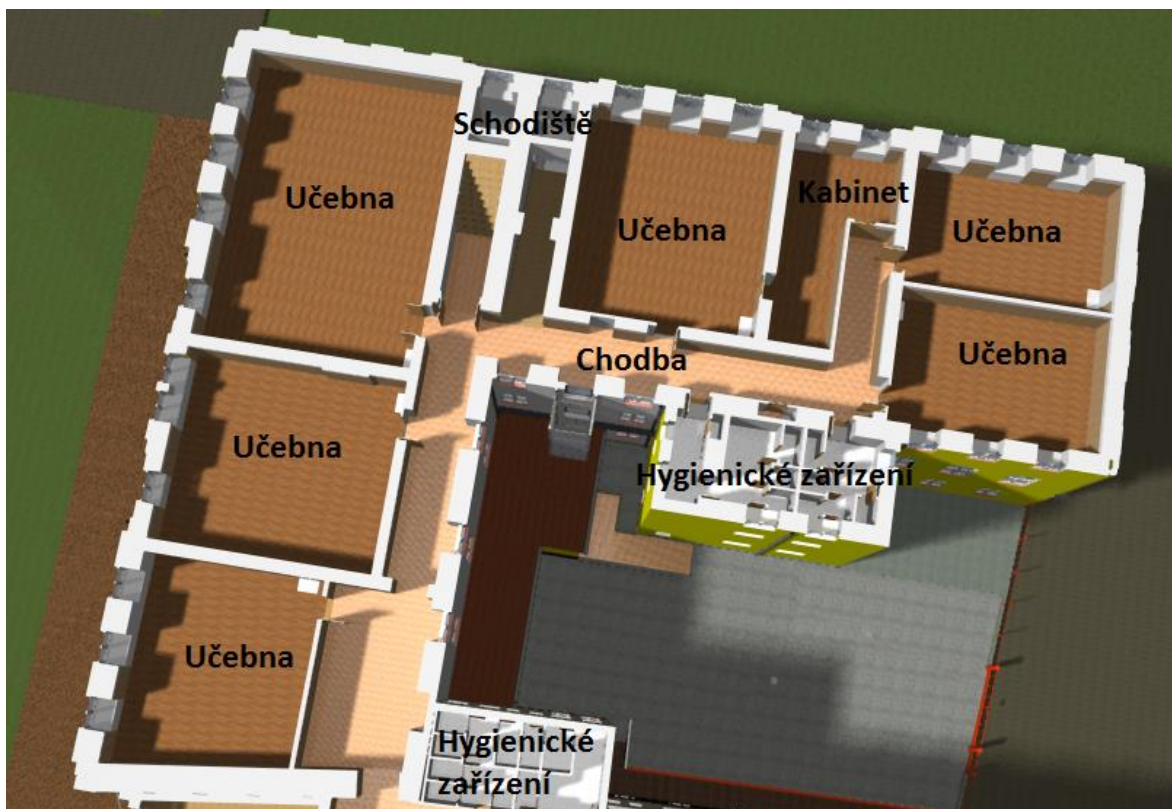
Obr. č. 48 Vyrovnávací schodiště 2NP



Obr. č. 46 3D řez 2NP nové budovy

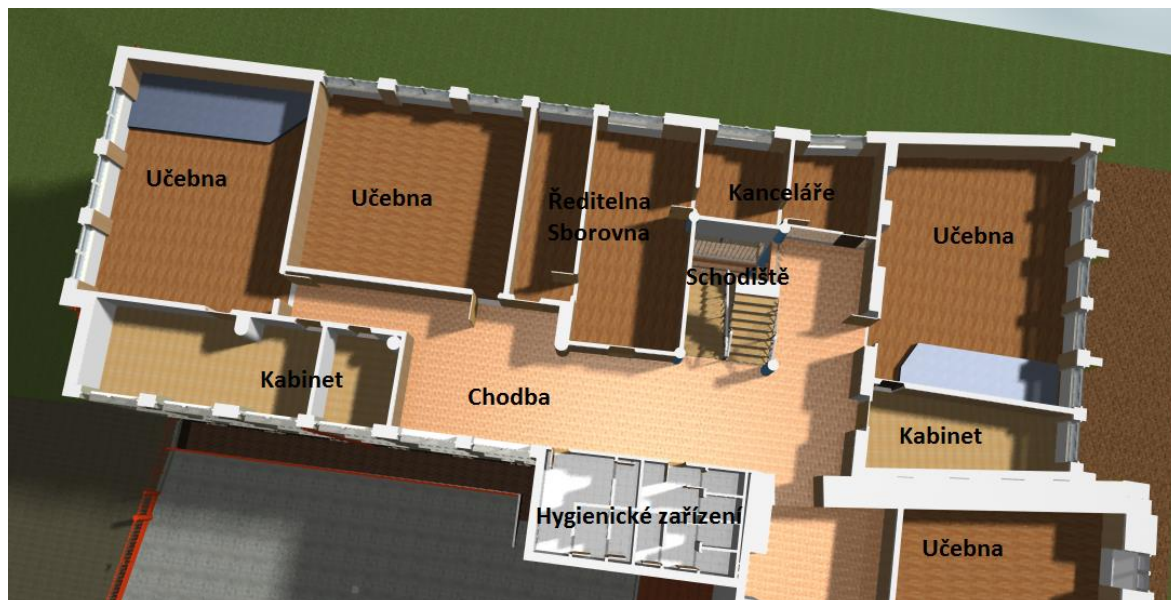
Část chodby za schodištěm má šíři 2000 mm a navazuje na hlavní chodbu nové budovy, která má šířkové rozměry od 3000 mm do 3800 mm. Manipulačního prostoru je zde dost a splňuje podmínky dvousměrného intenzivního provozu. Z hlavní chodby je možné se dostat do učeben, kabinetu, galerie (trvale zavřená) a hygienického zařízení.

11.5.3 3NP základní školy



Obr. č. 49 3D řez 3NP staré budovy

Na úrovni 3NP (obr. č. 49-předchozí strana a 50) se nenachází žádné vyrovnávací schodiště, proto má žák na vozíku možnost se dostat po celém patře bez jakéhokoliv omezení. Šířka komunikačního prostoru se pohybuje v rozmezí od 2000 mm do 4300 mm a manipulačního prostoru je zde dostatek.



Obr. č. 50 3D řez 3NP nové budovy

11.5.4 4NP základní školy



Obr. č. 51 3D řez 4NP staré budovy

Jak bylo uvedeno, ZŠ se skládá ze dvou budov. Kdy nová část se tzv. „přistavila“ na budovu starou. Podkroví staré budovy sloužilo jako sklad a v nové části 4NP byly učebny.

Po rekonstrukci vzniknou ve staré části (obr. č.51 předchozí strana) nové učebny, šatna, kabinet a hygienické zařízení. Sklad v podkroví zůstane zachován, ale zůstane jen v menší části.

Celé podkroví je navrženo jako bezbariérové pro osobu na vozíku. Toto navržení se týká pouze učeben, šatny, kabinetu a chodby, bezbariérový záchod se zde nenachází, jelikož je hygienické zařízení umístěny o 1090 mm pod úrovní navrhnuté podlahy podkroví. Chodby i učebny disponují dostatkem manipulačního prostoru.

4NP nové budovy (obr. č. 52) je pro vozíčkáře nedostupné, protože jediným přístupovým bodem je schodiště. Tento problém v rekonstrukci se nijak neřeší s odůvodněním, že toto podlaží není nutné zpřístupnit a případné vzdělávání žáka na vozíku bude realizováno na jiném podlaží. Při případném zpřístupnění tohoto podlaží je zde dostatek manipulačního prostoru pro vozík.



Obr. č. 52 3D řez 4NP nové budovy

11.6 Vertikální pohyb v objektu

Pohyb v objektu na vertikální úrovni je možný pomocí schodiště, nebo výtahu. Výtah k objektu byl přistavěn v rámci rekonstrukce, kdy vzniklo v podkroví staré budovy nové místnosti pro vzdělávání. Výtahem se měla zajistit dostupnost a bezbariérovost objektu.

Použitý výtah je lanový bez strojovny, dle ČSN EN 81-1, typ FREE-VOTOlift 480/1,0. Jeho nosnost je 480 kg / 6 osob. (45)

11.6.1 Schodiště

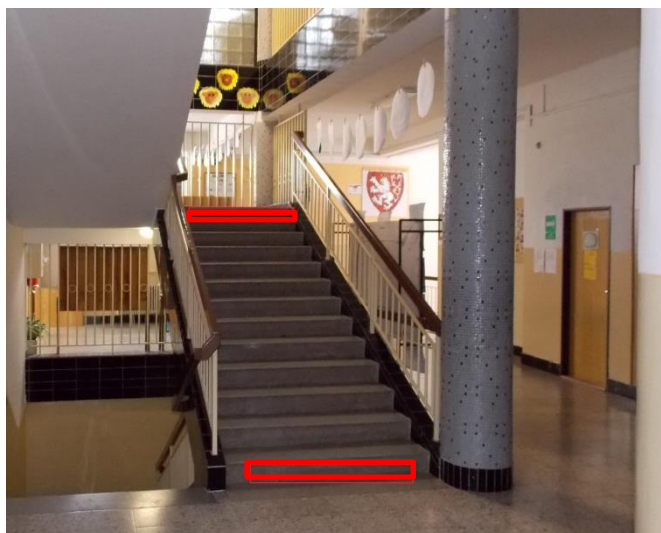
V obou částech budovy se nachází podestové schodiště o rozdílných rozměrech, které propojují jednotlivé podlaží.

Schodišťové rameno staré budovy (obr. č. 53) má šíři 1800 mm, délku 8120 mm a je rozděleno mezipodestou. Jelikož by jedno rameno schodiště nepřekonalo výškový rozdíl mezi patry, tak vstupní rameno navazuje na podestu, na které je připojeno v opačném směru další schodišťové rameno. Počet stupňů se mění v závislosti na překonávaném výškovém rozdílu. Schodiště je opatřeno po obou stranách ramen madly, mimo podesty a mezipodesty.

V nové části budovy se nachází mezipodestové schodiště (obr. č. 54), šířka ramene je 1500 mm, délka 3600 mm. V prostoru zrcadla je vybaveno zábradlím, které se podle možností vyskytuje i po stranách.



Obr. č. 53 Schodiště ve staré budově



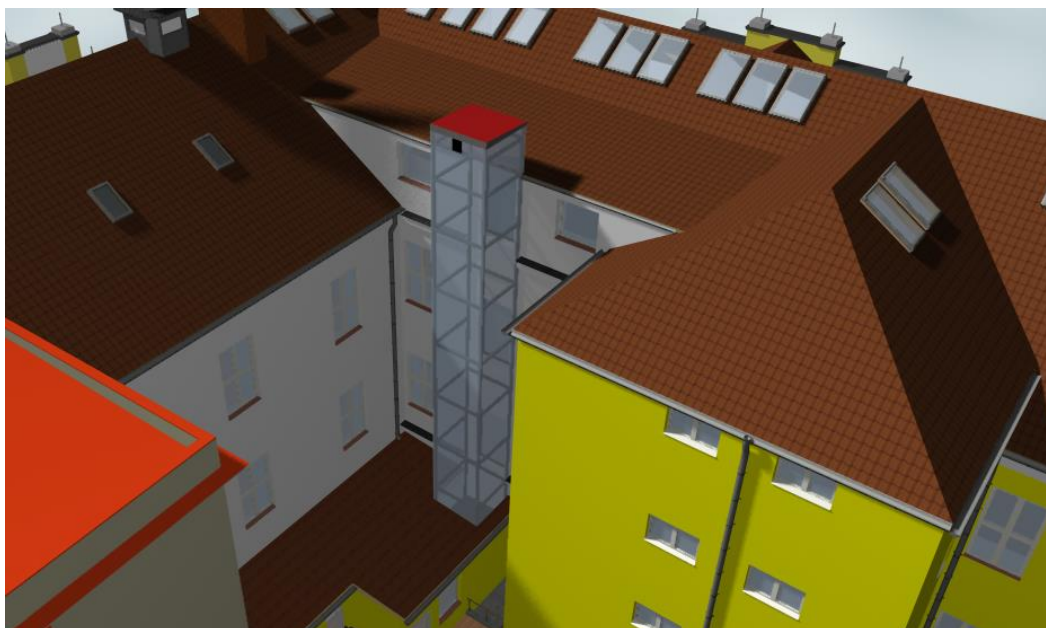
Obr. č. 54 Schodiště v nové budově

11.6.2 Výtah zajišťující bezbariérový pohyb

Výstavba výtahové šachty (obr. č. 55 následující strana) s novým bezbariérovým vstupem do objektu je situována do dvorního traktu. Výtahová kabina o rozměrech 1100 x 1400 mm je v 1NP průchozí ze dvou stran. Výtahová šachta je navržena jako prosklená na ocelové nosné konstrukci. (46, st.3)

Volná plocha před nástupem do výtahu splňuje rozměry 1500 x 1500 mm. Dveře výtahu jsou provedeny jako samočinné vodorovně posuvné dveře o šíři 900 mm. Ovládací zařízení výtahu na jednotlivých podlažích jsou ve výšce 900 mm. (19, st.6631)

Aby bylo možné připojit výtahovou šachtu na stávající objekt bylo nutné v každém patře vybourat okenní otvor až po podlahu, aby se udělalo místo pro nástup do výtahové klece.



Obr. č. 55 3D pohled na výtahovou šachtu, model výtahu (41)

11.7 Hygienická zařízení

Vzhledem k faktu, že se budova skládá ze dvou částí, které nebyly postaveny současně, nalezneme na každém podlaží samostatná hygienická zařízení. Půdorysné rozměry se v jednotlivých částech objektu nijak nemění. Žádná z umístěných toalet není přizpůsobena potřebám žáka na ortopedickém vozíku.

V rámci rekonstrukce podkroví se ve staré části budovy vybuduje hygienické zázemí, které vzhledem k výškovému rozdílu nebude přístupné ortopedickému vozíku, proto vznikne v 1NP bezbariérová toaleta.

11.7.1 Hygienická zařízení staré budovy

Hygienická zařízení, která se nachází v původní části budovy, mají v jednotlivých podlaží stejné půdorysné rozměry 10 000 x 4430 mm. Hygienická zařízení je odděleno pro chlapce a dívky. Architektonické členění je vždy stejné, proto se počet pisoárů a záchodových mís nijak nemění v jednotlivých podlažích.

Na chlapeckých záchodech (obr. č. 56 a 57 následující strana) se nachází dvě umyvadla, 5 pisoárů a 3 záchodové kabiny. Výška podlahy v 1NP a 2NP odpovídá výškové kótě

jednotlivých podlaží. Podlaha v hygienických zařízeních ve 3NP je snížena oproti výšce 3NP o 150 mm. Tento výškový rozdíl je vyřešen pomocí schůdku (obr. č. 58) při vstupu do jednotlivých oddělení.



Obr. č. 56 Hygienická zařízení 1NP



Obr. č. 57 Hygienická zařízení 2 NP



Obr. č. 58 3D pohled na výškový rozdíl v hygienickém zařízení 3NP

Dívčí záchody (obr. č. 59 a 60 následující strana) jsou zařízeny 2 umyvadly a 4 záchodovými kabinkami. Rozměry kabinek na dívčích i chlapeckých záchodech jsou 870 x 1100 mm a 740 x 1100 mm (každé oddělení disponuje jednou kabinkou těchto rozměrů). Tyto údaje neodpovídají minimálním rozměrům, které by záchodová kabina pro osoby s omezenou schopností pohybu měla disponovat. Výškové umístění sanitární techniky je

též nevyhovující, jelikož se nachází nad dosahovou úrovní osoby na vozíku. Proto v rámci rekonstrukce vzniklo v 1NP nové hygienické zařízení pro tyto účely.



Obr. č. 59 3D na hygienická zařízení 3NP Obr. č. 60 3D pohled na hygienická zařízení 3NP

11.7.2 Hygienická zařízení v podkroví přístavby

Se vznikem nových vzdělávacích prostor v podkroví vznikla i nová hygienická zařízení. Hygienické zařízení má podlahu níže, než samotné podkroví a to o 1090 mm (obr. č. 61). Před započítáním rekonstrukce zde byly dvě schodiště (obr. č. 62), které se zrušili a nahradili jedním společným. Toto společné schodiště tvoří spojovací a zároveň oddělovací uzel mezi dívčím a chlapeckým oddělením hygienického zařízení.

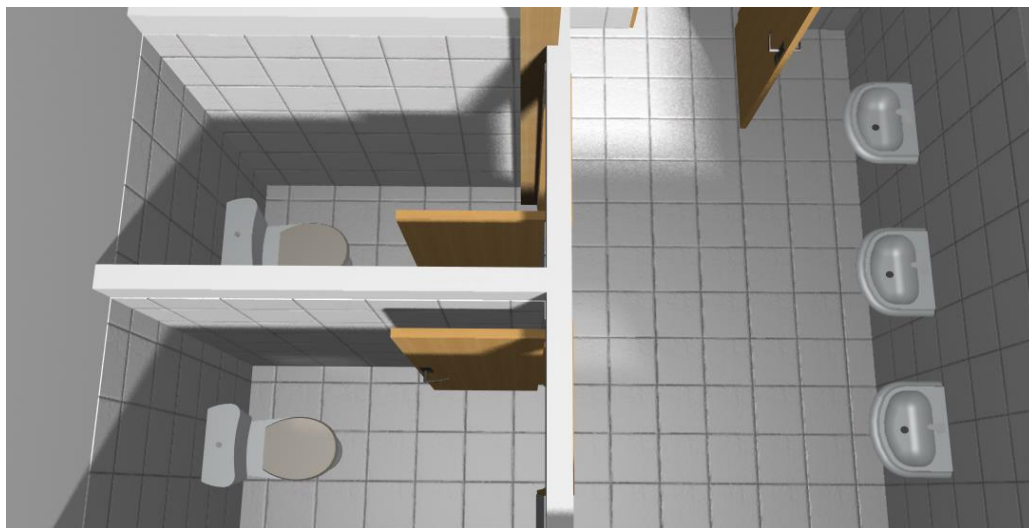


Obr. č. 61 Výškový rozdíl 4NP

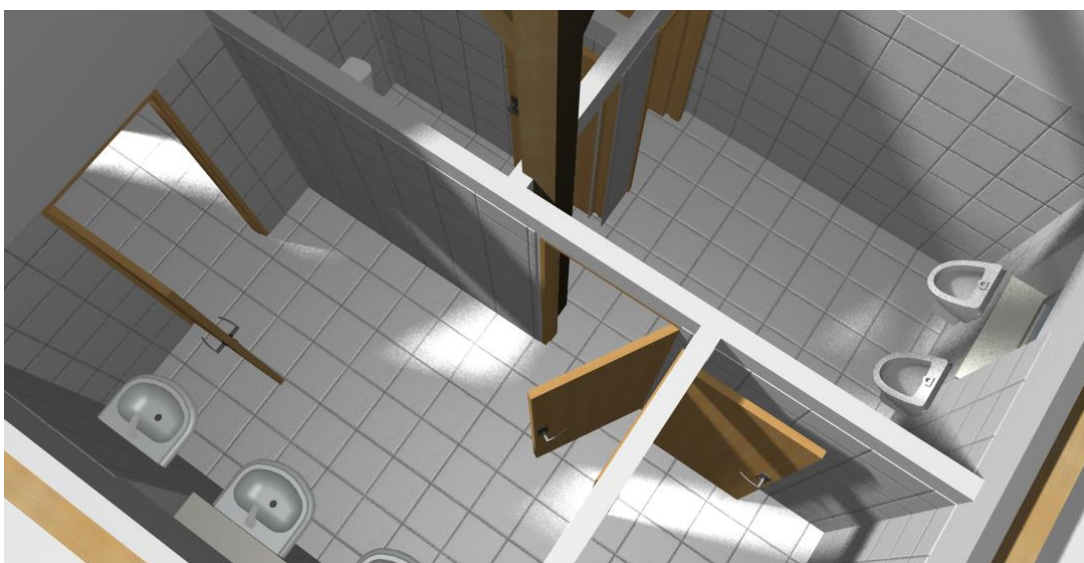


Obr. č. 62 Pohled na bývalá schodiště 4NP

Chlapecké zařízení (obr. č. 63) je vybaveno 3 umyvadly a 3 záchodovými kabinami. Dívčí zařízení (obr. č. 64) má 5 umyvadel a 3 záchodové kabiny. Kvůli nedostatku prostoru a výškovému rozdílu se zde nenachází bezbariérové hygienická zařízení, které bylo zřízeno v 1NP v dívčím oddělení hygienického zařízení.



Obr. č. 63 3D pohled na chlapecké hygienické zařízení ve 4NP



Obr. č. 64 3D pohled na dívčí hygienická zařízení ve 4NP

11.7.2 Bezbariérová hygienická zařízení vzniklá po rekonstrukci v 1NP

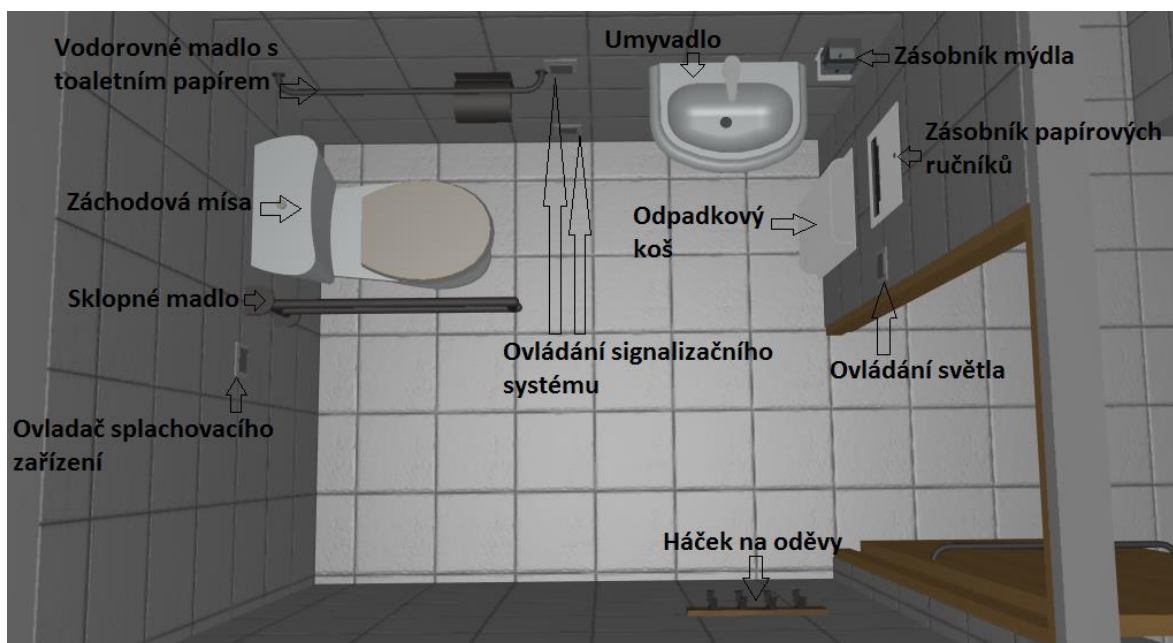
Celý návrh rekonstrukce počítá pouze s jedním bezbariérovým zařízením (obr. č. 65 následující strana) pro obě pohlaví, která je přístupná v 1NP staré budovy z oddělení pro dívky. Tento prostor vznikl spojením jedné záchodové kabiny z oddílu pro chlapce a jednoho pro dívky, odkud je přístupná. Takto přístupný záchod smí být ve zcela

výjimečných případech, jak uvádí vyhláška 398/2009 Sb. O obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb §7 odstavce prvního.

„Kabina nemusí mít předsíňku v případech, kdy je přístupná z prostoru, který není pobytovou místností. Pokud je stavba vybavena maximálně dvěma záchodovými kabinami, lze jako bezbariérovou zřídit jednu z nich, určenou pro obě pohlaví a přístupnou přímo z veřejného komunikačního prostoru. U změn dokončených staveb s více záchodovými kabinami lze též postupovat podle věty předchozí a v odůvodněných případech může být kabina zcela výjimečně přístupná z oddělení pro ženy.“ (19, st.6623)

Vstupní dveře i dveře do bezbariérové kabinky mají šíři 800 mm, vodorovné madlo ve výši 800 mm je umístěno na opačné straně než závěsy dveří. Jedná se o plné dveře, které jsou chráněny proti případnému poškození vozíkem.

Půdorysné rozměry záchodové kabiny jsou 1960 x 1710 mm. Vyhláška udává jako minimální rozměry 1800 x 2150 mm, u již dokončených staveb je možné tento údaj snížit až na 1600 x 1600 mm. Kabina je vybavena doporučeným zařízením, jako je záchodová mísa, umyvadlo, háček na oděvy a odpadkový koš. Je tu ovšem absence svislého madla délky min. 500 mm, které se doporučuje a mělo by být u umyvadla.



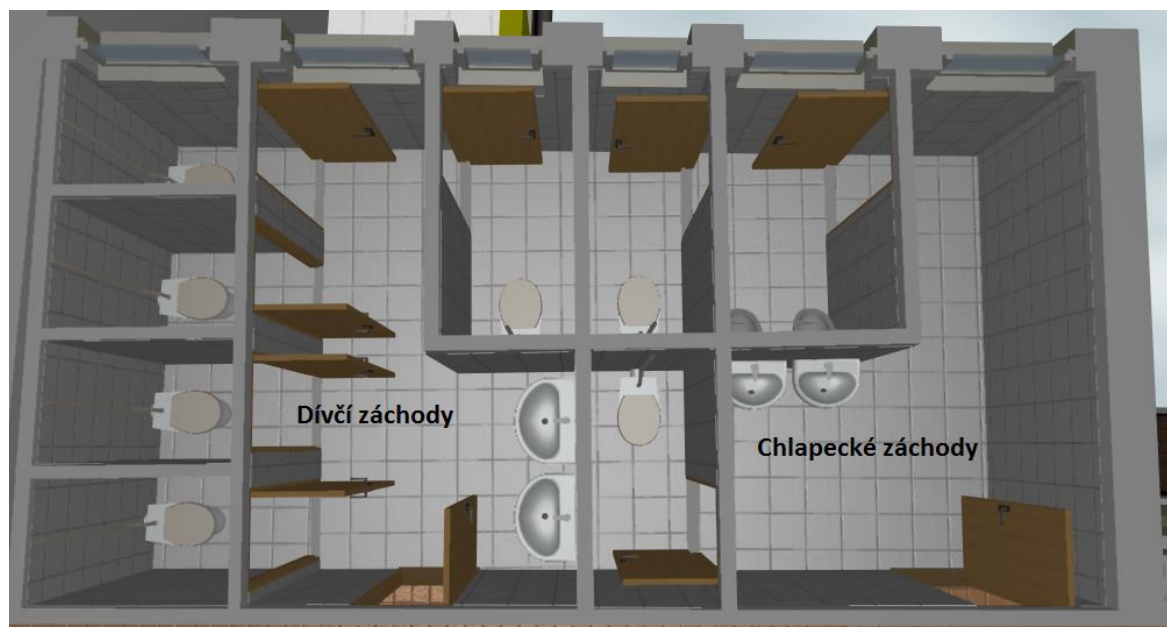
Obr. č. 65 3D pohled na bezbariérové hygienická zařízení 1NP

Záchodová mísa je osazeno v osové vzdálenosti 450 mm od boční stěny a horní hrana sedátka je ve výši 460 mm nad podlahou. Po obou stranách záchodové mísy jsou madla, která jsou v osové vzdálenosti 600 mm a ve výši 800 mm nad podlahou. Vzhledem

k poloze záchodové mísy a ostatního vybavení, je mísa přístupná pouze pro boční a diagonální nástup. Z tohoto důvodu je po jedné straně opatřena sklopným madlem přesahujícím okraj mísy o 100 mm a na opačné straně pevným madlem přesahujícím okraj mísy o 200 mm. Umyvadlo je opatřeno výtokovou baterií na pákové ovládání, umožňuje podjezd vozíku a horní hrana je ve výši 800 mm. Ovládání splachovacího zařízení je na stěně ve výši 1200 mm v dosahu osoby sedící na záchodové míse. V kabině se nachází ovladače signalizačního systému nouzového volání, první ve výši 800 mm a druhé 150 mm nad podlahou. Výškový rozměr ostatního zařízení je v rozmezí 800 až 900 mm a je v dosahu osoby na vozíku. (19, st.6641)

11.7.3 Hygienická zařízení nové části budovy

Hygienická zařízení nalezneme ve 2NP, 3NP (obr. č.66) a 4NP. Jejich půdorysný rozměr je 7400 x 4000 mm. Veškeré dveře mají šíři 600 mm, jsou plná a ovládání kliky je ve výšce 1100 mm nad úroveň podlahy. Chlapecké zařízení je vybaveno 2 umyvadly, 2 záchodovými kabinkami a 2-3 pisoáry. Dívčí zařízení má 2 umyvadly a 4-5 záchodových kabin. Po rekonstrukci se bezbariérová hygienická zařízení v nové budově vyskytovat nebude.



Obr. č. 66 3D řez chlapeckým a dívčím hygienickým zařízením ve 3NP

11.8 Speciální vybavení a interiér

Ve škole není umístěno žádné speciální vybavení pro osobu na vozíku, mimo přístavbu výtahu. Interiér budovy je na chodbách zdoben obrazy, vlastní tvorbou žáků, nástěnnými mapami, nástěnkami a koši na třídění odpadu. Zařízení jednotlivých tříd se liší podle zaměření učebny. V každé z nich je dostatek manipulačního prostoru pro ortopedický vozík. Stoly a židle odpovídají potřebám žáků, jak uvádí 410/2005 Sb., O hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých.

11.9 Informační orientační systém

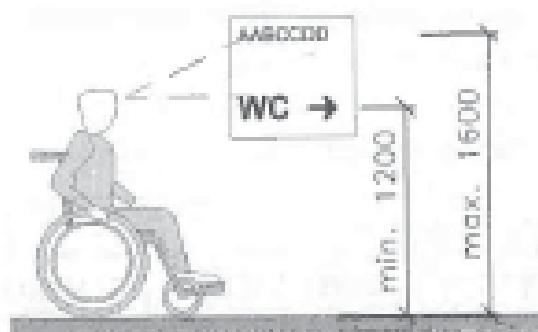
Tabulka s označením nouzového východu (obr. č. 67) nalezneme u schodiště a orientační plánek poschodí (obr. č. 68) v každém podlaží. Informační a orientační systém v tomto podání neplní dostatečně svoji funkci, jelikož se nenachází u sebe a jsou ve větší výšce než 1600 mm. Tento výškový rozměr nerespektuje požadavek na optimální výškové umístění pro osobu na vozíku (obr. č. 69 následující strana).



Obr. č. 67 Tabulka nouzového východu



Obr. č. 68 Orientační plán podlaží



Obr. č. 69 Optimální umístění textového pole informační tabule (6, st.8)

V technických zprávách, souhrnných zprávách ani výčtu provedených stavebních úkonů a dodatečných úprav provedených při rekonstrukci nenalezneme žádnou zmínku o novém provedení informačního orientačního systému, který bude umožňovat snadnou čitelnost osob na vozíku.

12 Aplikace dodatečného návrhu na základní školu

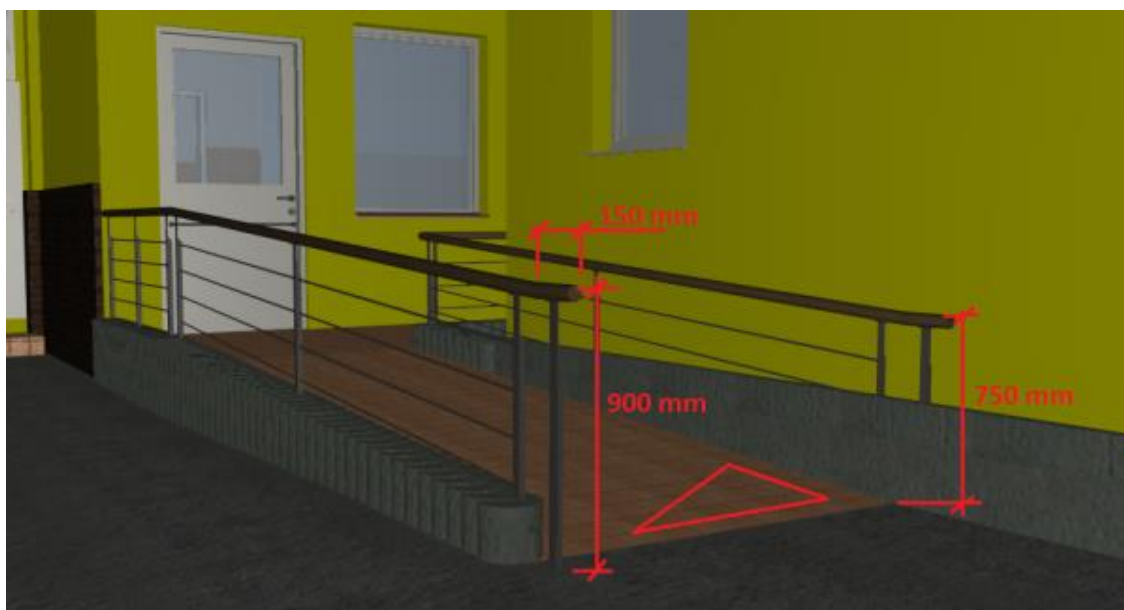
Hlavním důvodem rekonstrukce ZŠ bylo vytvoření nových prostor v podkroví, přístavba bezbariérového vstupu ve dvoře s výtahem, který umožní přístup osobě s pohybovým postižením a osobě na vozíku včetně vybudování bezbariérového záchodu v 1NP.

Autor diplomové práce se zaměřil na nedostatky původního návrhu rekonstrukce a nepřístupnost částí nové budovy, konkrétně 1NP, 2NP, 4NP a vznik dvou bezbariérových hygienických zařízení, z toho jeden pro potřeby osoby na vozíku s asistentem.

V této kapitole nebude popsáno celé metodické zajištění bezbariérového prostředí objektu, pouze zde budou řečeny body změn v jednotlivých oblastech.

12.1 Vstupní prostory vnější i vnitřní

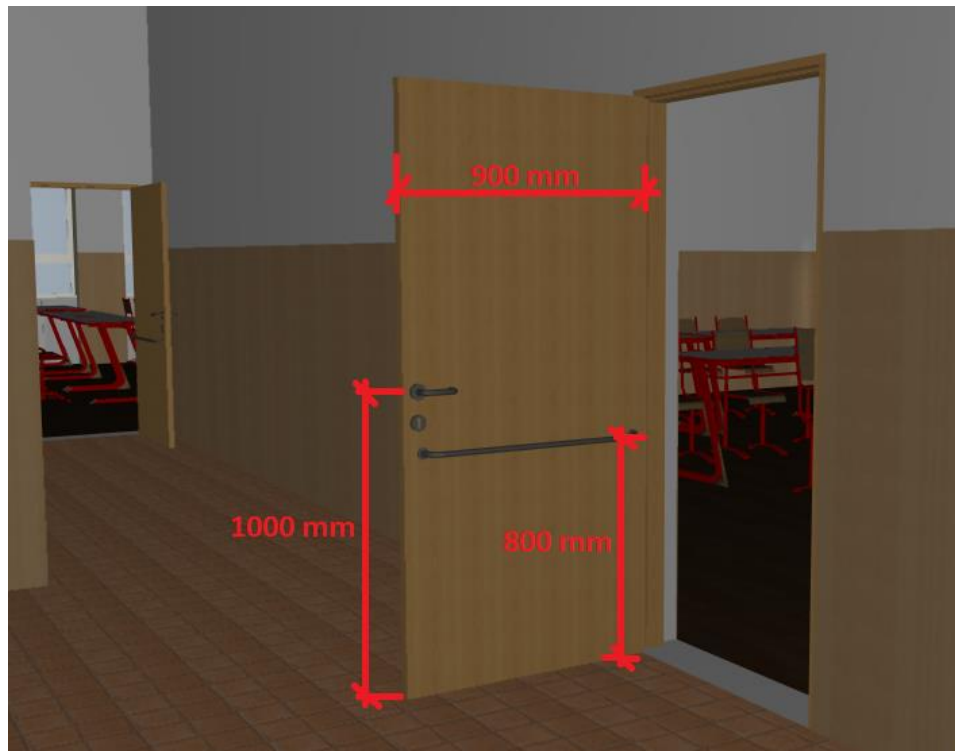
Jediným nedostatkem vstupních prostor, které byly vytvořeny v rámci rekonstrukce, je absence druhého vodorovného madla rampy. V modelu (obr. č. 70) je přidáno, jedná se o vodorovné madlo, které přesahuje rampu o 150 mm na začátku i konci, ve výši 900 mm a je podél celé rampy i prostoru před vstupními dveřmi.



Obr. č. 70 3D pohled na rampu u bezbariérového vstupu

Vnitřní dveře do učeben mají výšku kliky v 1000 mm nad úrovní podlahy, byly plně a ochráněné proti mechanickému poškození vozíkem, práh nepřesahoval výšku 20 mm a splňovali minimální šíři 800 mm. Jediným nedostatek byla nepřítomnost vodorovných

madel na opačné straně, než jsou závěsy dveří ve výši 800-900 mm. Tento nedostatek byl opraven přidáním vodorovných madel (obr. č. 71) na všechny dveře učeben.



Obr. č. 71 3D pohled na dveře ve 3NP

12.2 Vertikální pohyb v objektu

V následující kapitole se autor diplomové práce zaměřil na nepřístupnost objektu na vertikální úrovni, kterou rekonstrukce nijak neřeší. Jedná se o vyrovnávací schodiště na 1NP a 2NP, a nepřístupnost 4NP nové budovy, kde jedinou přístupovou cestou je schodiště.

12.2.1 Změna přístupnosti v 1NP

Po rekonstrukci s výstavbou nového bezbariérového vstupu je možnost se dostat do budovy a za pomoci výtahu se po budově pohybovat v jednotlivých podlažích. Jelikož mezi výškovými úrovněmi podlah nové a staré části budovy je rozdíl 700 mm a přechod zde tvoří přímé schodiště šíře 2400 mm (obr. č. 72), které je po jedné straně opatřeno madlem. V nové části budovy se nenachází žádná učebna, ovšem je zde umístěna školní družina, kam by mohl žák docházet. Dále zde najdeme přístup k tělocvičně a jejich přilehlých prostor.



Obr. č. 72 Vyrovňovací schodiště v 1NP mezi novou a starou budovou

Návrh autora DP tuto skutečnost vyřešil umístěním šikmé schodišťové plošiny IPM 300. Plošina IPM 300 je určena pro přepravu osob se sníženou schopností pohybu a orientace na přímých schodištích. Umožňuje snadné architektonické řešení bariér schodišť, snadné ovládání, nenáročnou údržbu, spolehlivý provoz a hlavně kompletní dodávku na klíč. Plošina smí být postavena na schodišti o minimální šíři schodiště 980 mm. Maximální nosnost plošiny je 300 kg, provedení kotvení je možné zvolit ze dvou variant – přímo na stěně a na sloupcích. Splňuje platné normy a předpisy včetně požadavků vyhlášky č. 398/2009 Sb. O obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb. (42)

Návrh (obr. č. 73-75) kotvení byl jednoznačně určen, jelikož na straně jedné se vyskytují okna s pohledem do dvora a před schodištěm jsou dveře od bezbariérové přístavby. Proto byla plošina umístěna na stranu druhou na sloupky (výšky 1160 mm), kde se vyskytují nad schodištěm pouze skleněné tvárnice. Rozměry přepravní desky byly navrženy šířky 800 mm a hloubky 900 mm z důvodu zachování dostatečného prostoru pro pohyb po schodišti a rozměrů dětských ortopedických vozíků. Ovládání plošiny bylo vyvedeno do sloupků na obou koncích schodiště, z důvodu skleněných tvárníc ve zdi nové budovy v oblasti schodiště. Ovládací prvky ve sloupcích jsou ve výši 800 mm od spodního okraje nad úroveň podlahy. Celé provedení schodišťové plošiny ve 3D modelu bylo vymodelováno autorem dle specifik výrobce MANUS, jelikož daný prvek se v knihovnách ArchiCadu nenachází.



Obr. č. 73 Plošina IPM 300 v 1NP



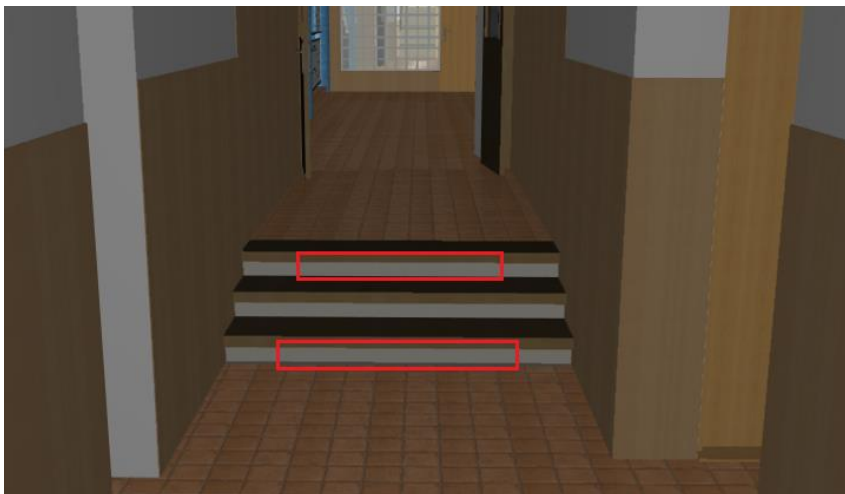
Obr. č. 74 Plošina IPM 300 v 1NP



Obr. č. 75 3D pohled na osazení plošiny na schodiště

12.2.2 Změna přístupnosti v 2NP

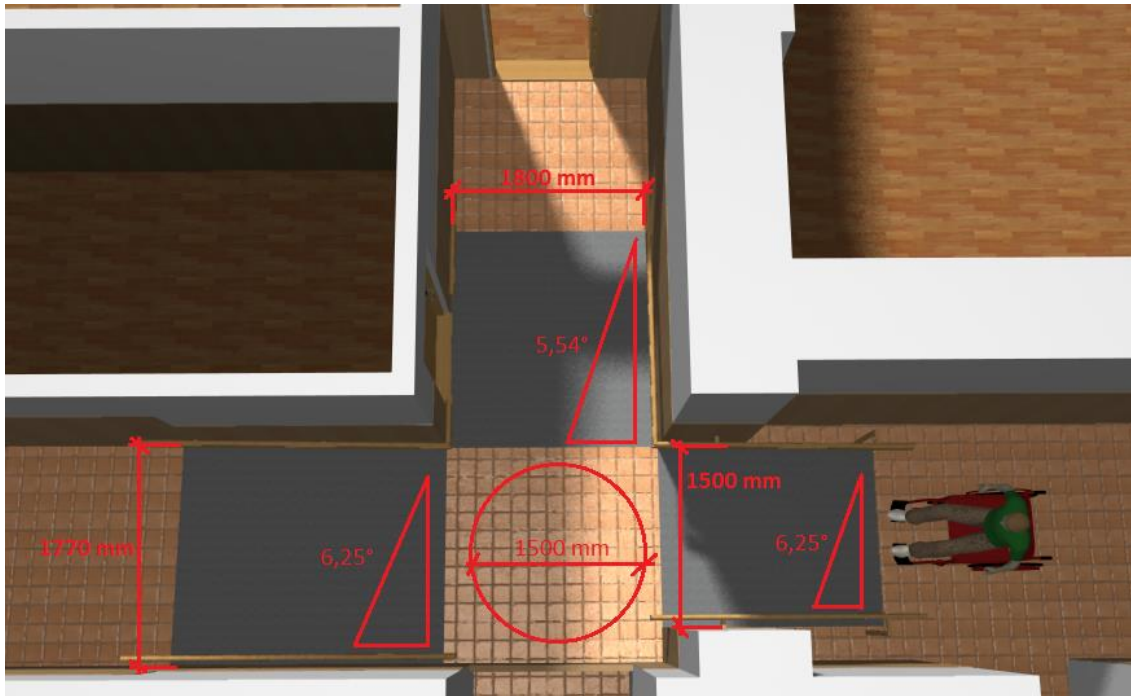
Ve 2NP podlaží jsou umístěny učebny 1. stupně ZŠ. Výtah umožňuje přístup do 2NP, ovšem na přelomu nové a staré budovy se nachází vyrovnávací přímé schodiště (obr. č.76) výšky 450 mm a šíře 1770 mm. Rekonstrukce tento problém neřeší, proto autor DP tento problém vyřešil za pomoci bezbariérové rampy.



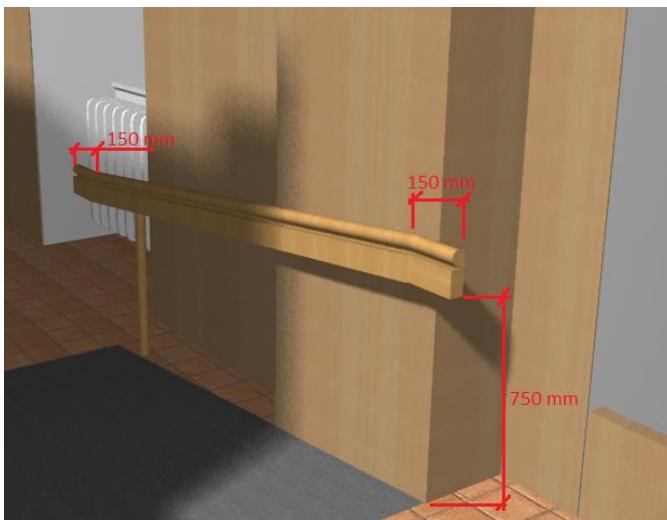
Obr. č. 76 Vyrovnávací schodiště 2NP

Aby při aplikaci rampy nedošlo k nedostupnosti učebny po pravé straně hlavní chodby, byla navržena s podestou a kvůli zachování dostatečného manipulačního prostoru před dveřmi učebny, byly příčky se dveřmi posunuty dovnitř učebny a dveře do kabinetu byly vyzvednuty o 180 mm na původní úroveň podlahy.

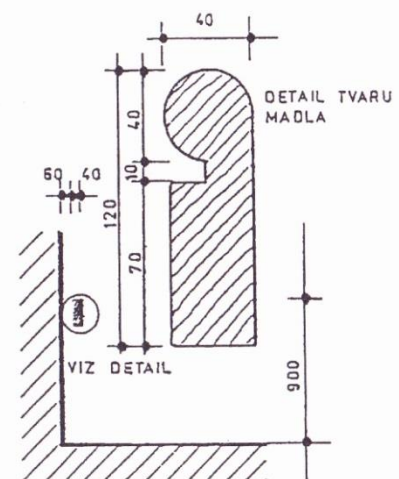
Rampa (obr. č. 77 následující strana) navazující na podestu v hlavní chodbě má podélný sklon $6,25^\circ$, délku 1880 mm a šířka rampy splňuje minimální rozměr 1500 mm. Podesta je vybavena soklem o výšce 300mm pro případné sjetí vozíku u okna, kde je prostor pro topení. Podélný sklon druhé hlavní části rampy je $6,25^\circ$, délky 2175 mm a šíři má jako původní schodiště. Vedlejší část rampy, která umožňuje bezbariérový vstup do učebny má podélný sklon $5,54^\circ$, délku 2000 mm a šíři 1800 mm. Před nástupem na rampu i na podestě rampy je dostatek manipulačního prostoru. Po obou stranách je rampa opatřena vodorovnými madly ve výši 750 mm, které jsou odsazeny od stěny o 60 mm, začátek a konec přesahují o 150 mm (obr. č. 78 následující strana), tvar madla (obr. č. 79 následující strana) umožňuje pevné sevření osobou s pohybovým postižením.



Obr. č. 77 3D pohled na řešení bezbariérové rampy ve 2NP



Obr. č. 78 Vodorovné madlo u rampy 2NP



Obr. č. 79 Tvar madla

12.2.3 Změna přístupnosti ve 4NP

Při případném vzdělávání žáka s omezenou schopností pohybu nebo žáka na vozíku se nebude umisťovat do třídy, která se nachází ve 4NP nové budovy. Na tomto podlaží jsou tři učebny, záchody a přístup na terasy. Toto podlaží by bylo vhodné zpřístupnit, stejně jako tomu bylo v předchozích případech z důvodu, že ZŠ by měla být pro osobu s omezenou schopností pohybu a osobu na vozíku přístupná celá.

Návrh autora DP spočívá v použití šikmé schodišťové plošiny CPM 300, od společnosti MANUS. Celá plošina je vypracována dle specifikací výrobce, jelikož se daný prvek v knihovně ArchiCad nenachází.

Šikmá schodišťová plošina CPM 300 je vhodná pro přepravu osob se sníženou schopností pohybu a orientace na přímých, lomených a točitých schodištích. Umožňuje snadné ovládání, údržbu, v případě potřeby je možné provést nadstandardní úpravy a doplňky, samozřejmostí je kompletní dodávka na klíč. (43)

Plošina (obr. č. 80) je umístěna na schodišti, jehož rameno má šíři 1640 mm. Kotvení schodišťové plošiny je provedeno na sloupcích, jelikož tvar a prostředí schodiště neumožňují kotvení přímo na stěnu. Rozměry přepravní desky jsou 750 x 900 mm a jedná se o minimální rozměry, které plošina umožňuje. Nejmenší rozměry byly navrženy z důvodu zachování průchozí šířky schodiště a to tak, aby byl umožněn jednosměrný průchod v případě použití rampy. Tlačítkové ovladače jsou vyvedeny do sloupků, které se nachází na obou koncích schodiště. Toto provedení bylo zvoleno jako jediný možný důvod pro snadné ovládání plošiny. Spodní okraj tlačítek se nachází ve výšce 800 mm nad úrovní podlahy. Před plošinou ve 3NP i 4NP (obr. č. 81 následující strana) je dostatek prostoru pro manipulaci s vozíkem.



Obr. č. 80 Šikmá schodišťová plošina CPM 300 ve 3NP



Obr. č. 81 Šikmá schodišťová plošina CPM 300 ve 4NP

12.3 Hygienická zařízení

Z důvodu návrhu jednoho bezbariérového záchodu při rekonstrukci autor DP navrhnul další záchody, pro lepší dostupnost hygienických zařízení v objektu. Je velmi nepraktické mít v celém objektu jedno bezbariérové zařízení umístěné v 1NP a ze 4NP či jiného kvůli potřebě vykonávat tak dlouhou cestu.

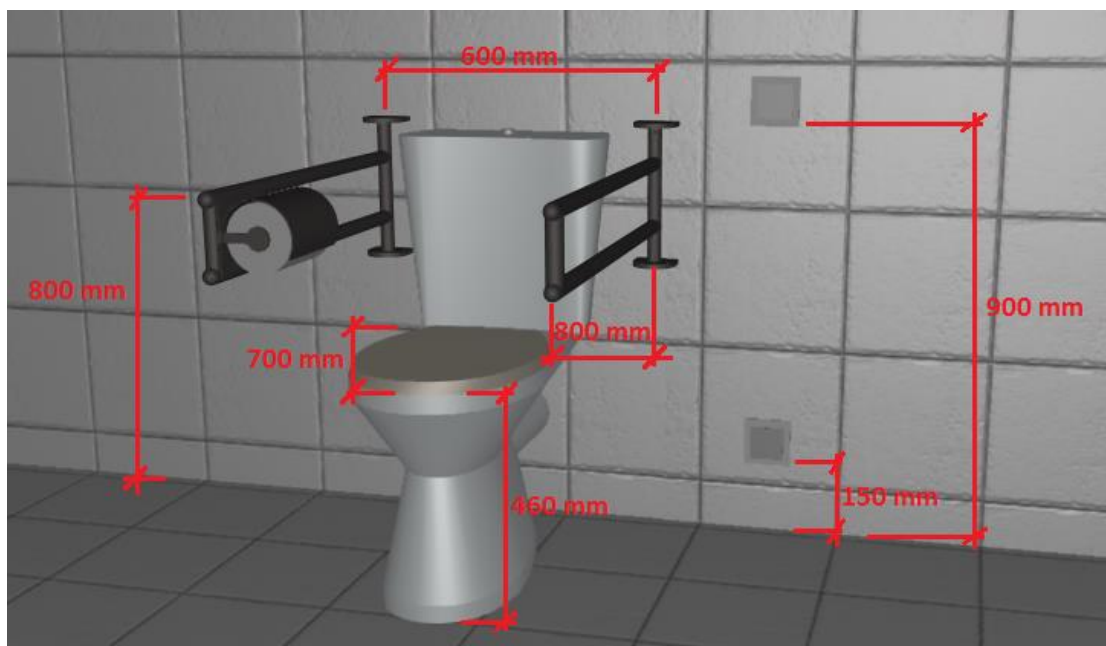
12.3.2 Nová bezbariérová hygienická zařízení ve 3NP

Po návrhu vzniklo ve 3NP bezbariérové zařízení, která umožňuje použít záchodovou kabínu s využitím asistenta (min. 2200 x 2150 mm). Půdorysné rozměry kabiny jsou 2730 x 2460 mm. Prostor vznikl mezi dívčími a chlapeckými záchody, odebráním z každého oddělení jedné záchodové kabiny. Vstupní dveře (obr. č. 82 následující strana) záchodové kabiny jsou plné, šíře 900 mm, odjistitelné z venku, opatřeny vodorovným madlem a označeny příslušným piktogramem.



Obr. č. 82 Vstupní dveře na záchod 3NP

Z důvodu využití kabiny s pomocí asistenta (viz. obr. č. 83), je záchodová mísa umístěna ve středu stěny, opatřena z obou stran sklopnými madly (jedno madlo má držák na toaletní papír) a v dosahové vzdálenosti tlačítka nouzového systému.



Obr. č. 83 Rozložení záchodové mísy s madly na bezbariérové toaletě

Záchodová kabina je opatřena zařízením dle tabulky č.5, 3D pohled viz. obr. č.84.

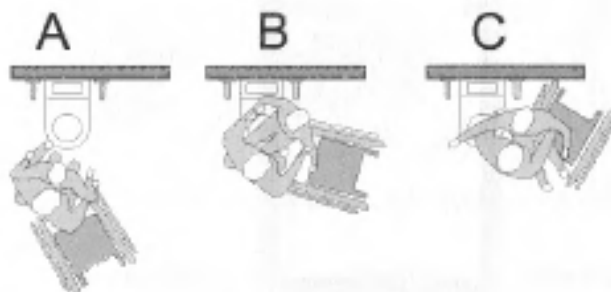
Číslo prvku	Název a případný popis	Výška spodního okraje prvku od úrovně podlahy [mm]
1	Ovladač světla	870
2	Háček na oděvy	870
3	Zásobník na toaletní papír	870
4	Odkládací polička	850
5	Odpadkový koš	300
6	Umyvadlo opatřeno výtokovou baterií s pákovým ovládáním	800 horní okraj
7	Zrcadlo pevně umístěné	900
8	Dávkovač mýdla	850
9	Svislé madlo (délka 800 mm)	700
10	Ovládání splachovacího zařízení	870

Tab. č. 5 Vybavení záchodové kabiny v 1NP



Obr. č. 84 Vybavení hygienického zařízení ve 3NP

Jelikož se jedná o záchodovou kabinu, kterou je možno využít s pomocí asistenta je záchodová mísa umístěna ve středu zdi. Toto umístění umožňuje nástup na záchodovou mísu všemi třemi způsoby nástupu viz. obr. č. 85.



Obr. č. 85 Nástup na záchodovou mísu s pomocí asistenta, A čelní nástup, B diagonální a C boční (18, st.150)

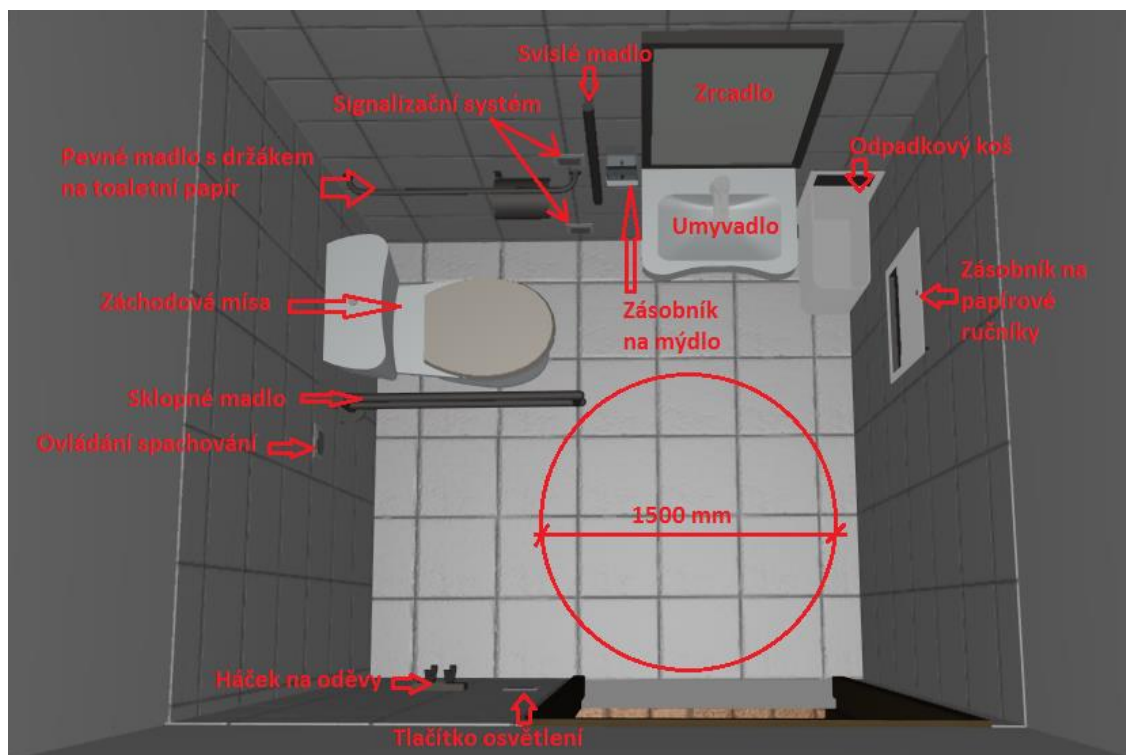
12.3.3 Nové bezbariérová hygienická zařízení ve 4NP

Hygienická zařízení vznikla mezi dívčími a chlapeckými záchody. Kdy se ubral prostor z každého oddělení, u chlapců o jednu záchodovou kabinku, u dívek se přesunula umyvadla místo záchodové kabinky. Díky tomu vznikl nový prostor s půdorysnými rozměry 1815 x 1670 mm., který vyhovuje rozměrům u změn dokončených staveb. Vstupní dveře byly použity bezprahové plně o šíři 900 mm, opatřeny vodorovným madlem ve výši 800 mm a odjistitelných z venku. Před vstupem se nachází informační tabule s patřičným piktogramem (obr. č. 86) ve výši 1300 mm.



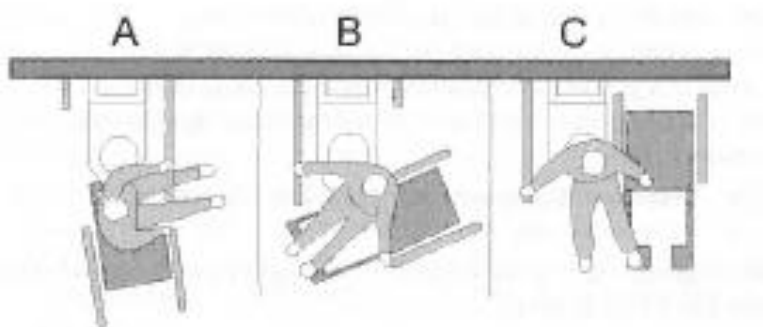
Obr. č. 86 Vstup na bezbariérový záchod 4NP

Horní sedátko záchodové mísy je ve výši 460 mm nad podlahou. Protože je přístupné pouze z jedné strany, tak je opatřena vodorovným (spolu s držákem na toaletní papír) a sklopným madlem ve výši 800, s přesahem o 100 mm vůči záchodové míse. Ovládání splachovacího systému je umístěno na nástupní straně (výška 800 mm). Signalizační systém má 2 tlačítka umístěny na stěně u pevného madla, horní má výšku 800 mm a spodní 150 mm nad úrovní podlahy. Umyvadlo umožňuje podjetí vozíkem, je opatřeno výtokovou baterií s pákovým ovládním. Po straně levé je opatřeno dávkovačem na mýdlo ve výšce 800 mm a ve výšce 700 mm svislým madlem délky 800 mm. Po pravé straně v dosahové vzdálenosti od umyvadla nalezneme odpadkový koš a zásobník na papírové ručníky. Nad umyvadlem je pevné zrcadlo, jehož spodní hrana je ve výši 900 mm nad podlahou. V místnosti se dále při vstupu nachází ovladač osvětlení a háček na oděvy, oboje v doporučené výšce 870 mm.



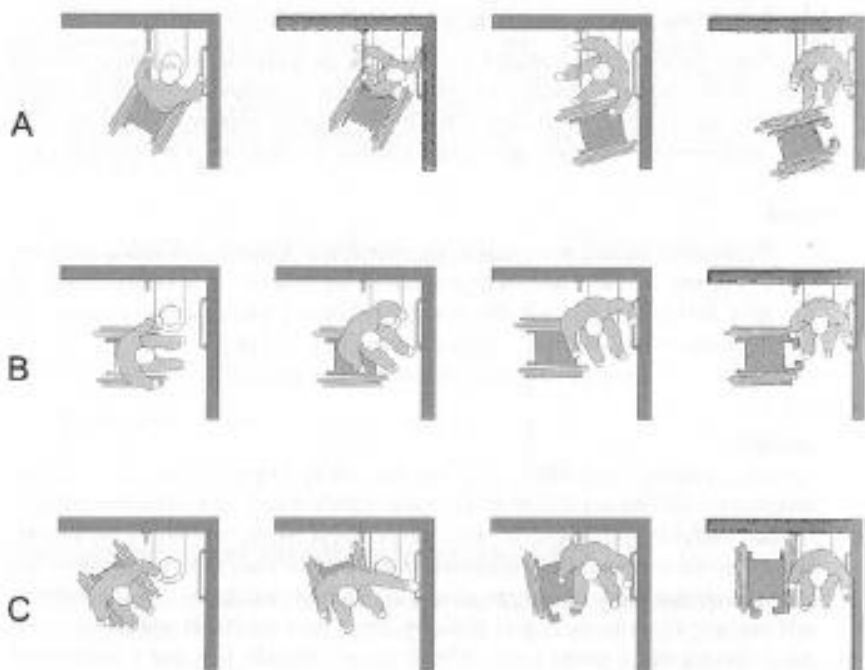
Obr. č. 87 3D pohled na záchod ve 4NP

Takto umístěna záchodová mísa v kabině umožňuje boční a diagonální nástup na mísu viz. obr. č. 88.



Obr. č. 88 Způsoby nástupu na záchodovou mísu, A čelní, B diagonální, C boční nástup (18, st.148)

Fáze všech třech nástupů na mísu zobrazuje obr. č. 89.

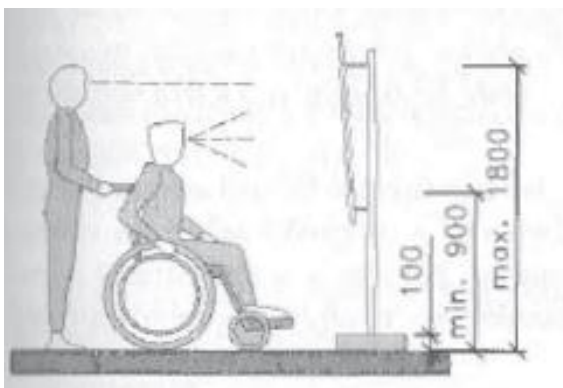


Obr. č. 89 Fáze nástupů na záchodovou mísu, A nástup čelní, B nástup diagonální, C nástup boční (18, st.148)

12.4 informační a orientační systém

Symbol zobrazující bílou osobu sedící na vozíku pro invalidy v modrém poli může mít nejmenší rozměry 100 x 100 mm. Jelikož se jedná o informační a komunikační systém, veškeré texty by měli být umístěny s ohledem na zorné pole osoby sedící na vozíku.

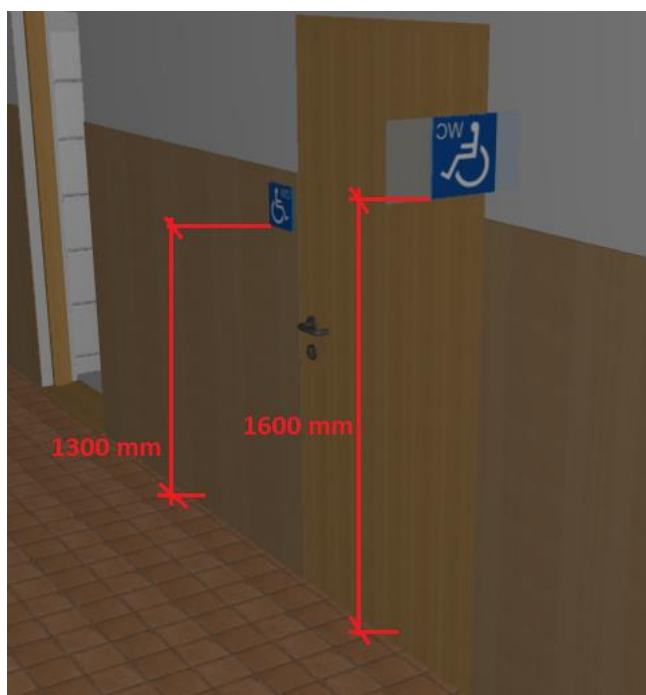
Jako optimální požadavek na textové pole se uvádí min. 1200 mm a max. 1600 mm. Pro informační tabule se pak uvádí rozměry odlišné, min. 900 mm a max. 1800 mm viz. obr. č. 90.



Obr. č. 90 Výškové osazení informačních tabulí pro snadnou čitelnost osoby na vozíku (18, st.37)

12.4.1 Informační a orientační systém bezbariérových toalet

Rozměrově menší symbol označující zařízení pro osoby na vozíku je umístěn u každých dveří na stěně vedle bezbariérových toalet. Symbol má rozměry 150 x 150 mm a nachází se ve výšce 1300 mm nad úrovní podlahy. Pro lepší viditelnost toalet je i větší symbol umístěn v prostoru (pouze v 1NP a 3NP), rozměry symbolu jsou 200 x 200 mm ve výšce 1600 mm. Vizuální rozložení je možno vidět na obr. č. 91.



Obr. č. 91 3D pohled na informační a orientační systém u bezbariérových toalet 3NP

12.4.2 Informační a orientační systém výtahu a plošin

Na každém podlaží u výtahových dveří je umístěna informační tabule s patřičným symbolem a směrem jakým lze výtahem cestovat. Symbol má rozměry 200 x 200 mm ve výšce 1600 mm. Směrové šipky svoji barvou spadají do kategorie zelená, která označuje v našem případě značku nouzového východu viz. tab. č. 6.

červená	značka zákazu signalizace nebezpečí	nebezpečné chování zastavit opustit prostor
žlutá	značka výstrahy	buď opatrný příprav se ověř si
zelená	značka nouzového východu značka první pomoci bezpečí	označení dveří, východu, cest, zařízení, vybavení návratu k běžnému stavu
modrá	značka příkazu	určité chování nebo postup

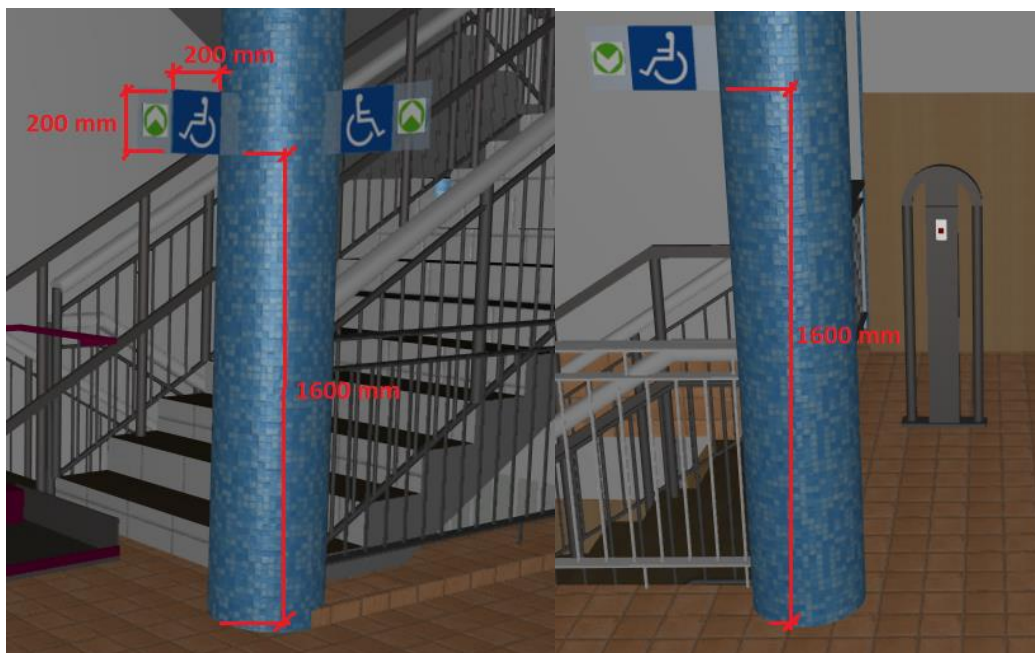
Tab. č. 6 Bezpečnostní značky členěny dle základních skupin (6, st. 67)

Symbole umístěné do prostoru na informační tabuli připevněné ke stěně jsou čitelné z oboustranného pohledu, viz. obr. č. 92.



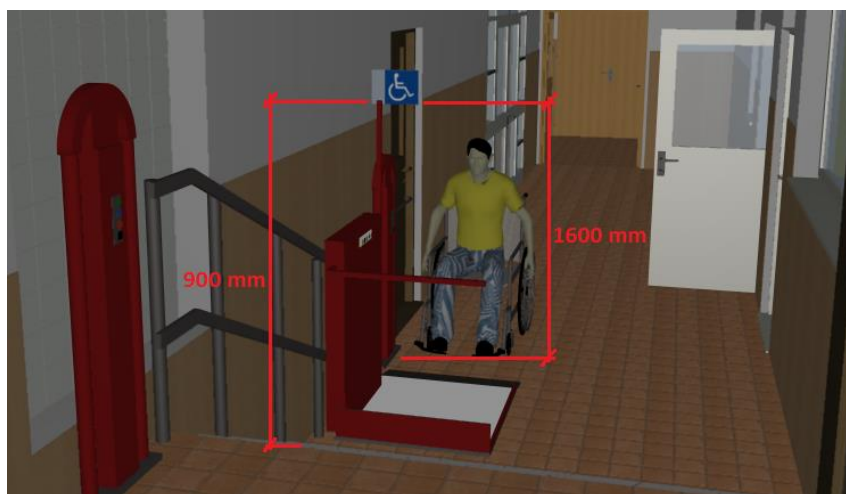
Obr. č. 92 3D pohled na informační tabuli u výtahových dveří ve 3NP

Schodišťové plošiny jsou opatřeny piktogramem 1600 mm od spodního okraje symbolu po úroveň podlahy. Rozměry jsou 200 x 200 mm, aby byly viditelné z větší vzdálenosti jsou umístěny v prostoru. V případě šikmé schodišťové plošiny, která překonává výškový rozdíl mezi 3NP a 4NP nové budovy je opatřena i směrovými šipkami informujícími o směru jízdy (viz. obr. č. 93).



Obr. č. 93 3D pohled na informační tabuli šikmé schodišťové plošiny 3NP a 4NP

Šikmá plošina, která překonává výškový rozdíl vyrovnávacího schodiště mezi starou a novou částí budovy v 1NP, není opatřena směrovými šipkami, ale pouze patřičným symbolem přístupnosti (200 x 200 mm, umístěným do prostoru). Spodní okraj tabule je od úrovně podlahy 1NP staré budovy ve výši 1600 mm a podlahy nové budovy 900 mm, čímž splňuje výškové osazení informačních tabulí, viz obr. č. 94.



Obr. č. 94 3D pohled na informační tabuli šikmé schodišťové plošiny 1NP

12.4.3 Informační a orientační systém jednotlivých podlaží

Pro lepší orientaci v budově je navržena úprava orientačního systému, který bude sloužit nejenom osobám na vozíku, ale i veřejnosti. Ve staré části budovy jsou tyto tabule umístěny naproti výstupu z výtahu v každém podlaží. V nové budově je nalezneme přímo proti schodišti. Orientační tabule jsou umístěny na zdi, jejichž spodní okraj je 900 mm nad úrovní podlahy a horní je ve výši 1800 mm.



Obr.č.95 a 96 3D pohled na orientační plán budovy ve 4NP staré a 2 NP nové budovy

13 Závěr empirické část

Na základě vypůjčené výkresové dokumentace bylo cílem diplomové práce vytvořit základní model objektu ZŠ Buttulova, což bylo splněno. Potom tento model upravit dle plánovaných stavebních úprav a upozornit na nedostatky tohoto návrhu s ohledem na jeho základní využívání osob s omezenou schopností pohybu a orientace. Autor diplomové práce vycházel z tohoto stavu a celý model objektu zpřístupnil pro osobu na vozíku, dle platné vyhlášky č. 398/2009 Sb., O obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb. Vznikly tak 3 modely, které dokumentují stav budovy před započatými pracemi, po skončení rekonstrukce (bezbariérový přístup, výtah a podkroví) a návrh dořešení přístupnosti celého objektu. Tyto modely jsou umístěny na příloženém médiu u diplomové práce.

Při vytváření prvního modelu byly značné problémy s výkresy, jelikož stavební úpravy, které byly prováděny v minulých letech, již nebyly zakresleny do výkresové dokumentace. Proto autor diplomové práce pro vytvoření modelu musel na základě prohlídek objektu a fotografické dokumentace model upravit do stavu, který odpovídal skutečnému objektu.

Vytváření druhého modelu doprovázely stejné problémy s výkresovou dokumentací, která nezachycovala skutečný stav krovu. Krov modelu se tak vytvořil dle výkresu plánovaného podkroví, fotografické dokumentace krovu před rekonstrukcí a soupisek technických zpráv.

Třetí model, který je vlastním návrhem autora diplomové práce zpřístupňuje celý objekt pro osobu na vozíku. Problémy nastaly v dostupnosti knihovnických prvků v základní databázi programu i na internetových knihovnách, kdy neexistují prvky pro bezbariérové rampy, záchody, šikmé schodišťové plošiny, informační a orientační systém. Jednotlivé prvky byly vytvořeny autorem diplomové práce seskupeny do jednoho objektu pro lepší manipulaci v objektu, nebo pro případné pozdější úpravy.

Závěr

Cílem teoretické části diplomové práce bylo přiblížit problematiku bezbariérového prostředí a potřeby osoby s omezenou schopností pohybu a orientace se zaměřením na osoby na vozíku. S přiblížením školského prostředí, vzhledem k empirické části práce. Cílem empirické části bylo vytvořit 3D model dle poskytnuté výkresové dokumentace a aplikovat vlastní návrh stavebních úprav na objekt základní školy dle aktuální vyhlášky 398/2009 Sb. o obecných a technických požadavcích zajišťující bezbariérové užívání staveb. Na zjištěné skutečnosti empirické části bylo město Chotěboř a ZŠ upozorněny. Věřím, že obsah teoretické části splnil svůj cíl, přestože kapitola s kompenzačními pomůckami by se dala rozšířit – to by ovšem vydalo na samostatnou práci.

Díky empirické části a jejímu praktickému zpracování se mi potvrdil fakt, že je možné celou budovu školy zpřístupnit osobě/žákovi na ortopedickém vozíku. Skutečnost že rekonstrukce školy, která byla schválena a vystavena s nedostatky přístupnosti celého objektu s povolením Městského úřadu v Chotěboři mě utvrzuje v přesvědčení, že bezbariérové řešení se v ČR děje jen částečně a hlavně nedůsledně k potřebám lidem s postižením. I přes tuto skutečnost se musí naši společnosti uznat, že se situace a postavení osob se zdravotním a tělesným postižením lepší a existují oproti minulým létům bezbariérové trasy, centra měst, školy apod.

Věřím, že obsah celé práce splnil svůj cíl a že se může stát zamyšlením pro širokou veřejnost a jedním z informačních zdrojů o dané problematice v oblasti bezbariérovosti škol.

Seznam použitých zdrojů

Literatura a časopisy

1. PRŮCHA, J. a WALTEROVÁ, E. a MAREŠ, J. *Pedagogický slovník, nové rozšířené a aktualizované vydání*. Praha: Portál. 6 vydání. st 395. ISBN 978-80-7367-647-6.
2. MÜLLER, O. a kol. *Terapie ve speciální pedagogice*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2005. 1 vydání. st 295. ISBN 80-244-1075-3.
3. ZDAŘILOVÁ, R. a kol. *Bezbariérové užívání sportovních staveb*. Praha: Informační centrum ČKAIT. 2011. 1 vydání. st 64. ISBN 978-80-87438-11-4.
4. OPAŘILOVÁ, J. a ZÁMEČNICKÁ, D. *Somatopoedie*. Brno: Paido-edice pedagogické literatury. 2007. st 123. ISBN 978-80-7315-137-9.
5. BUŘLOVÁ, D. a REITMAYEROVÁ, E. *Tělesně postižený*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí. 2007. st 24. ISBN 978-80-86991-21-4.
6. ZDAŘILOVÁ, R. *Bezbariérové užívání staveb – základní principy přístupnosti v městském inženýrství*. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava. 2012. 1 vydání. st 152. ISBN 978-80-248-2825-1.
7. FILIPIOVÁ, D. *Život bez bariér – projekty a rekonstrukce*. Praha: Grada Publishing. 1998. 1 vydání. st 104. ISBN 80-7169-233-6.
8. OPAŘILOVÁ D. a ZÁMEČNICKÁ D. *Možnosti speciálně pedagogické podpory u osob s hybným postižením*. Brno: Masarykova univerzita. 2008. 1 vydání. st 180. ISBN 978-80-210-4575-0.
9. KRÁSA, V. 2006. Chceme vytvořit přátelské prostředí pro všechny. *Veřejná správa*, roč. 17, č. 23, s. 32. ISSN 1213-6581.
10. *Národní program mobility pro všechny*. Praha: Úřad vlády České republiky – Sekretariát Vládního výboru pro zdravotně postižené občany. 2008. 3 aktualizované vydání. st 51. ISBN 978-80-87041-53-6.
11. ZIKL, P. *Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole*. Praha: Grada Publishing. 2011. 1 vydání. st 112. ISBN 978-80-247-3856-7.
12. BENDOVÁ, P. *MANUÁL základních postupů jednání při kontaktu s osobami s tělesným postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 2007. 1 vydání. st 49. ISBN 978-80-244-1631-1.

13. KREJČÍKOVÁ, M. 2013. Fokus Vysočina, středisko Chotěboř. *Chotěbořské ECHO*, roč. 23, č. 2, s.59, ISSN není.
14. KRATOCHVÍLOVÁ, J. a kol. *Vzdělávání žáků se zdravotním postižením ve středních školách*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání - školské poradenství, 2012, st 72. ISBN 978-80-87063-55-2.
15. SLOWÍK, J. *Komunikace s lidmi s postižením*. Praha: Portál. 2010. 1 vydání. st 160. ISBN 978-80-7367-691-9.
16. KUBÍČOVÁ, Z. a KUBÍČE, J. *Kompenzační a didaktické pomůcky pro děti a žáky s tělesným postižením v mateřské a základní škole*. Praha: Septima. 2001. 1 vydání. st 32. ISBN 80-7216-166-0.
17. SKOPEC, J. *STAVBY BEZ BARIÉR, pro osoby se sníženou schopností pohybu a orientace*. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj - odbor územního plánování. 1999. 3 upravené vydání. st 86. ISBN není.
18. ZDAŘILOVÁ, R. *Bezbariérové užívání staveb*. Praha: Informační centrum ČKAIT. 2011. 1 vydání. st 196. ISBN 978-80-87438-17-6.
39. ADAM, P. *140 let školy v Buttulově ulici v Chotěboři*. Poděbrady: TNM Print. 2009. st. 320+16. ISBN 978-80-87330-02-9.

Zákony a vyhlášky

19. Vyhláška č. 398/2009 Sb., O obecných a technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb.
20. Zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.
21. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.
22. Zákon č. 370/2012 Sb., o předškolním, základním, středním odborném a jiném vzdělávání.
23. Listina základních práv a svobod 2/1993 Sb.
24. Vyhláška č. 147/2011 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných .

Elektronické zdroje

25. Statistické ročenky školství – výkonové ukazatele [online]. 2013 [2013-10-27]. *Statistická ročenka školství 2012/2013*. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>.
26. fokusvysočina.cz [online]. 2013 [2013-10-28]. *Fokus Vysočina*. Dostupné z: <http://www.fokusvysocina.cz/pages.aspx?p=9>.
27. KOUBEK, P. *ŠVP a integrace žáků se zdravotním postižením v běžných základních školách* [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2013 [2013-11-02]. Dostupný z: http://www.nuv.cz/file/252_1_1/.
28. Národní ústav pro vzdělávání [online]. 2011-2013 . [2013-11-02]. Jak má vypadat individuální vzdělávací plán?. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vzdelavani-v-cr/jak-ma-vypadat-individualni-vzdelavaci-plan>.
29. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2013. s142. [cit. 2013-11-02]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/29397/download/>.
30. Česká asociace paraplegiků [online]. 2013 [cit. 2013-10-28]. VozejkMap: Databáze bezbariérových míst v ČR konečně na jednom místě. Dostupné z: <http://www.czepa.cz/news/vozejkmap-databaze-bezbarierovych-mist-v-cr-konecne-na-jednom-miste-/>.
31. Česká asociace paraplegiků [online]. 2013 [cit. 2013-10-28]. VozejkMap: Databáze bezbariérových míst v ČR konečně na jednom místě. Dostupné z: http://files.czepa.webnode.cz/200006344-3b9313c79a/mapa_small.jpg.
32. ZDAŘILOVÁ R., LAUB F., *Bezbariérové užívání staveb – od historie k současnosti* [online]. Jihlava: Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace České republiky, 2006 [cit. 2013-10-27]. Dostupný z: <http://bariery.xf.cz/IMAGE/clanek.pdf>.
33. Národní institut pro integraci osob s omezenou schopností pohybu a orientace České republiky, o.s. [online]. 2008 [cit. 2013-10-27]. *Stanovy NIPi*. Dostupné z: http://www.nipi.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=200054&id=1001&p1=52.

34. Spolek Trend vozíčkářů Olomouc [online]. 2010 [cit.2013-11-07]. *Mechanické vozíky*. Dostupné z: <http://www.trendvozickaru.cz/pujcovna-kompenzacnich-pomucek/mechanicke-voziky>.
35. Zdravotní prostředky s.r.o. [online]. 2013 [cit.2013-11-07]. *Elektrický invalidní vozík-QUICKIE F55*. Dostupné z: <http://www.invalidni-voziky.websnadno.cz/Elektricky-invalidni-vozik---QUICKIE-F55.html>.
40. Mapy.cz, a.s. [online]. 2014 [cit. 2014-01-04]. *Mapy.cz*. Dostupné z: <http://www.mapy.cz>.
41. Výtahy VOTO Plzeň s.r.o. [online]. 2011 [cit. 2014-01-05]. *VÝTAHY VOTO*. Dostupné z: <http://www.vytahy-voto.cz/>.
42. MANUS PROSTĚJOV [online]. 2014 [cit. 2014-01-04]. *Šikmá schodištvá plošina IPM 300*. Dostupné z: <http://www.manuspv.cz/plosina-ipm-300.php>.
43. MANUS PROSTĚJOV [online]. 2014 [cit. 2014-01-04]. *Šikmá schodištvá plošina CPM 300*. Dostupné z: <http://www.manuspv.cz/plosina-cpm-300.php>.
47. Česká správa sociálního zabezpečení [online]. 2012 [cit.2014-02-10]. *Posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti občanů*. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/zivotni-situace/obcan/posuzovani-zdravotniho-stavu-a-pracovni-schopnosti-obcanu.htm>.

Ostatní zdroje

36. Ing. Šárka Čápková, Úřad práce České republiky – krajská pobočka v Jihlavě, kontaktní pracoviště Chotěboř.
37. Odbor sociálních věcí, Městský úřad v Chotěboři, 2008.
38. Školní vzdělávací program pro základní vzdělávání, s názvem „ŠKOLA NÁS BAVÍ“; základní škola Chotěboř, Buttulova 74, okres Havlíčkův Brod.
44. Ing. Ivan Dolejš, Průvodní zpráva, 2009, Havlíčkův Brod.
45. Ing. V. Synáč, Lanový výtah bez strojovny, Výtahy VOTO.
46. Ing. Ivan Dolejš, Souhrnná technická zpráva, 2009.

Seznam použitých zkratk

Sb. – Sbírk

aj. – a jiné

apod. – a podobně

např. – například

tj. – to je

WHO – World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

tzv. – tak zvaný

NRPM – národní rozvojový program mobility pro všechny

ČR – Česká republika

obr. – obrázek

č. – číslo

ŠVP – školní vzdělávací program

RVP ZV – rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání

OSN – organizace spojených národů

ČSR – Československá republika

SŽPZP – sdružení pro životní prostředí zdravotně postižených

NIPi – národní institut pro integraci osob

WC – water closet (splachovací toaleta)

MHD – městská hromadná doprava

kg – kilogram

mm – milimetry

atd. – a tak dále

3D – trojdimenzionální/trojrozměrný

ZŠ – základní škola

čp. – číslo popisné

m² – metr čtverečný

NP – nadzemní podlaží

ČSN – československá technická norma

Seznam tabulek, diagramů a obrázků

Tabulka č. 1 Počet majitelů průkazek se zdravotním postižením v Chotěboři ke konci roku 2012	- 19 -
Tabulka č. 2 Počet majitelů průkazek se zdravotním postižením v Chotěboři ke konci období 2008	- 19 -
Tabulka č. 3 Statistická ročenka školství 2012/2013 (základní vzdělávání – postižení žáci podle formy integrace)	- 28 -
Tabulka č. 4 Statická ročenka školství 2012/2013 (základní vzdělávání – žáci podle druhu postižení).....	- 29 -
Tabulka č. 5 Vybavení záchodové kabiny v 1NP	- 91 -
Tabulka č. 6 Bezpečnostní značky členěny dle základních skupin	- 96 -
Diagram č. 1 Existující bariéry	- 15 -
Diagram č. 2 Charakteristika fyzických bariér	- 15 -
Diagram č. 3 Charakteristika psychologických bariér	- 15 -
Diagram č. 4 obecný princip metodiky tvorby bezbariérového prostředí.....	- 48 -
Diagram č. 5 Analýza dopravních bariér	- 48 -
Obrázek č. 5 Řešení chodníku (výškový rozdíl 25mm).....	- 25 -
Obrázek č. 8 Nájezd z jedné strany	- 26 -
Obrázek č. 10 Rozdíl mezi zorným úhlem stojícího člověka a člověka na ortopedickém vozíku	- 39 -
Obrázek č. 11 Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby na vozíku	- 40 -
Obrázek č. 12 Elektronická stránka VozejkMap.cz	- 41 -
Obrázek č. 13 Mechanický vozík Breezy BasiX.....	- 52 -
Obrázek č. 15 Manipulační prostor pro vozík	- 53 -
Obrázek č. 16 Základní rozměry invalidního vozíku.....	- 53 -
Obrázek č. 17 Dosahové vzdálenosti osob na vozíku	- 53 -
Obrázek č. 18 3D pohled na jižní stranu ZŠ.....	- 56 -
Obrázek č. 19 3D pohled na jihozápadní roh budovy	- 56 -
Obrázek č. 20 3D pohled na severní část ZŠ	- 57 -

Obrázek č. 21 3D pohled na severovýchodní roh budovy	- 57 -
Obrázek č. 22 Stará budova (pohled zpředu)	- 58 -
Obrázek č. 24 Nová budova (pohled zpředu)	- 58 -
Obrázek č. 26 Budova školy těsně po výstavbě	- 59 -
Obrázek č. 27 3D pohled s okótováním rozměrů budovy	- 61 -
Obrázek č. 28 Letecký snímek na nám. T.G.M. a ZŠ Buttulova	- 62 -
Obrázek č. 31 Hlavní vstup ZŠ (nová část budovy)	- 63 -
Obrázek č. 33 Bezbariérový vstup.....	- 64 -
Obrázek č. 34 Příklad s dostatkem manipulačního prostoru.....	- 64 -
Obrázek č. 38 Ergonomie klik - na ZŠ použity nevhodné.....	- 65 -
Obrázek č.39 Dveře do učebny v podkroví.....	- 66 -
Obrázek č. 41 3D řez 1NP staré budovy.....	- 67 -
Obrázek č. 42 Prostorové požadavky na komunikační prostor	- 67 -
Obrázek č. 43 Schodiště v 1NP při přechodu ze staré do nové budovy	- 68 -
Obrázek č. 44 3D řez 1NP nové budovy.....	- 68 -
Obrázek č. 45 3D řez 2NP staré budovy.....	- 69 -
Obrázek č. 47 Vyrovňovací schodiště 2NP	- 69 -
Obrázek č. 46 3D řez 2NP nové budovy.....	- 70 -
Obrázek č. 49 3D řez 3NP staré budovy.....	- 70 -
Obrázek č. 50 3D řez 3NP nové budovy.....	- 71 -
Obrázek č. 51 3D řez 4NP staré budovy.....	- 71 -
Obrázek č. 52 3D řez 4NP nové budovy.....	- 72 -
Obrázek č. 53 Schodiště ve staré budově	- 73 -
Obrázek č. 55 3D pohled na výtahovou šachtu, model výtahu	- 74 -
Obrázek č. 56 Hygienická zařízení 1NP	- 75 -
Obrázek č. 58 3D pohled na výškový rozdíl v hygienickém zařízení 3NP	- 75 -
Obrázek č. 59 3D na hygienická zařízení 3NP	- 76 -
Obrázek č. 61 Výškový rozdíl 4NP	- 76 -
Obrázek č. 63 3D pohled na chlapecká hygienická zařízení ve 4NP	- 77 -
Obrázek č. 64 3D pohled na dívčí hygienická zařízení ve 4NP	- 77 -
Obrázek č. 65 3D pohled na bezbariérová hygienická zařízení 1NP.....	- 78 -
Obrázek č. 66 3D řez chlapeckým a dívčím hygienickým zařízení ve 3NP.....	- 79 -

Obrázek č. 67 Tabulka nouzového východu	- 80 -
Obrázek č. 69 Optimální umístění textového pole informační tabule	- 81 -
Obrázek č. 70 3D pohled na rampu u bezbariérového vstupu	- 82 -
Obrázek č. 71 3D pohled na dveře ve 3NP	- 83 -
Obrázek č. 72 Vyrovnávací schodiště v 1NP mezi novou a starou budovou	- 84 -
Obrázek č. 75 3D pohled na osazení plošiny na schodiště	- 85 -
Obrázek č. 76 Vyrovnávací schodiště 2NP	- 86 -
Obrázek č. 77 3D pohled na řešení bezbariérové rampy ve 2NP	- 87 -
Obrázek č. 78 Vodorovné madlo u rampy 2NP	- 87 -
Obrázek č. 80 Šikmá schodišťová plošina CPM 300 ve 3NP	- 88 -
Obrázek č. 81 Šikmá schodišťová plošina CPM 300 ve 4NP	- 89 -
Obrázek č. 82 Vstupní dveře na záchod 3NP	- 90 -
Obrázek č. 83 Rozložení záchodové mísy s madly na bezbariérové toaletě	- 90 -
Obrázek č. 84 Vybavení hygienického zařízení ve 3NP	- 91 -
Obrázek č. 85 Nástup na záchodovou mísu s pomocí asistenta, A čelní nástup, B diagonální a C boční.....	- 92 -
Obrázek č. 86 Vstup na bezbariérový záchod 4NP	- 92 -
Obrázek č. 87 3D pohled na záchod ve 4NP	- 93 -
Obrázek č. 88 Způsoby nástupu na záchodovou mísu, A čelní, B diagonální, C boční nástup	- 94 -
Obrázek č. 89 Fáze nástupů na záchodovou mísu, A nástup čelní, B nástup diagonální, C nástup boční	- 94 -
Obrázek č. 90 Výškové osazení informačních tabulí pro snadnou čitelnost osoby na vozíku	- 95 -
Obrázek č. 91 3D pohled na informační a orientační systém u bezbariérových toalet 3NP	- 95 -
Obrázek č. 92 3D pohled na informační tabuli u výtahových dveří ve 3NP	- 96 -
Obrázek č. 93 3D pohled na informační tabuli šikmé schodišťové plošiny 3NP a 4NP ...	- 97 -
Obrázek č. 94 3D pohled na informační tabuli šikmé schodišťové plošiny 1NP.....	- 97 -
Obrázek č. 95 a 96 3D pohled na orientační plán budovy ve 4NP staré a 2 NP nové budovy	- 98 -

Seznam příloh

Příloha č. 1: Souhlas se zapůjčením výkresové dokumentace k účelům diplomové práce od
Městského úřadu v Chotěboři

Příloha č. 2: Souhlas se zapůjčením výkresů stavebního objektu a technické dokumentace
od Základní školy Buttulova v Chotěboři

Přílohy

Příloha č. 1: Souhlas se zapůjčením výkresové dokumentace k účelům diplomové práce od
Městského úřadu v Chotěboři



ČÍSLO JEDNACÍ

NAŠE ZNAČKA

VYŘIZUJE/LINKA
Ing. Pospíchalová

CHOTĚBOŘ
03.07.2013

Město Chotěboř odbor majetku a investic města Trčků z Lípy 69, 583 01 Chotěboř

Václav Kočí
Břevnická 1585
583 01 Chotěboř

Byla zapůjčena PD Vestavba podkroví ZŠ Buttulova Chotěboř. Projektová dokumentace bude použita jen pro zpracování diplomové práce na fakultě pedagogické v Olomouci.

Předávající:
Ing. Zdenka Pospíchalová

Přejímající:
Václav Kočí

MĚSTO CHOTĚBOŘ
MĚSTSKÝ ÚŘAD CHOTĚBOŘ
odbor majetku a investic města
Trčků z Lípy 69
583 01 Chotěboř
-/-

Příloha č. 2: Souhlas se zapůjčením výkresů stavebního objektu a technické dokumentace
od Základní školy Buttulova v Chotěboři

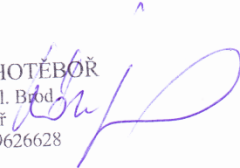
**Diplomová práce – Návrh bezbariérové základní školy Buttulova v Chotěboři (z pohledu
vozičkáře)**

Zapůjčené výkresy stavebního objektu a technické dokumentace budou použity pro potřeby
výše uvedené diplomové práce.

Zapůjčené výkresy: č. B4 a č. B1

Technická zpráva, str. 1-4

ZÁKLADNÍ ŠKOLA CHOTĚBOŘ
Buttulova 74, okr. Havl. Brod
583 01 Chotěboř
2 Tel.: +420/569626628



ANOTACE

Jméno a příjmení:	Václav Kočí
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	RNDr. Miroslav Janu, Ph.D.,
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Návrh bezbariérové základní školy Buttulova v Chotěboři (z pohledu vozíčkáře)
Název v angličtině:	Design of barrier elementary school Buttulova Chotěboř (from the perspective of wheelchair)
Anotace práce:	<p>Cílem diplomové práce je zpracování návrhu bezbariérového užití školy pro osobu na vozíku.</p> <p>Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části jsou definovány pojmy vztahující se k problematice diplomové práce – škola, učitel/ka, žák, tělesné postižení a bezbariérové prostředí. Nejsou opomenuty informace jako je Národní rozvojový program mobility pro všechny, integrace žáků se zdravotním postižením v běžných školách, komunikace s osobou na vozíku, kompenzační pomůcky a legislativa handicapovaných.</p> <p>Empirická část je složena ze dvou částí. První tvoří metodické posouzení stavu objektu před a po plánované rekonstrukci. Druhá část je vlastní návrh objektu školy podle autora diplomové práce s metodickým posouzením bezbariérovosti budovy. Jsou zde použity fotografie ze školy i fotografie autorova návrhu z programu ArchiCad.</p>
Klíčová slova:	Škola, handicapovaný žák, tělesné postižení, bezbariérové prostředí, integrace žáků se zdravotním postižením v běžných základních školách, legislativa handicapovaných.

Anotace v angličtině:	<p>The aim of the thesis is compile design for a barrier-free use of school for a person who use a wheelchair.</p> <p>The thesis is divided into a theoretical and an empirical part. In the theoretical part we define terms related to the issue of the thesis - school, teacher, student, disability and barrier-free environment. Moreover we define terms like the National Development Programme mobility for all, the integration of pupils with disabilities in mainstream schools, communication with a person who use a wheelchair, mobility aids and legislation handicapped.</p> <p>The empirical part consists of two parts. The first part is focused on a formal assessment of the state of the object before and after the planned reconstruction. The second part is focused on design school building according to the author of the thesis with a methodical assessment of accessibility of the building.</p> <p>In the thesis there are used photos of the school and photos of the author's proposal in program ArchiCAD.</p>
Klíčová slova v angličtině:	<p>School, handicapped student, disability, barrier-free environment, integration of student with disabilities in elementary schools, legislation disabled.</p>
Přílohy vázané v práci:	<p>Příloha č. 1: Souhlas se zapůjčením výkresové dokumentace k účelům diplomové práce od Městského úřadu v Chotěboři</p> <p>Příloha č. 2: Souhlas se zapůjčením výkresů stavebního objektu a technické dokumentace od Základní školy Buttulova v Chotěboři</p>
Rozsah práce:	<p>109 stran, 2 strany příloh</p>
Jazyk práce:	<p>Český</p>